radovan vidović

kako ne valja
kako valja PISATI

matica hrvatska
zagreb

19442

M A T I C A H R V A T S K A

IZVANREDNO IZDANJE

Uredio:
VLATKO PAVLETIĆ

TISAK: NIP »SLOBODNA DALMACIJA« - SPLIT — 1969.

RADOVAN VIDOVIĆ

KAKO NE VALJA - - KAKO VALJA PISATI

MATICA HRVATSKA
Z A G R E B 1969

PREDGOVOR

Ovo djelo dra Radovana Vidovića dolazi upravo u pravi čas, ono je pouzdan jezični savjetnik koji doduše opsegom ponešto zaostaje za poznatim *Jezičnim savjetnikom* Tome Maretića, ali je zato suvremeno, pisano prema današnjim pogledima i, prije svega, prema današnjim potrebama. Zato je ovo djelo u svojem prvom izdanju od sedamdesetak stranica u nakladi splitskog *Školskog vjesnika*, Split 1968, doživjelo odličan prijem u publike (izašlo je bilo pod dvojnim naslovom *O suvremenom stanju našega jezika masovne komunikacije* i *Mali rječnik naše suvremene nepismenosti*, koji naslovi odgovaraju dvama dijelovima knjižice, tj. raspravi kao načelnom dijelu, i rječniku, upravo savjetniku, kao praktičnom utjelotvorenju piščevih shvaćanja).

Odličan prijem prvog izdanja i prijeka potreba našeg društva za priručnicima koji bi pomogli izgradnju jezične kulture povod su da je Matica hrvatska odlučila u tako kratkom roku izdati novu verziju Vidovićeva djela. Uvijek je bio nezahvalan posao ratovati s jezičnom nekulturom, to više što je ona gotovo uvijek samo odraz kakve druge nekulture, i svake nekulture, ali ipak treba na tom polju uporno ratovati, rezultati se pokažu kad-tad. Iskustvo mnogih evropskih naroda, među njima i pojedinih nama najbližih, slavenskih, uvjerava nas u tu potrebu.

Vidovićeva je knjiga novo dobrodošlo oružje u tom ratu s jezičnom nekulturom, s onom stvarnom nepismenosti koju formalno ne registrira nikakva statistika, ali koja je prepreka svakoj pravoj civilizaciji i kulturi. Ovaj

nam je priručnik dobrodošao osobito zato što mi u Hrvatskoj nismo imali pravoga popularnog i praktičnog priručnika za gajenje jezične kulture sve od spomenutoga Maretićeva *Jezičnog savjetnika* iz 1924, izuzmemo li neka specifična izdanja (samo za uredske kadrove, ili samo upute za *č/ć, ije/je* i sl.). Institut za jezik pripremio je doduše za tisak novi jezični savjetnik, opsežan i prilično kompletan, ali tko zna koliko ćemo još na nj čekati. Imamo također i knjigu prof. Jonkea *Književni jezik u teoriji i praksi* (1964, 1965), no ona nije samo jezični savjetnik, nije to čak ni u prvom redu, već prije svega djelo o standardnom jeziku uopće i osobito o povijesti standardnog jezika u Hrvatskoj. Ostaje dakle ipak da od Maretića nismo imali pravog jezičnog savjetnika, samo što na žalost ni Vidovićeva knjižica nije još potpuna zamjena za nj zbog svoga relativno malog opsega, ali to joj je zapravo jedina zamjerka. Za prave ljubitelje spomenut ću još i dva djela starija od Maretićeva savjetnika: *Barbarizmi u hrvatskom ili srpskom jeziku* od Vatroslava Rožića (1904, 1913) i *Branič jezika hrvatskoga* od dra Nikole Andrića (1911). Oba još uvijek mogu biti korisna i veoma poučna, iako su oba već prilično zastarjela, ali i sam je Maretić već u mnogočem zastario pa ipak ostaje do danas nenadmašen, bez obzira na nesuvremenost i mnogih postavki i mnogih konkretnih rješenja. Zapravo o zastarjelosti Maretićeva *Jezičnog savjetnika* najviše govore oni kojima bi i danas najmanje škodilo da što češće u nj zavire.

Starija su djela dakle ili pisana s posebnom namjenom ili su više-manje zastarjela, a praktično je najvažnije da ih već odavno nema na tržištu. Dr Vidović ispunjava nam prema tome ovim djelom jednu ružnu prazninu u našoj kulturi, a ako moramo požaliti što opseg nije veći, nadoknađuje nam to donekle kvaliteta. Knjižica ima, kako smo već vidjeli, dva dijela. U prvom se raspravlja i općenito i konkretno, s primjerima, o jeziku masovne komunikacije, no pisac se ne zadržava samo na jezičnoj praksi novinstva, radija i televizije

nego zahvaća i šira jezična pitanja našega suvremenog društva: poslovni jezik naše administracije i privrede, jezični odgoj u školi, probleme lektorske službe. To je ozbiljno pisan rad, kao što je i sama tema ozbiljna, ali pisan je ujedno i veoma pristupačno, kao što to tema i zahtijeva. Posebno je dobro obrađen problem tuđica, tj. ravnoteže između snobovštine i polupismenjačkog gomilanja tuđica s jedne strane i pretjeranog, ukočenog čistunstva, tzv. purizma s druge. Moramo se složiti da je ovaj čas purizam manji neprijatelj, naprosto zato što nastupa na mnogo užoj fronti nego ujedinjeni savez snobovštine i polupismenosti. Treba još naročito pozdraviti jedan od konkretnih Vidovićevih prijedloga: da se na raznim izdanjima redovno označuje lektor i da se ukratko kaže kakve su vrsti bile njegove intervencije. To bi bez sumnje bilo mnogostruko korisno i Vidovićevo je razmatranje o tom potpuno uvjerljivo. Na koncu prvog dijela dodana je opsežna bibliografija raznih izdanja namijenjenih praktičnom proučavanju standardnog jezika ili njegovanju jezične kulture te pojedinih članaka i rasprava posvećenih tim temama.

Sa stajališta svakodnevnih potreba suvremenog kulturna čovjeka osobito je koristan drugi dio ove knjige, on pruža brzu i neposrednu jezičnu pouku, pouzdanu i efikasnu, bez mnogo filozofiranja i ulaženja u podrobnosti i nijanse. Taj se drugi dio sastoji od dva odjeljka, oba sređena po abecedi, što olakšava snalaženje. Pisac prvo navodi najčešće nepravilne oblike, riječi i fraze i daje za njih jezično pravilne zamjene, jednu ili više njih. Drugi je pak odjeljak posvećen ne toliko borbi protiv nepravilnosti koliko borbi protiv jezične jednoličnosti, ukalupljenosti, siromaštva i naprosto dosade. Tu se prvo daju klišeizirani oblici, izrazi i riječi koje se prečesto upotrebljavaju te potiskuju druge, isto tako dobre ili čak i bolje od njih, bolje ili općenito ili bar u nekim značenjima i nijansama, a onda se donose moguće zamjene koje treba da daju jeziku i stilu više života, raznolikosti, točnosti, razrađenosti i njegovanosti. U tom se odjeljku

čitatelj upozorava i na mnoge dobre hrvatske riječi i izričaje što u pojedinim jezičnim praksama nezasluženo pomalo padaju u zaborav.

Objektivnosti radi, moram priznati da je Vidović u ovoj svojoj inače odličnoj knjizi časovito malo prestrog. Najradije bih to doduše prešutio, bojim se borbenih barbara koji će se odmah uhvatiti za moje riječi. No ne pišem ovo za tvrdokorne, njima ionako nema lijeka, a onima dobre volje i dobrih namjera, dakle onima koji će ovu knjigu najčešće i uzimati u ruke, mogu slobodno reći nije *uvijek* pogreška ili nije bar uvijek velika pogreška ono što se u ovoj knjizi osuđuje ili ne preporučuje (iako kudikamo najčešće jest), ali *nikada* nećete pogriješiti odaberete li rješenje koje pisac preporučuje. Veća sloboda, veća elastičnost i izdiferenciranost, manja strogost, sve to u jezičnoj kulturi dolazi tek pošto se ona postigne. A ova knjiga nudi bar jednu stazu prema tom cilju.

Dalibor Brozović

O SUVREMENOM STANJU NAŠEGA JAVNOG JEZIKA

Nikada se naš jezikoslovac koji je želio pisati o pravilnosti i čistoći jezika te javnosti davati u tome kakve pouke i savjete nije nalazio u težemu položaju nego u razdoblju od oko 1965. pa do danas. Od te je, u stvari, godine počela vrlo živa pa i žestoka rasprava među našim lingvistima o tome kako valja odrediti suvremenu normu našega književnog (ili *standardnoga)* jezika, a posebno što valja suditi o javnom jeziku (»masovne komunikacije«), to jest o jeziku sastanaka, novinstva, radija i televizije. Tu valja svakako pribrojiti i jezik administracije — poslovne, trgovačke, školske itd. — jer taj se, iako nije onakva masovnog značenja kao ona četiri, svojom proširenošću i važnošću nameće toliko snažno da njegove značajke sve jače prodiru u sva ostala područja standardnoga jezika.

Valjalo bi napisati nekoliko desetaka strana da bi se prikazala ta raspra. Međutim, kako ovdje nemam mjesta ni za ovo što se pojavilo od oko 1965. do danas, moram se ograničiti na to da u bilješkama čitaoca uputim na popis radova o tome jer bi tu literaturu morao upoznati svaki naš kulturan čovjek.

Međutim, dok naši lingvisti riješe mnoga i zamršena načelna pitanja, i dok se slože, može proći podosta vremena, a našoj su javnosti, danas više nego ikada, potrebni priručnici koji će kazati »ne ovako« — »nego ovako« ili »bolje ovako« — »nego ovako«, djela kakvima je kamen-temeljac i načelno i praktički udario baš pokojni naš učenjak Tomo Maretić svojim »Jezičnim savjetnikom« (1924) koji je većim svojim dijelom i danas valjan i suvremen.[1]

1. STANJE

TUĐICE

»Mi kvarimo ruski jezik. Strane riječi upotrebljavamo bez potrebe. Upotrebljavamo ih nepravilno... Nije li vrijeme da objavimo rat upotrebi stranih riječi bez potrebe?«

Lenjin

»Ja sam u svojoj ‚gram. i stil.' na str. 681. postavio pravilo, da se samo one reči tuđice, samo oni dijalektizmi, provincijalizmi i arhaizmi mogu upotrebljavati u književnom jeziku, za koje nema u njemu ili nikakvih zamena ili nema dobrih, a za sve ono, što se može dobro zameniti, to treba odbacivati.«

(str. XIII)

»Razuman pisac upotrebljavat će tuđice razumno, tj. samo one, koje su potrebne, jer za njih nema dobrih zamena.«

(str. XV)

»... ja osuđujem samo one iz ruskoga ili češkog jezika uzete reči koje su nam nepotrebne, tj. bez kojih možemo lako biti, jer za ono, što one znače, imamo svojih dobrih reči.«

(str. XV)

»Tako se dogodilo da je naš književni jezik sav poplavljen germanizmima, i to u velikoj meri, da je ta činjenica sama sobom (kad ne bi i drugih bilo) svedodžba naše kulturne siromaštine, zaostalosti i podređenosti.«

(str. XVIII)

»Nemojte onakvim pisanjem, kako mnogi od vas danas pišu, izdavati pred učenom Evropom ‚svedodžbu siromaštva' ne samo našemu jeziku, nego i narodu našemu!«

(str. XVIII)

(T. Maretić, Jezični savjetnik, Zagreb, 1924)

Glavne mane našega suvremenog javnog jezika jesu: pretjerana upotreba često istih tuđica, zatim stalno ponavljanje istih riječi, izričaja i konstrukcija, domaćih i stranih, dobrih i slabih.

Tuđice su problem svakoga suvremenog jezika. To su riječi uzete iz kojega stranog jezika u gotovo izravnu obliku *(interes, konkretan* itd.). Od njih se (po T. Maretiću) razlikuju razni — izmi koji su na pogled naše riječi, ali slabo skovane prema stranim uzorima (na primjer: latinizam *preuzetan* prema latinskom ‚praesumptuosus', germanizam *osvjedočiti se* prema njemačkom über + zeugen itd.). U našemu jeziku ima vrlo mnogo tuđica jedne i druge vrste, i iz slavenskih i ostalih jezika. To je posljedica modernoga načina života, sve jačih i trajnijih međunarodnih veza na svima područjima, sve većega upoznavanja i blizine. Otišla su u nepovrat vremena drevne helenske kulture kada su se Grci mogli podičiti da im je jezik toliko samosvojan da ima svega nekoliko tuđica feničkoga podrijetla.

Nasuprot jezikoslovcima od prije pola stoljeća i više danas bi valjalo priznati da tuđice i nisu uvijek nužno zlo nego i nužno dobro jer na neki način pomažu zbližavanje i razumijevanje među ljudima različitih jezika i civilizacija, osobito na stručnom i znanstvenom polju.

Ali, ipak moramo kazati da upotreba tuđica — bar na današnjem stupnju razvitka međunarodnih odnosa — mora imati svoju granicu i mjeru. To osobito vrijedi za tuđice druge vrste — »prijevode« tuđih riječi, pogotovu izričaja i konstrukcija.[2] Protiv njih se valja boriti puno oštrije i bez popuštanja jer one ugrožavaju i kvare sam duh, unutarnje ustrojstvo našega jezika, a toliko, bogme, nije još uznapredovala međunarodna jezična »suradnja« da bi se za volju kulturne internacionalizacije, tih bitnih svojstava odricali i veliki svjetski jezici.

Međutim, i u odnosu prema tuđicama one prve vrste, osobito onima što izravno ili posredno potječu iz zapadnoevropskih jezika valja biti razuman, umjeren, ali i nepopustljiv kada to ustreba.

Kako raste upotreba tuđica u današnjem jeziku? Da bih dobio odgovor, istražio sam hrvatski jezik dnevnih novina iz pet vremenskih razdoblja, otprilike svako četvrt stoljeća (1853 — 1882 — 1907 — 1932 — 1957); odabrao sam tekst što je moguće općenitijega političkog sadržaja i računao sam opće imenice, glagole, pridjeve i priloge načina iz zapadnoevropskih jezika. Na većem broju proučenih riječi dobio sam ove podatke u postocima:

1853.	1882.	1907.	1932.	1957.
2,2%	3,8%	10,8%	13,5%	22—44% (prosjek: 33%)

Podaci prve godine (1853) dobiveni su analizom riječi iz članka u zadarskom »Glasniku dalmatinskom« (urednik Ante Kuzmanić). Kao što se iz postotka vidi to je gotovo »čisti« hrvatski jezik — ali tipa Ante Kuzmanića, to jest krajnjega čistunstva kakav se ni onda nije mogao održati. Podaci su za 1882. i 1907. godinu dobiveni iz zadarskoga »Narodnog lista«, podatak za 1932. potječe iz splitskoga dnevnika »Novo doba«, dok je stanje u 1957. utvrđeno u zagrebačkom »Vjesniku u srijedu«.

Kao što iz tih podataka vidimo i hrvatski jezik ide putem sve jače rječničke internacionalizacije. Osobito je značajno to što raste i postotak stranih riječi koje nisu posve nužne i kojima bi se u našemu jeziku vrlo lako našla dobra i sasvim uobičajena zamjena (*sistem* — sustav; *kolektivni* — zajednički; *period* — razdoblje; *formiranje* — osnivanje, oblikovanje; *korektan* — uredan, pravilan; *anektirati* — pripojiti; *provincija* — pokrajina; *teritorij* — područje; *pozicija* — mjesto, stajalište; *emancipacija* — oslobođenje, osamostaljenje; *bilateralan* — obostran, dvostran; *aktivnost* — djelovanje, djelatnost; *direktan* — izravan itd. itd.). Što sve nije, na primjer, »centar«! »Centar za jezik«, »Centar za prihvat«, »Centar za otpatke«, »Centar za prostitutke«, »Centar za prikupljanje smeća«, »Centar za . . .« Hoće li se tko od tih »centromana« sjetiti da nas usreći još jednim »centrom«, pa da umjesto nedovoljno finoga seljačkog zahoda dobijemo »fini« »centar za . . .«? Kojega li procvata lažne učenosti, lažne pismenosti, lažne kulture . . .

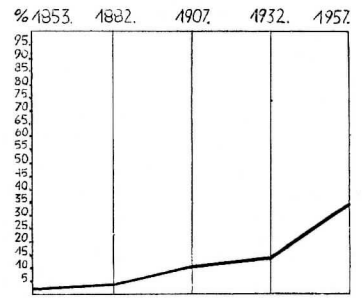

Dijagramski prikaz porasta tuđica iz zapadnoevropskih jezika u hrvatskim novinama (u Zadru, Splitu i Zagrebu), u člancima političkog sadržaja, u razdoblju 1853—1957.

Najveća je poplava i tuđica a i fraza-štaka u suvremenim tekstovima koji govore o vanjskoj ili unutrašnjoj politici. Nakon proučavanja nekoliko takvih članaka

utvrdio sam ovo: strana je *svaka četvrta riječ!* Izraženo u postocima: 25%! Ako odbijemo one tuđice koje sasvim normalno možemo zamijeniti dobrim našim izrazima, onda će taj postotak pasti na polovinu, to jest bit će ih samo 12—13%, ili: strana će biti tek *svaka osma riječ!* I to sve u jeziku novina, to jest sredstva **masovne** komunikacije![3] Isto je tako i na svima ostalim područjima općega javnog jezika. Evo rezultata analiza jezika jednoga suvremenoga dokumenta.* U tome tekstu tuđice čine 35% svih riječi; ako zamijenimo hrvatskim riječima samo one kojima možemo naći dobru zamjenu, možemo, bez ikakva pretjerivanja i natezanja, smanjiti

---

* To su »Teze o razvoju i usavršavanju sistema obrazovanja i odgoja u SFRJ«, objavljene u zagrebačkom »Vjesniku« 11. V 1968. na dvije strane sitnoga tiska. Da se ne govori o frazama-štakama, o mnogim mislima-tezama koje su autori mogli jezično oblikovati puno sažetije, jedrije, uvjerljivije, življe i ljepše, da se ne govori i ni po kojemu načelu dopuštenoj i dopustivoj mješavini srpske i hrvatske varijante, valja upozoriti na to kako taj tekst upravo vrvi pravopisnim pogreškama (a tima valja dodati i brojne slagarske pogreške). Valja biti pravedan i kazati da je baš *tako i toliko* nepismen tekst rijedak, iznimka, bar u zagrebačkom »Vjesniku«. (I krivaca i uzroka ima, vrlo vjerojatno, više, te razne naravi, i to ne samo u »Vjesniku«). Ali, unatoč tome ne može mu se oprostiti zato što: 1) to nije tekst koji bi govorio o vrećama krumpira nego o »razvoju i **usavršavanju** sistema **obrazovanja** i odgoja u SFRJ«; 2) što je to tekst koji ima savezno pa prema tomu i općenacionalno značenje; 3) zato što je to tekst koji ima čitave dvije novinske strane (12 stupaca!) sitnog tiska; 4) konačno: »Vjesnik« nije bilo kakav listić. Evo pravopisnih pogrešaka: »*ocjenjeno*« (ocijenjeno); »ostvarivanje ... *zahtjeva* nov pogled« (zahtijeva); »*koji zahtjevaju*« (zahtijevaju); »*mjenjaju*« (mijenjaju); »*mjenjaju* ... funkcije« (mijenjaju); »*mjenjanjem* odnosa« (mijenjanjem); »*mjenja* se karakter« (mijenja); »*mjenjanje* položaja« (mijenjanje); »*promjenjenim* uvjetima« (promijenjenim); »*strijemljenja* mlade generacije« (stremljenja); »*doprinjeće*« (doprinijeće, doprinijet će); »*samosvjest*« (samosvijest); »*razumjevanjem* svojih zadataka« (razumijevanjem); »*zahtjevaju* primjenu« (zahtijevaju); »izdvajanjem *djela* sredstava« (dijela); »rad *zahtjeva*« (zahtijeva); »*zahtjevaju*« (zahtijevaju); »*omogućiće*, (omogućiće, omogućit će); »to *zahtjeva* naučno proučavanje« (zahtijeva); »u društvenoj *podijeli* rada« (podjeli);

postotak tuđica na 15—20%! Onaj postotak od 35% tuđih riječi biva još težim zato što je njihova struktura nepovoljna, tj. monotona, ponavljaju se iste tuđice.

Evo jednoga rugobnog primjera komunalno-urbanističkog jezika:

»Zato je širenje grada veoma naglo, pa je porast stanovništva funkcija u razvoju od posebnog značenja u perspektivi, koja preferira ritam razvoja i diktira graduiranje privrednih komponenti ‚gradskog sutra' prema datoj etapi i prioritetu potreba za pojedinom granom ili oblasti privređivanja. Naglo teritorijalno širenje i povećavanje stanovništva očito dinamizira disharmoničnosti ili zaostajanja nekih materijalno-baznih i pratećih djelatnosti u proporcijama sa stanovništvom, kao npr. integriranje, intenzificiranje, akumuliranje, proširenu reprodukciju i sl., o čemu se diskutira i što je javnosti već poznato.«

Nije li se to isto moglo reći i ovako:

»Zato se grad širi vrlo naglo, pa je porast stanovništva vrlo važna (posebno važna) funkcija razvoja u budućnosti te određuje stupnjevanje privrednih činilaca u gradskoj sutrašnjici prema tome o kojemu je razdoblju riječ i koje su privredne grane ili područja prvenstveno potrebna. Naglo područno širenje i povećavanje stanovništva očito pojačava nesklad ili zaostajanja nekih osnovnih materijalnih i pratećih djelatnosti u srazmjeru sa stanovništvom, kao npr. integriranje, intenzificiranje, akumuliranje, proširenu reprodukciju i slično, a o tome se raspravlja i to je javnosti već poznato.«

»*mjenja* se i uloga kadrova« (mijenja); »revolucija *zahtjeva* udruženi rad« (zahtijeva); »*promjenjeni* položaj ustanova« (promijenjeni); »zbog *zastarjevanja*« (zastarijevanja); »ostvarivanje zadataka ... *zahtjeva*« (zahtijeva); »društvena zajednica *postiče* razvoj« (podstiče); »ovim *putom* obrazovanja« (putem); *zamjeniti* kvalificiranim kadrom« (zamijeniti); »u odnosu *na nastavu*« (prema nastavi); »za bolje *razumjevanje*« (razumijevanje); »u novim uvjetima *stijecanja* dohotka« stjecanja). Kako se vidi pogreške su većinom u refleksu jata (ije-je).

Eto tako bi glasio taj odlomak preveden u normalan suvremen jezik. Je li što izgubio svoje stručnosti? Nije! U prvome je tekstu bilo 20 tuđica, u »prevedenome« ih je ostalo samo 6, to znači da ih 14 nije bilo potrebno! (Obratite pažnju tome što su i neke tuđinske konstrukcije zamijenjene našima, pa je i to pridonijelo jasnoći, lakoći i — ekonomičnosti novoga teksta.) U čitavome djelu iz kojega je taj odlomak prepisan postotak tuđica iznosi ništa manje nego 50—60%! A ipak je taj tekst namijenjen javnosti jednoga grada, dakle nije usko stručan. Kako smo vidjeli više od polovine tih tuđica može se zamijeniti dobrim našim riječima, bez ikakve štete za stručnost djela. Da u tome urbanisti, arhitekti i komunalci zaista prevršuju svaku mjeru, mogu nam pokazati podaci dobiveni iz analize jedne studije koja obrađuje proizvodnju i prodaju voća i povrća u Dalmaciji i na svjetskim tržištima. Iako je i u tome djelu bilo nepotrebnih fraza-štaka, pa loših izričaja i konstrukcija, ipak postotak tuđica u prosjeku nije bio veći od 26,5%! Na osnovu tih i drugih istraživanja stručnih i znanstvenih tekstova smijem utvrditi da, izuzevši možda područje filozofije, danas u nas nema nauke u kojoj se postotak tuđica — bez ikakva pretjerivanja i bez štete za misao, sadržaj — ne bi mogao smanjiti najmanje za 30—40%. Kad sam zbrojio podatke raznih računanja (s raznih područja), zaključio sam da — u prosjeku — postotak tuđica u našemu masovnom i stručnom jeziku iznosi od 25—40%.

U nas se, dakle, mnogi nemilice razmeću tuđim riječima baš onda kada se služe sredstvima općega javnog obavješćivanja: novinama, radijem, televizijom, na sastancima.* Nimalo se ne brinući kome sve govori, ili

* Evo što o poplavi tuđica kaže jedan običan građanin u pismu splitskom listu »Slobodnoj Dalmaciji« od 6. II 1969:

»*Slobodna Dalmacija* objavila je 27. siječnja kao prilog *Informaciju Skupštine općine Split* u kojoj na kraju stoji ova rečenica: '... koji će kroz *selekciju, prioritet i kvantifikaciju* potreba *fiksirati najadekvatniju* politiku potrošnje u 1969. godini.' Budući da *Slobodna Dalmacija* nije stručan časopis, već

dapače svjesno se želeći napuhati, prikazati učenim, učenijim, stručnim, visokoškolovanim, što dalje od nepismenih prostaka, govoreći pred milijunima nepismenih ili polupismenih, takav će snob ili hohštapler sipati tuđice jednu za drugom: »resurse«, »eskalacije«, »samite«, »aglomeracije«, »kvantifikacije«, »konfrontacije«, »limitiranja«, »utilizacije«, »intenzifikacije«, »devijacije«, »deformacije«, »preferiranja«, »graduiranja«, »komponente«, »dinamiziranja«, »atakiranja problema« itd., itd. Većina će onih nepismenih uzalud gledati ili slušati i još uzaludnije nastojati da u tome sipanju svjetlucave prašine pronađe zrno smisla i činjenicu, dok će se neki i okititi tim stakalcima, i to najčešće u smiješno iskrivljenu obliku, pa ćemo tako imati »eskalancije«, »suvenciranja«, »derektore«, »devizije«, »deformancije« itd., itd. Je li tim snobovima što se tako žalosno-smiješno napuhuju zaista poznato kakva je u nas opća pismenost i kakve su mogućnosti da ih slušalačko-gledalački puk zaista razumije i okoristi se onim što mu oni pokušavaju kazati? Ako im to nije poznato, onda bi morali svakako pročitati ovaj odlomak iz članka koji je nedavno objavljen u zagrebačkom »Vjesniku«:

»Polovicom dvadesetog stoljeća, u jeku treće naučne revolucije u svijetu, u prosjeku četvrtina stanovnika Jugoslavije starijih od deset godina bila je nepismena. To je podatak iz prvog pouzdanog poslijeratnog popisa stanovništva provedenog 1953. godine. Popis proveden osam godina kasnije, 1961, pokazao je da je nepismena još samo petina Jugoslavena — ukupno tri milijuna stanovnika — od čega su 165.000 mladići i djevojke od 10 do 19 godina. To su bili naši vlastiti nepismeni za koje više nismo mogli optuživati prošlost. Po republikama to je izgledalo ovako: nepismen je bio svaki treći stanovnik Bosne i Hercegovine, svaki četvrti u Makedoniji,

list namijenjen širokoj javnosti koja ne poznaje strane riječi, molim vas da tu rečenicu prevedete na hrvatskosrpski jezik kako bih se mogao pripremiti za razgovor na zboru birača o tome.«

svaki peti u Srbiji i Crnoj Gori, svaki deseti u Hrvatskoj i svaki pedeseti u Sloveniji. Bez ikakve školske spreme ili sa samo četiri razreda osnovne škole u 1961. u Hrvatskoj je bilo oko osamdeset posto stanovništva. Na svjetskom kongresu ministara prosvjete održanom 1955. u Teheranu, na kojem se raspravljalo o iskorjenjivanju nepismenosti u svijetu, rečeno je da se Jugoslavija ubraja među šest evropskih zemalja s najvećim brojem nepismenog stanovništva. Osim nas, u toj su grupi bili Albanija, Grčka, Španjolska, Malta i Portugal.«

»U Saboru Hrvatske prije godinu i po dana bilo je rečeno da je nepismenost u ovoj Republici ‚suzbijena u korijenu', jer je ustanovljeno da samo 0,6 posto ili 1349 djece mlađe od deset godina ne ide u školu. Prije mjesec dana zastupnici Prosvjetno-kulturnog vijeća Sabora alarmirani su informacijom o iznenadnom ponovnom porastu broja djece koja već u nižim razredima prestaju ići u školu, što znači da se kod nas u povećanom opsegu regrutiraju novi nepismeni. Kad se pokušava na osnovi pretpostavki ustanoviti imamo li danas više ili manje nepismenih nego prije, iznose se ovi podaci: posljednjih godina na području Jugoslavije najmanje 50.000 djece ostalo je potpuno neobuhvaćeno četverogodišnjim obrazovanjem (u jednom dokumentu Saveznog zavoda za privredno planiranje kaže se da 1965. godine 60.000 školskih obveznika nije išlo u niže, a 370.000 otpalo je iz viših razreda), dok je istodobno u raznim školama za obrazovanje odraslih, narodnim i radničkim sveučilištima upola toliko, ako ne i manje, nepismenih i polupismenih koji pokušavaju nadoknaditi propušteno u obaveznoj školskoj dobi.«

»Možda će netko reći: onaj koji ima tri do četiri razreda osnovne škole nije nepismen, ne potpisuje se palcem. Međutim, ispitivanja svojedobno provedena u JNA pokazala su da je od 13 posto omladinaca koji su na odsluženje vojnog roka došli sa završena četiri razreda osnovne (seoske) škole — praktički nepismeno. Onih sa tri razreda broj se povećao čak na 45 posto. *Nije riječ*

samo o tom zna li netko napisati svoje ime i prezime nego i u kojoj je mjeri taj čovjek sposoban da, služeći se svojim umijećem da čita i piše, shvati zbivanja u svijetu u kojem živi« (potcrtao R. V.). Nije nezanimljivo s tim u vezi spomenuti rezultate do kojih je prije dvije godine došao Radnički univerzitet »Đuro Salaj« u Beogradu provjeravajući znanje polaznika svoje škole za opće obrazovanje odraslih. Nakon godinu dana nastave svega 44 posto polaznika znalo je na kojem je kontinentu Jugoslavija, a tek nešto više od polovice znalo je da je društveno uređenje u našoj zemlji socijalističko. Prema popisu svih zaposlenih u rujnu 1966. gotovo milijun i po samoupravljača u Jugoslaviji bilo je bez ikakve škole ili s nepotpunom osnovnom školom.« »*U Hrvatskoj nas, smatraju mnogi, više od nepismenosti muči* **polupismenost,** *a ona se ne rješava kampanjskim akcijama.*« (istaknuo R. V.) (Iz članka: V. Kovač, *Dokle potpis palcem,* Vjesnik, Zagreb 24. XII 1968). Ta je žalosna slika još žalosnija po područjima bivših kotara u Hrvatskoj: 1966. godine u splitskom je kotaru bilo 108.611 *registriranih* posve nepismenih (18,1%), pa je po tome taj kotar bio drugi u Hrvatskoj, a gdje su neregistrirani i oni koji su registrirani kao pismeni a zapravo su polupismeni ili jedva i polupismeni?

(Kažu neki kako ne smijemo »kulturu« srozavati do »mase«, nego moramo »masu« podići do »kulture«. Ali, gdje da nađemo, molim ja vas lijepo, takve i tolike silne poluge i dizalice kojima bismo mogli tako silnu vojsku nepismenih i polupismenih uzvisiti do »kulture«, kad ne uspijevamo ni da ih do najsiromaškije pismenosti malo pripodignemo? I kad predstavnici te »kulture«, bar na području njezine javne riječi, čine sve moguće da se od one »nekulturne mase« što prije i više udalje? A da jad bude gori i sramotniji: velika većina tih »predstavnika« potječe izravno iz onoga neuka puka! »Kad se Vlašče polatini — gore Vlašče nego pašče«, reče neki naš nepismenjak, pogodi, a njegov se sin — »polatini«).

*

I nije najgore zlo u tome što su strane riječi strane, nego u tome što su glavni pokretači te poplave vođeni jezičnim — i ne samo jezičnim! — hohštaplerstvom. Onome tko danas upotrebljava i do četrdeset od sto stranih riječi u tekstovima koji su namijenjeni svoj javnosti valjalo bi poreći povijesno-kulturnu svijest i savjestan odnos prema svojemu narodu.

FRAZE

Druga kuga našega javnog jezika jesu fraze, ubitačno ponavljanje istoga a maloga broja riječi i izričaja. Čak i oni koji imaju nešto opće i jezične kulture, kad pišu za novine, ili se pojave na govornici, radiju ili televiziji srozavaju se u opću ukalupljenost i siromaštvo javnoga jezika dnevnih vijesti i dave svoju misao nabijajući joj otrcani oklop suvremene fraze.

U već spomenutome dokumentu o sistemu financiranja školstva istražio sam riječi i izričaje, pravilne i nepravilne, domaće i strane, koji se prečesto ponavljaju.

Inače pravilnih naših izraza ili vrlo udomaćenih stranih izraza koji se prečesto ponavljaju utvrdio sam oko 30: *cilj, u cilju, sa ciljem, konkretan, kretanje, naredni, nivo, neophodno, oblast, pitanje, pored, problem, s obzirom na, širok, širi, najširi, širenje, proširenje, uvjet* (u uvjetima), *u pogledu, u odnosu na, u okviru, u pravcu, u svrhu, vid* (u vidu), *vršiti, značajan, znatan, znatno.* Po redu učestalosti idu ovako: *uvjet (u uvjetima)* 67 puta, zatim: *oblast, proces, širok, širi, najširi, nivo, cilj, značajan, neophodno, problem, u pogledu.* Što sve nije *široko-šire-najšire!* Evo maloga izbora: *javnost, sistem, baza, stvaranje, krugovi, osnove, slojevi, zajednica, obrazovanje, opseg, razgranatost, uključivanje, prodor, učešće, organiziranje, primjena, poznavanje, ciljevi, odgovornost, posrednici, obuhvaćanje, kretanje.* Taj *širok-širi-najširi* postao je prava fraza-štaka koja je tolikim ponavljanjem u toj vrsti jezika izgubila gotovo svaku snagu i izražajnost, a imamo toliko drugih izraza koje

bismo mogli upotrijebiti da razbijemo tu jednoličnost: *čitava* javnost, *veći dio* javnosti, *obuhvatniji* sistem, *opsežnija* baza itd. Najbrojnija fraza *u uvjetima* mogla bi se lijepo zamijeniti: u prilikama, u okolnostima, u stanju, u mogućnostima itd.

Onih deset najčešćih izraza čini ništa manje nego 284 riječi ukupno, a to znači da se u svakome sedmom do osmom retku ponavlja jedna od tih deset riječi. Ni to još ne bi bilo tako zlo, kad to ne bi bile riječi koje se i u ostalim područjima jezika stalno ponavljaju te kad bi se one same ponavljale u tekstu koji sam analizirao (a koji ima ukupno 2300 redaka).

Od *inače nepravilnih naših ili udomaćenih izraza koji se stalno ponavljaju* u cijelome tekstu izabrao sam posebno dva najčešća. *Kao i* (u značenju: i, a, a i, pa, te, također, k tome itd.) ponavlja se ništa manje nego 46 puta! Slijede: *koristiti* ili *korištenje* (15 puta, i to uvijek nepravilno, tj. s akuzativom, »koristiti sredstva«, »korištenje sredstava«). Ovdje već i nećemo spominjati stalno krivu upotrebu pokazne zamjenice za prvo i drugo lice jer tu su se već predali i »lideri« našega jezikoslovstva (na sreću ne svi!). Valja također spomenuti kaos u upotrebi prijedloga s(a), pa se piše *sa interesom, sa obrazovanjem, sa odgovarajućim,* gdje zijevanje onih dvaju vokala što se sudaraju vrijeđa svako malo pismenije oko i glazbenije uho itd. Koliko se zatim samo zloupotrebljava riječ *značaj!* Nemilice se prostituira u svima mogućim »značenjima«: *smisao, svrha, cilj, vrijednost* itd. itd. Dakle: »Brigo moja za moj jezični izraz — priđeti u frazu-štaku moju!« Čini se da sastavljačima i redaktorima takvih tekstova nije nikako jasno da takva silna frekvencija stranih i domaćih fraza-štaka, takvo jednolično klap-klop-klep — klap-klop-klep — klip-klup-klap — klip-klup-klap otupljuje i uspavljuje pažnju i sposobnost primanja, pa takav pisani ili govorni tekst posvema promaši svoju svrhu. (Ako mu je već svrha bila da pažnju pobudi i razgovor potakne, jer se čak i u to već može početi sumnjati).

Dobro je napisao Mladen Kljenak o biti te naše suvremene pošasti fraza-štaka, ili, kako je on zove »kićene suvremene frazerske metafizike«, toga nakaznog pseudobaroka, rođena iz sparivanja siromaštva duha i ropskoga oponašanja stranoga: »... najobičnije saopćavanje pretvara se u nerazmrsive rečenice, tvoreći sustav oznaka koje treba pomnjivo odgonetavati da bi se najpriprostije stvari shvatile; izričaji kojima je svrha da nešto jasno kažu zaodjenuti su u odoru fraze; žele li zaobići jednostavnost istine, okite je takozvanim bujnim, od prevelike upotrebe izlizanim, sklopovima, atributima, pa čovjek mora tražiti prevodioca koji bi sve to prenio iz suvremenog jezika u suvremeni hrvatski jezik. Natječu se podjednako tko će biti mutniji: i onaj koji opravdava grijehe jednog prošlog razdoblja, i onaj koji želi vatreno reći u čemu je smisao sadašnjice i nastojanja kojemu je svrha da pokopa svu grozu zabluda u prošlosti i nedvojbeno i otvoreno kaže kamo smjeramo danas, odlučni da iznesemo bitku koja treba da preporodi sadašnjicu i uputi je smjerom jasne budućnosti. Teško je u ljušturi od fraze naći ono životvorno zrno istine. A istina je vrlo jednostavna i jednostavno se može kazati. Samo je valja izvući iz te kićene suvremene frazerske metafizike; i istinitost će sijati kao neoboriva činjenica, jasna da rasvijetli skriveno i sakriveno i da istodobno zasja: neka se vidi kamo smjeramo.«[4]

Bez ovakvih fraza-štaka ne može biti ni jedan redak novinskih članaka: *iz razloga što, u cilju, obzirom, koristiti, vršiti, u pogledu, na način da, s time da, na nivou, kreirati, u svrhu, kao i, u cijelosti, u potpunosti, u mnogome, u pravcu, u slučaju da, u znatnoj mjeri, na planu, u krajnjoj liniji, ovisno o, ukoliko, što se tiče, od strane, u smislu, u uslovima, kretanje, snage, stavovi, u odnosu na, pozicija, problem, jedan dio, činjenica, procesi, predstavljati* itd.

Promatrajući ovaj naš suvremeni užurbani način života i sudjelujući u njemu, čovjek bi još i povjerovao onima koji tvrde da je danas više nego ikada »vrijeme

— novac«, to jest da se više nego ikada nastoji štedjeti trud, prostor i vrijeme. Međutim, nakon analize suvremenoga i to baš masovnokomunikativnog jezika moramo zaključiti da tu postoji nekakav paradoks: jest, štedi se vrijeme inače, a u masovnom jeziku (i u pismu i u govoru) nemilice se rasipa (i to ne samo u nas!). Evo vam primjera iz nestručnih i stručnih tekstova. Što je dulje *»riblji fond Jadrana je bogat«* ili »Jadran je bogat ribom« ili čak »Jadran obiluje ribom«? Prvi primjer ima 5 riječi; drugi 4, treći 3! Pođimo dalje. Fraza *»od velikoga je značenja . . .«* ima 4 riječi, a to isto kazano ovako »vrlo je značajno« samo 3 riječi. Ili primjer *»Treba im pružiti pomoć u smislu osamostaljivanja kako bi u pogledu podizanja rada na viši nivo postigli efikasnije efekte«;* sve se to prodavanje magle može kazati ovako »Treba im pomoći kako bi samostalnije i bolje radili«. Umjesto 19 riječi — samo 9! Treći primjer *»Naručena roba došla je u zadovoljavajućem stanju, kako u pogledu selektivnosti, tako i u pogledu pakiranja.«* Tako ima 16 riječi, a ovako »Naručena je roba došla i dobro izabrana i dobro pakovana« samo 10 riječi. Četvrti primjer *»Još jednom je potvrđeno da je tako nesolidna roba bila u maloj mjeri konkurentna, bilo u odnosu na domaću robu, bilo u odnosu na uvezenu robu«;* tako ima 24 riječi, a ovako »Još je jednom potvrđeno da je tako nesolidna roba mogla slabo konkurirati i domaćoj i uvezenoj robi« ima samo 17 riječi. Peti primjer *»Velika se pažnja obraća nastojanjima usmjerenima na što bolju finalizaciju proizvoda«* ima 11 riječi, a preveden u normalan jezik »Velika se pažnja obraća što boljoj finalizaciji proizvoda« ima 8 riječi. Šesti primjer *»U našim školama treba u budućnosti dati značajnije mjesto audiovizuelnim sredstvima nego što je to do sada bio slučaj«* ima 19 riječi, preveden u prirodan jezik »U našim školama treba u budućnosti dati značajnije mjesto audiovizuelnim sredstvima nego do sada« ima 14 riječi. Sedmi primjer *» . . . što je potjecalo od činjenice da nije bilo novaca«* ima 9 riječi, a jednostavnije kazano »... jer nije bilo novaca«

samo 4 riječi. Osmi primjer »*Cijene su bile čak previsoke u odnosu na kvalitet robe, u pogledu koje se moglo primijetiti da je bilo nedostataka što se tiče veličine komada i nastupa jednoobraznosti boje*« ima 29 riječi, a ovako »Cijene su za takvu kvalitetu bile čak previsoke jer je bilo plodova razne veličine i neusklađenih boja« samo 17 riječi!

Djelovanje takve vrste nepismenosti upravo je zlokobno. Ljuto se varaju one naivčine i neobaviješteni koji umuju: ako nema pravopisnih i gramatičkih pogrešaka, onda je sve u redu. Kad bi bez takvih pogrešaka naš javni jezik i bio — a nije! — time bi tek jedan dio zla bio uklonjen.

Napomenuh, dakle, malo prije da kuga suvremenoga frazerstva, verbalizma, ne hara samo u nas. Ona je pošast što nemilice pustoši čitavom ovom našom suvremenom civilizacijom, a u nas ima samo tragičnije i opasnije dimenzije. O toj pošasti u okvirima evropske kulture nitko nije bolje i jasnije progovorio od prof. dra Vladimira Filipovića koji je u uvodnom predavanju na XIV internacionalnom kongresu za filozofiju u Beču (2—9. rujna 1968) u Sekciji za filozofiju kulture, među ostalim, kazao ovo:

»Međutim, upravo zbog tehničkim sredstvima stvorene povezanosti i univerzalne komunikativnosti cijeloga svijeta, koji danas tvori doista zbiljsku — punu suprotnosti — jednotnu cjelinu svijeta, u kome više nisu ostvarljive kulturne, pa čak ni gospodarske potpune autonomije i autarhije, događa se da se pomalo brišu osebujnosti, koje su prošlovjekovnim nacionalnim izoliranostima ostvarili pojedini narodi. Čak i Kinezi, koji su se u davna vremena ogradili i zidom da im se ne infiltriraju strani oblici života, ostvaruju danas upravo suprotnost nacionalnoj svojoj tradiciji i uzimaju jednu jasno razrađenu stranu nauku ne samo kao pomagalo nego i kao najdublju vjeru integracije cjelokupnoga svoga života, koja negira sveukupnu prošlost njihovu.

Kineski je primjer najočitiji da se komunikativnost u smjeru sve šireg kozmopolitizma očituje kao jedna od osnovnih karakteristika našega doba. Karakteristika koja imade mnoštvo pozitivnih posljedica, koje se očituju u sveopćem vrijednosnom bogaćenju kulturnih nastojanja svih naroda i narodnih skupina, jer sadržajno bogatije i više vrednote svojom jačinom potiskuju i prevladavaju one siromašnijeg sadržaja. A po tim smislenim i vrijednosnim doživljajima mijenjaju se načini življenja i izmiruju pomalo suprotnosti koje otežavaju suradnju država, naroda i ljudi uopće.

Međutim, mogućnost nenadano ostvarene univerzalne komunikativnosti imade i jedno negativno i vrlo opasno, a u osnovi neotklonivo svojstvo, koje se očituje upravo na najosjetljivijem području, a to je područje kulture. Dok se tekovine civilizacije odnosno tehnike prenose uz upute i u njihovim realiziranim ostvarenjima, kulturne se vrednote i njihovi smisleni sadržaji mogu prenositi samo pomoću njihovih simbola, pomoću riječi. A kod toga se uvijek postavlja problem, da li mi riječi u punini njihova sadržaja doživljavamo, razumijemo, prihvaćamo i tako prenosimo. Danas je taj problem postao jednim od osnovnih pitanja filozofije sve od tematike filozofije jezika, konstatacije nemogućnosti adekvatnosti prevođenja (koje neki smatraju jednom od osnovnih iluzija), pa sve do fenomenologije, hermeneutike, pa čak i nastojanja simboličke i matematske logike, koja sva nastojanja idu za tim, da ostvare metodu pomoću koje će riječima kao simbolima, kao izvanjštini, biti dan jasan sadržaj i nedvosmisleno određeno značenje. Zar je onda čudno, da se u naše vrijeme postavljaju upravo iz toga razloga u filozofiji fundamentalna pitanja kao što su: pitanje zaborava bitka, postulat čovjekova povratka u zavičaj, problem alijenacije itd. — no dok su u filozofiji ta pitanja uočena i jasno postavljena dotle se na širokom rasponu kulturne djelatnosti o njima ne vodi računa, i u tome se očituje ona negativna strana univerzalne svjetske komunikativnosti, u kojoj se nekri-

tičkim a brzim načinom prenose riječi bez adekvatnog sadržaja. Riječi koje predstavljaju izvjesne humane ideale, zadatke koji, iako jasno izrečeni, ne reguliraju praksu iznad koje su postavljeni. Drugim riječima, preuzete su formulacije pojedinih načela, u vidu kojih se ostvaruje neadekvatna praksa, tako da je to naše doba postalo u mnogočemu doba praznoga *verbalizma.* Verbalizma, koji se očituje kao nesklad između teorije i prakse, između riječi i djela, između unutrašnjeg doživljavanja i vanjskog djelovanja; verbalizma koji je uzrokovan dehumanizacijom za humanu zbilju ostvarenih sredstava na jednoj strani i potrebom da se toj čovjekovoj biti u otuđenoj praksi života dade barem ime, koje izlazi iz potrebe svijesti i savjesti ljudske. Ljudsko djelovanje, pogotovo stvaralaštvo njegovo traži svagda opravdanje u smislu i vrednotama bez kojih to djelovanje i stvaralaštvo ne može nikada nositi ni ime humane djelotvornosti. A potreba vrijednosnoga smisla osnovna je karakteristika svjesnog ljudskog bića. Opravdanje i manje vrijednih djelatnosti traži uvijek vrijednosni neki sud. Pa tako i ne začuđuje, da i manje vrijedna djelovanja tražeći takav sud nužno dolaze do praznih riječi bez jednoznačnog određenog sadržaja. Zar je onda čudno, da naše doba upravo pokazuje toliko međunarodnih ugovora i deklaracija, koje potpisuju i države u kojima je praksa često upravo suprotna onome, što je deklaracijom [koja nije drugo nego formulacija u riječima (verba)] u smislenom i vrijednosnom načinu izrečeno. Zar je čudno da i totalitarizmi, pa i lažne demokracije potpisuju i slave ‚Dan deklaracije o pravima čovjeka', koje su izdali najviši forumi sveljudskih predstavnika, jer oni riječima ‚sloboda', ‚čovječnost', ‚dostojanstvo ličnosti' i sl. pripisuju, a onda u zbilji i ostvaruju sasvim nešto suprotno, nego što je bila intencija onih, koji su dotične formulacije stilizirali. Najviši ideali čovječanstva izražavaju se na taj način u praznim frazama. Bučno fraziranje zamagljuje pravi smisao riječi.» (Kolo, Zagreb, studeni 1968, str. 442—443).

II. UZROCI

Ako je stanje zaista tako jadno (a vidjeli smo da jest), onda bi trebalo odgovoriti na pitanje: *zašto je to tako?* I o tome valja napisati nekoliko redaka, a još se iscrpljiviji odgovori mogu naći u brojnim člancima u stručnoj literaturi koji govore o našoj javnoj nepismenosti uopće te onoj naših učenika posebno.

»ŠTO RADI PROSVJETA«?

Sigurno je da su učitelji, nastavnici i profesori našega jezika prvi pozvani da šire pismenost bez obzira na to rade li — u većini — kao nastavnici u školama, ili — manjim dijelom ali isto tako odgovorno — kao lektori u izdavačkim poduzećima, uredništvima, ili u radio-televizijskim stanicama.

U tome radu oko jezične kulture djeluje nekoliko činilaca:

1. opća kulturna a posebno jezična razina sredine i vremena,*
2. nastavni plan i program,
3. udžbenici i priručnici,
4. nastavnik i njegov rad,
5. nadzor i stručna pomoć prosvjetno-pedagoške službe,
6. učenik, na kojega općenito pa tako i jezično utječu:
   a) roditeljski dom
   b) uže društvo u kojemu se kreće
   c) svi činioci nabrojani od 1—5.

———

* Da naše novine i tjednici pišu više-manje loše i ružno, to nije potrebno posebno dokazivati. To dokazuje preko tisuću primjera u Rječniku ove knjige, među kojima su najbrojniji baš oni iz jezika novinstva. Međutim, nevjerojatno je i za naše kulturne prilike simptomatično kako je pun pogrešaka i »Hrvatski književni list«, to jest list koji ima izrazitu ambiciju da piše dobro, čisto i lijepo. U 11. broju (28. II i 1. III 1969) mogu se naći brojne pogreške. Evo nekih. Na str. 1:

Nitko nije bolje, otvorenije i određenije progovorio o nekima od tih činilaca od Dalibora Brozovića još prije 4—5 godina:

čim manje napora a čim više koristi (što manje napora a što više koristi); *dakako da stoji na putu* (dakako, stoji na putu); oponašanje *ranijeg* (oponašanje prijašnjega, oponašanje prošloga); *stanovite* znakove (određene znakove, neke znakove); *neophodnom* svitom (nužnom svitom); *srednjovječnim* spomenicima (srednjovjekovnim spomenicima); *gnjusnim* individuama (gnusnim individuama); svoja *stanovišta* (svoja stajališta, svoja gledišta, svoje poglede); Moj je rođak jedan od onih... za *koga* je nešto vrijedno (i za kojega je nešto vrijedno); na strani 2: naznačivši potpuno ime i prezime, *kao* i adresu (naznačivši potpuno ime i prezime te adresu); *mijenje* (mnjenje; po Boraniću, 1951, mnijenje); do propasti došlo *radi* potpune nesposobnosti.... (zbog potpune nesposobnosti); *Budući* nema domaćih glumaca (Budući da nema domaćih glumaca); u *zagrebu* nastupa *ponovno* (u Zagrebu nastupa ponovo); str. 3: *Što* znači da veličina sredstava (To znači da veličina sredstava); *kroz tekuću potrošnju* (putem tekuće potrošnje, u tekućoj potrošnji); *tim* više što je načelo (to više što je načelo); *prouzrokovane* gradnjom (uzrokovane gradnjom); kamati na zajmove u *korišćenju* (kamati na zajmove u iskorištavanju); *Neophodno* je pripomenuti (Nužno je pripomenuti); *neprikosnoveni* vlasnik (neprijeporni vlasnik, jedini vlasnik); *Nakon što* su demonstracijama (Pošto su demonstracijama, Kad su demonstracijama); postavilo takve uvjete, *radi* kojih je ministar *Prosvjete* Svetozar Pribičević ovo gostovanje zabranio. (postavilo takve uvjete zbog kojih je ministar prosvjete); i nakon mnogih peripetija *zagreb* dobiva (i nakon mnogih peripetija Zagreb dobiva); str. 4: *kao* i međusobnih odnošaja (te međusobnih odnošaja); *zapovijednika* (zapovjednika); *počimlje* (počinje); str. 5: *juni* (jun); str. 6: *kroz koju* je živjela (u kojoj je živjela); str. 7: *Ovaj* je kongres *od izvanrednog značaja* (Taj je kongres izvanredno značajan); str. 8: *zanimivo je* (zanimljivo je); *čim* je moguće bolje (što je moguće bolje); *od njih ovisi* (o njima ovisi, od njih zavisi); *najzanimiviji* (najzanimljiviji); mogli i donekle *otupjeti* našu *bol* (mogli i donekle otupiti našu bol); *kadgod* dođem u svoj rodni kraj (kad god dođem u svoj rodni kraj); koji je svoju plaćicu *skoro* zapio (koji je svoju plaćicu gotovo zapio); da *ponovno* zavoli (da ponovo zavoli); str. 9: *sniježnog* sječanjskog dana (snježnog sječanjskog dana); *svjetostjepanske* Madžarske (svetostjepanske Madžarske); kad je pošao na križ *radi* takvih ljudi (kad je pošao na križ zbog takvih ljudi,... poradi takvih ljudi); poznavatelja *Madžarske*

»Pravi su problemi mnogo dublji nego što se čini na prvi pogled. I osim toga — obuhvaćaju i neka društvena pitanja koja, također na prvi pogled, nemaju nikakve

---

književnosti (poznavatelja madžarske književnosti); od protestantizma *na ovamo* (od protestantizma do danas); *neizliječivi* (neizlječivi); *sniježnu* noć (snježnu noć); pjenom *klokoćuć* (pjenom klokoćuć); *hihočuć* (hihoćuć); ali njegovo je djelo upravo *radi* toga dvaput bilo osuđeno (.... zato, stoga, zbog toga...); str. 10: *Nakon što* smo saznali (Pošto smo saznali, Kad smo saznali); *Nakon što* nam je (Pošto nam je, Kad nam je); *počimlje* (počinje); *Nakon što* je pokušao (Pošto je pokušao); *Nakon što* je postavio (Pošto je postavio); *Nakon što* je ustanovio (Pošto je ustanovio); da *čim* prije ispuni (da što prije ispuni); *neophodno* potrebno (nužno, svakako potrebno); zbroj poraza i pogrešaka *radi* kojih (zbroj poraza i pogrešaka zbog kojih); *počima* (počinje); *Kod toga naši intelektualni krugovi ne treba da zaborave* (Pri tome naši intelektualci ne smiju zaboraviti); *sumljičavosti* (sumnjičavosti); nikako *ga* se ne može optužiti *radi pomanjkanja* rodoljubnog čuvstva (Nikako se ne može optužiti da nema rodoljubnog čuvstva); jer im *manjka* znanje (jer im nedostaje znanje, znanja); poplava *uveženih* (poplava uvezenih); *Ovakvo pomanjkanje vrijednosnih kriterija kod uvoza stranih filmova* (Zato što pri uvozu stranih filmova tako nedostaju vrijednosni kriteriji, ...nikako nema vrijednosnih kriterija...); lažna *predmjeva* (lažna predmnjeva); *Uz* sve to (Uza sve to); *Kordobskim* kalifima (kordobskim kalifima); U takvim prilikama *dakako da su* obadva vladara morali (U takvim su prilikama, dakako, obadva vladara morala); *je li* se to ime doista odnosi (odnosi li se to ime doista); strana 12: *seicente* (seicento); porodice *Dubrovačkog* bogataša (porodice dubrovačkog bogataša); narodu za koji je živeo i *koga* je voleo (narodu za koji je živeo i koji je voleo); *radi* stihova... izgubio je (zbog stihova... izgubio je); o smrti *Novozavetnog* mučitelja (o smrti novozavetnog mučitelja); To je ono *radi* čega treba pamtiti Mrnavića (To je zbog čega treba pamtiti Mrnavića); ime *Splitskog* biskupskog odvjetnika (ime splitskog biskupskog odvjetnika); cijeli *Hrvatski* narod! (cijeli hrvatski narod); *a sad nas se napada i obeščašćuje — da nas se kleveće i tako osramoti i odvoji od naroda, da nas se u očima naroda prikaže njegovim neprijateljem.* (a sad nas napadaju i obeščašćuju da bi nas oklevetali i tako osramotili, te tako u očima naroda prikazali njegovim neprijateljem.); *radi toga nas se nastoji onemogućiti i zbrisati s lica zemlje* (stoga nas nastoje onemogućiti i zbrisati s lica zemlje); *zatim se hucka na nas pojedince koji zbilja u to povjeruju i kojih se zatim*

veze s jezikom, ali s druge strane i neke čisto znanstvene lingvističke i filološke probleme koji se čine sasvim usko stručni i bez bliže veze sa svakodnevnom uporabom jezika kao instrumenta civilizacije, književnosti, pojedinca i društva.« »Škole svih stupnjeva neprestano se podvrgavaju jednoj reformi za drugom, stalno se mijenjaju jezici što se uče i nijedan se ne nauči (bar

---

mišljenja (zatim se huckaju na nas pojedinci koji zbilja u to povjeruju i kojih se zatim mišljenja); Hrvatskog književnog lista — uz *kojeg* (Hrvatskog književnog lista — uz koji); *upravo se nas optužuje* (upravo nas optužuju); za taj nemir u narodu *kojeg* izaziva (za taj nemir u narodu koji izaziva,... što ga izaziva); *da zatim za to optuže* Hrvatski književni list (a zatim za to optužuju Hrvatski književni list); *hucka (se) na nas pse tragače* (huckaju se na nas psi tragači); str. 13: *Krležinsku* varijantu (krležinsku varijantu); *Austrougarskog mentaliteta* (austrougarskog mentaliteta); Tako je *skoro* sigurno (Tako je gotovo sigurno,... malne sigurno,... zamalo sigurno); *skoro* jednim glasom (gotovo jednim glasom, malne jednim glasom); str. 14: »drugim putom« (drugim putem); *Kolikogod* sam puta (Koliko god sam puta); *stanovitom* uzbuđenošću (nekom, određenom uzbuđenošću); na obali *Hrvatskog* mora (na obali hrvatskog mora); *prenašanje* (prenošenje); str. 15: *Neda* li joj se (Ne da li joj se); onih djela... *čije* izdavanje (onih djela... kojih izdavanje); novac... *s* kojim sam mislio (novac... kojim sam mislio); nije izašao iz tiska *radi* ulaska Nijemaca u Zagreb (nije izašao iz tiska zbog ulaska Nijemaca u Zagreb); str. 16: donosimo cjelovit prošlogodišnji, *kao i* ovogodišnji (donosimo cjelovit prošlogodišnji te ovogodišnji); njihovih imena *niti* nema ovdje (njihovih imena i nema ovdje); *stanovite* druge obale (neke druge obale, određene druge obale, jedne druge obale); *ćirilicom* (ćirilicom); raspolažemo *sa stanovitom* količinom (raspolažemo određenom količinom).

U taj sam popis pogrešaka malo kada stavljao pravopisne pogreške, to jest ono što se ne slaže sa sadašnjim novosadskim pravopisom. Međutim, valja opaziti kako je u tome listu veliko pravopisno šarenilo, čak i u jednom članku, tako da se valja upitati ima li tu ikakve norme, ikakva sustava. »Gdje je sve norma, tu norme i nema«, a »Standardi su znak civilizacije, u jeziku također!« (D. Brozović).

Slika je pismenosti, dakle, u tomu broju »Hrvatskog književnog lista« zaista žalosna. Takvim se nepismenim pisanjem kultura jezika ne promiče, bez obzira na to je li naš jezik »hrvatskosrpski« ili »hrvatski«.

ne redovnim putem), udžbenici, planovi, nastavnici i tipovi škola smjenjuju se tako brzo da nitko nema vremena da se na bilo što navikne, *a jedino što je u tom sklopu trajno jest hajka na takozvano ‚gramatiziranje' (što nitko ne zna šta je, ali ispada, praktički, da je to svaka stvarna jezična nastava).*« * (potcrtao R. V.) »Imamo još bar tri odlučna momenta: stav društva i javnog mnjenja o jeziku i jezičnim naukama, stanje naučne obradbe gramatičkih, ortoepskih i pravopisnih normi standardnog jezika i, konačno, stanje ostalih lingvističkih i filoloških disciplina koje se ne bave izravno standardnim jezikom, ali bez kojih nauka o standardnom jeziku ipak ne može opstati.«[5])

U nas se primjeri degradirane pismenosti, to jest pismenosti pune fraza, klišeja, slabih konstrukcija, pismenosti pune tuđih a nepotrebnih riječi mogu naći i u najvažnijim dokumentima kojima se određuje i uređuje život naših škola. Iz jednoga takvog dokumenta, iz same četiri strane, povadio sam ovo što ću ovdje ispisati: *... su od osnovnog značenja* (imaju osnovno značenje);

---

* »Moj upravitelj doslovno shvaća nastavni program *pouka o jeziku* pa mi je u najnovije vrijeme zabranio predavanje gramatike u osnovnoj školi. On forsira samo čitanku, a nastavu gramatike naziva 'gramatiziranje'. Gramatika je gramatiziranje samo onda ako se predaje onako kako su je predavali naši stari profesori prije prvog svjetskog rata, kada su pročitali paradigmu pluskvamperfekta iz Maretićeve gramatike, zaklopili gramatiku i rekli: 'To naučite za drugi put', a nisu kredu ni uzeli u ruke. Ali ako se gramatika predaje živo induktivnom metodom, na ploči, uz primjere, ako se gramatika oživi, onda je djeca i te kako vole i aktivna su u radu u gramatici. Ja sam gramatiku u školi oživio i predajem je tako da su je djeca zavoljela, oni dižu ruke i natječu se u odgovaranju, i mogu kazati: vole je više negoli čitanku. Ne možete ni zamisliti koliko im to znanje gramatike služi u srednjoj školi. Imam u srednjoj školi učenika raznog znanja i raznih osnovnih škola, a u toj školi predajem strani jezik. Tu se dakako pretpostavlja znanje gramatike, i učenici iz moje škole lakoćom svladavaju gramatiku stranog jezika, a drugi iz drugih škola, koji gramatiku nisu uzimali ili su je vrlo slabo obrađivali, ne mogu nikako na zelenu granu.« Objavljeno u *Jeziku*, 1961—1962, br. 5, str. 160.

kao najznačajnija komponenta ... je ... (najznačajnija je komponenta); *u ovakvoj dijalektičkoj povezanosti* (u takvoj ...); *vršiti uzaludan posao oko ...* (uzaludno raditi oko); *shvatiti ovo ...* (shvatiti to ...); *ovako* suvremenije koncipiran ... (tako ...); *poteškoće kod realizacije* (teškoće u realizaciji); u *samome* početku (u početku); *poteškoće* (teškoće); *usko* povezana (čvrsto ...); *uslijed* (zbog); drukčiji *koncept* (drukčiju koncepciju); *ranije* (prije); u *samom* početku (u početku); *kod* obrade sadržaja (u ...); *poteškoće* (teškoće); u *samom* početku (u početku); *ovaj* problem (taj ...); *poteškoće* (teškoće); pa smo se susreli *s pojavom* vulgariziranja (... s vulgariziranjem); *dolazila je u pitanje i* ... (bila je ugrožena ...); sve je to *dovodilo do* (... uzrokovalo); *skoro* nitko nije tako shvatio (gotovo ...); *uska* veza (čvrsta ...); u *ovoj* prvoj ... (u toj ...); *do ove realizacije skoro nigdje nije dolazilo* (to se gotovo nigdje nije realiziralo); *ukoliko* neki predmet (ako ...); sadržaji se *nedovoljno analiziraju* (... ne analiziraju dovoljno); *kod kritičnih osvrta* (u, pri kritičkim ...); pa *ukoliko svi učenici* (pa ako ...); vodi nas k individualnim zahvatima u rješavanju problema *u odnosu na različite mogućnosti učenika* (već prema različitim mogućnostima učenika); *kod* drugog izdanja (u drugom izdanju); iskustva *na* njegovoj realizaciji (... u ...); *omjer predmeta i fonda sati* (omjer između predmeta i fonda sati); u odnosu *na* ... (... prema); *kod* planiranja (u, pri ...); *kod* matematike (u ...); *ukoliko* to traže (ako ...); *kod* primjene (u ...); *kod* fizičkog odgoja (u ...); *do* izmjene ... može *doći* i s obzirom ... (... se mogu izmijeniti i zbog ...); *kod* predmeta (u predmetima); *izvjesnih* ... (određenih, nekih ...); *kod* niza predmeta (u nizu ...); *kod kemije* (u kemiji); *kod* poznavanja društva (u poznavanju društva); *kod* matematike (u matematici); *poteškoće* (teškoće); *kod nastavnika* (nastavnika); *kod predmeta kod kojih to ranije* ... (u predmetima u kojima to prije ...); *kod* hrvatskosrpskog (u ...); *kod* likovnog odgoja (u ...); pri *izvođenju* rada (u, pri radu); *na* ostvarivanju (u ...). Osim toga iz

same sam jedne strane povadio ove tuđice koje se mogu bez ikakva problema i čistunskoga pretjerivanja zamijeniti dobrim našim riječima: *realizacija* — ostvarenje; *sfera* — područje; *konstantan* — stalan; *evidentan* — očit, jasan; *tendencija* — težnja, namjera; *interpretacija* — tumačenje; *karakteristika* — obilježje, značajka, oznaka; *aplicirati* — primijeniti; *nivo* — razina, stupanj; *formiranje* — oblikovanje; *zagarantiran* — zajamčen, osiguran; *izolirano* — izdvojeno, odvojeno; *interpretator* — tumač; *realizator* — ostvarivač. I tako dalje. Kad sve to pobolje pogledamo, i kada imamo pred očima kako se inače u ostalim područjima jezika piše (ili govori), to i nije tako slabo, ali to nije tekst bilo iz kakva dnevnog lista, nego iz dokumenta koji na prosvjetne radnike ne utječe samo svojim sadržajem nego i svojim jezikom!* A taj nije onakav kakav bi morao biti. Ako oni koji usmjeruju naše školstvo ne daju najbolji primjer, onda se ni od onih »dolje«, iz škola, ne može mnogo više tražiti.

Da je to zaista tako, evo nam pregršti žalosnih primjera teške nepismenosti, sve pokupljenih iz školske administracije: *istićemo; za nabavu televizora kojega namjeravamo; se je; orjentacija; ističu, radio emisija; radio aparat; prestavlja; primjećeno; največoj; konstantirano; jedan od ti je; usljed; obezbjedi; večini; a kamo li; odnos prema predmetu kojeg predaje; večinu; ostalog prostora ne postoji; riješavati; riješavanje; po pitanju; izmjenio; ostranjenje; saobračajnim; iznjetog; u opšte; postotcima; neuspjeh u učenju uzrokovan neučenjem učenika; uvjek; otsutni; riješenje; kostatancija; prepišuje; operacije sa čistim brojevima; mjenjati; veči; zahtjeva* (zahtijeva); *ocjenjen; sa ocjenom dovoljan; iznjetog; ocjenivanje; nesmijemo; mjenjanje; mogučnosti; sljedećem; foto sekcija; diaprojektor; podjeliti; obavjestila; osustvovanje; obavještena; razredno vjeće; zahtjevali; nemože; neocjenjen; cjelog; nezna; Dan republike; pomočne; veči-*

* Riječ je o knjizi *Osnovna škola — programatska struktura*, Zagreb, 1965.

na; preopterečeni; kučni; konbinirani; predhodno; zdrastveni; nerješeno; osijećase; podmladka; jedanput; primjećen; primjenili; nesmijemo; mjenjanje; upotpunosti; nemogučim; radia; dija projektor; opredjeliti; razumjevanje; riječnik; riješenje; izmjeniti; hrvatsko srpski jezik; povlaće; djelom (dijelom); *inaće; nikakovi; rješiti; cjelog; poduzeće kojega je popravilo* (... koje ga je...); *izvjestili; ponovno* (ponovo); *istači; ovakovu, odgojno obrazovne; društveno političke; večinom; otselili; promjeniti; zahtjevaju; laboratorisko; osijećala; financiske; kemiska; takove; itenzivan; učesvovali; iznjela; četri; materjalne; nikakovu; financiskog; ovakova; zahtjeva* (zahtijeva); *osijeća; radiator; rješiti.*

Taj sićušan izbor teške nepismenosti potječe iz godišnjih izvještaja **direktora nekih osnovnih škola** — dakle iz onih škola u kojima se pod parolom borbe protiv »gramatiziranja« i »biflanja« najjače bio raspojasao pogrom svakoga sustavnog učenja hrvatskog jezika. Plodovi se lijepo vide.*

* Ni sastavljači naših pravopisâ ne mogu se pohvaliti baš posvemašnjom savjesnošću u konačnomu dotjerivanju svojih djela. Tako, npr., ni u desetome izdanju Boranićeva Pravopisa —1951— nije u ćirilskoj azbuci bilo slova *Ć ć!* U novome Pravopisu pak, i u školskom i u velikom izdanju, nahodi se ovo:

— na 16. strani školskoga izdanja piše »narodnooslobodilački«, a na 100. strani »Narodnooslobodilački«;

— na 82. strani školskoga (na 100. velikoga) piše »Raspre sjeme posijaše grko, te s njim pleme srpsko otrovaše« (potcrtao R. V.), a takva je upotreba prijedloga *s* školski primjer pogrešne upotrebe;

— na 101. školskoga (na 91. velikoga) ima citat iz Nazorove pripovijetke »Prodika na moru«: »Sve je nekako drukčije: more tamnije, nebo *bleđe*, kopno našarano *šarenim* bojama, ali i *zasenjeno senama.*« (potcrtao R. V.). Taj citat, prema IX svesku Sabranih djela Vladimira Nazora (»Novele«, str. 314), Zagreb 1946, mora biti: »Sve je nekako drukčije: more tamnije, nebo bljeđe, kopno našarano šarenijim bojama, ali i zasjenjeno sjenama.«

»ŠTO RADE NASTAVNICI NAŠEGA JEZIKA U ŠKOLAMA«?

Da, što je s nastavom našega jezika od osnovne škole do fakulteta? I tu je stanje za jadanje. Počnimo od nastavnika osnovnih i srednjih škola. Ima ih — a tih je od godine do godine sve više, a ne sve manje — koji ne znadu dobro ni pravopis, a kamoli ono što se obično zove »višom pismenošću«. Dakako, mnogi su tome razlozi, i ne samo u njima nego i oko njih: i stručni, i materijalni, i obiteljski, i odsutnost prave službe nadzora i stručnoga usavršavanja nastavnika.[6])

Tome svemu valja pridodati mnoge druge uzroke. Evo nekih: preglomazni i svaštarski prenatrpani nastavni planovi osnovnih i srednjih škola, zatim u čitavu kulturnom svijetu do sada neviđena kampanja protiv gramatike u osnovnoj školi.[7]) Sve do nedavno se u osnovnoj školi gramatika našega jezika nije smjela zvati svojim pravim imenom nego nekakvim perifrastičkim izrazima. Iako je hajka protiv gramatike, to jest protiv sustavnom i solidnom učenju gramatike i pravopisa u novije doba ponešto jenjala, stanje se u školama nije bitno izmijenilo: hajka je jenjala, ali — zbog komoditeta ili opreza — zanemarivanje sustavnog učenja gramatike je, većinom, i dalje ostalo. Kolike je samo štete općoj pismenosti naših učenika nanijelo ovo nekoliko školskih godina uništenja sustavnoga učenja hrvatskog jezika u osnovnoj školi, ne samo u poznavanju našega jezika, ne samo u učenju stranih jezika nego i u općoj pismenosti i čitavoj općoj kulturi budućih građana! Oni učenici koji se nakon takva školovanja upisuju na koju od viših ili visokih nastavničkih škola često doživljavaju ovo: već pri prvome referatu nastavnik im prigovara nepismenost, vraća rad s obrazloženjem da je »to morao naučiti u osnovnoj ili srednjoj školi« i kako nije svrha pedagoškoj akademiji ili fakultetu da ga uči onome, osnovnoj pismenosti, kojoj su ga morali naučiti drugi, za to postavljeni i plaćeni, pa neka se onda snađe kako znade! I student jezika i književnosti ode pa se »snađe«: pro-

nađe kolegu ili koga drugoga koji kao uslugu ili za novce (to drugo češće) »opismeni« onaj referat, profesor ga zatim prima, odobrava, student polazi na ispit, polaže ga (tu je i »svespasavajući« dovoljan) i ode u »prosvjetu« polupismen, ako ne čak i nepismen. Ne bih želio uopćavati, ali čak i pojedini studenti, kao što je bio onaj koji mi je riječ *vinograd* na ispitu, i to nakon brojanja prstima, odlučno rastavio na četiri sloga (vi-no-gra-d!), pokazuju koliko se nisko spustio prosjek naše opće pismenosti. Mladi je diplomirani učitelj, nastavnik ili profesor tako »opismenjen« otišao na svoje radno mjesto i počeo raditi. Time se krug zatvorio i istodobno nastavio, a to nastavljanje ide dalje u spirali koja se spušta.

Kad bi svi nastavnici jezika i bili dobri i savjesni stručnjaci, a nisu, ipak njihov i najpožrtvovniji rad ne bi mogao dati prave pa ni približne rezultate zato što protiv njihova rada djeluju mnogi i jaki činioci. Prvi: njihove kolege u istoj školi, osobito ako je to stručna škola, svojom govornom i pisanom nekulturom vrlo djelotvorno ruše ono što nastavnik jezika na svome satu teškom mukom možda sagradi. Što bi valjalo uraditi? Prisiliti stručne nastavnike da pravilno govore i pišu? Kako? Na neki način provjeriti pismenost nastavnika stručnih predmeta, kontrolirati je te stalno omogućiti da taj nadzor bude djelotvoran. Međutim, tek kada učenik izađe iz škole, onda na nj navaljuje prava poplava jezične nekulture. Neću posebno spominjati teškoće što mu ih stvara njegov obiteljski dijalektalni supstrat, to je nužno zlo, ali jezik sastanaka, administracije, televizije, a da se i ne govori o onome dnevne štampe i šunda djeluje tako da mu rad nijednoga nastavnika jezika ne može sam odoljeti.

»ŠTO RADE LEKTORI«?

Malo je tako gorkih, nezahvalnih, bezimenih i po učinku nevidljivih i nepriznatih načina zarađivanja svakidašnjeg krušca kao što je lektoriranje. Pretpostavimo

da je lektor dobar i savjestan stručnjak, pretpostavimo čak i to da je relativno dobro plaćen, sve to još ne znači da će svoj rad i svoju savjesnost moći i smjeti pokazati! Tko je i malo vremena proživio u lektorskoj koži, zna dobro koliko je dalek, trnovit i vrlo često neprohodan put od želje da se radi stručno i savjesno do ostvarenja. Mnogi su tome razlozi: od brzine i žurbe u uredništvima dnevnih i tjednih listova, od svemoćnoga shvaćanja da lektor nepotrebno »gnjavi«, »pravi se važan«, zadržava tiskanje lista (a treba stići na tržište prije konkurenta!), od prigovora da svojim intervencijama iskrivljuje misli velikih i malih stručnjaka i bogova, sve do tragikomične pojave da lektoru prigovaraju »što si to učinio od mojega teksta«, čak i jezično, jer se povelik dio onih što danas pišu masovnokomunikativnim jezikom toliko navikao na svoj pokvaren jezik da lektorovu stručnu intervenciju drži — pogreškom! U čitavomu tom gotovo bezizlaznom i ponižavajućem stanju nije nikakvo čudo što se lektori sve više predaju, uzmiču (dovoljno je pogledati kako se nekada u našim dnevnim listovima popravljala pogrešna konstrukcija »koristiti knjigu« u pravilnu »koristiti se knjigom«, a danas je ona prva, pogrešna, gotovo posve istisnula onu drugu, pravilnu konstrukciju).* Tako se i lektori, mislim na one dobre, predadoše, krenuše putem *najmanjega* otpora. Jer, valja zarađivati na svojemu radnom mjestu i svoj krušac, a ako kakvome uredničkom ili kojemu drugom gromovniku svojom crvenom lektorskom olovčicom previše turneš pod nos njegovu polupismenost ili čak i nepismenost, moglo bi to puknuti po tankoj lektorskoj kožici, a, znade se, dug je »rep« nastavnika i profesora hrvatskosrpskog jezika (pa i nekih drugih) koji čekaju da dođu na mjesto onoga koji jezično nije bio dovoljno »elastičan«.

---

* Lijepe zasluge u kvarenju našega javnog jezika stekla je agencija Tanjug. Njezin jezik, što ga je netko s pravom nazvao »tanjugovštinom«, osobit je primjer jezične siromaštine, ubitačne jednoličnosti i bezobzirnoga unošenja nepotrebnih stranih izraza.

Ali, kako je već taj nesretni jezik — koji je zaboga svakome u ustima! — područje po kojemu mogu vršljati i zvani i nezvani, onda će ubog lektor naići i na stručnjake raznih struka, specijaliste, koji za dobru polovinu nepismenosti svoje tvrde da su »stručni izrazi« te da ono kako je lektor popravio nije »ono pravo« (u taj inventar, osim ostaloga, idu mnoge imenske konstrukcije i mnoge fraze-štake kao što su: *u pogledu, u toku, u slučaju* itd.). (Valjano pismen ne mora biti čak ni onaj koji ima fakultetsku spremu: valjano pismen može biti tek onaj koji ima dobru **opću kulturu,** a ona na prvome mjestu pretpostavlja dobro poznavanje materinskoga jezika.)

Ako je lektor slabo plaćen (a nerijetko ga plaćaju gore nego daktilografkinju, i to onu vrlo prosječnu), onda zašto ne bi bilo logično da i lektor može raditi — i bolje i gore! Ali, dakako, da se onda znade: kvaliteta prema zahtjevu, narudžbi i nagradi.

Lektoru se događa i ovo: dođe mu urednik koji ipak želi da mu tekstovi jezično budu dotjerani, ali, kako je svota za izdavanje ukupno ograničena, i većinom jadna, onda urednik kaže: znadem ja da ste vi vrstan stručnjak, i da biste vi to meni temeljito lektorirali, ali, nažalost, ja nemam novaca da platim toliku vašu kvalitetu, pa vas molim da mi popravite samo ono najnužnije... Što lektor da radi? Kompromisi jesu ružna i nestručna stvar, ali, bolje je popraviti i nešto nego ništa (?) — a bolje je, bogme, i zaraditi nešto nego ništa! Tako se sigurno kompromitira i jezik i lektor. Svakako bi bolje i pravičnije bilo kad bi se u takvoj ediciji, uz ime lektora, napisalo što je i kako zapravo lektor popravio.[8]) Staru izreku »Quem dii oderunt paedagogum fecerunt« valjalo bi preinačiti u »Quem dii oderunt paedagogum seu lectorem fecerunt.« Lektoru se nikada ne vidi što je uradio, uspjeh ostaje gotovo potpuno sakriven, vide se jedino njegovi eventualni propusti, svi ga drže nužnim zlom, gnjavatorom, a prerijetki su oni autori i urednici koji iskreno žele surađivati i — naučiti

nešto. Kad se sve to što je mučno u lektorskom radu sakupi, vidi se da taj posao ne može nijednom jezičnom stručnjaku biti osobito drag, pa je razumljivo zašto se toga laćaju od nevolje i ne za dugo.

U Predgovoru svojemu »Jezičnom savjetniku za uredske kadrove« (Zagreb, 1960, str. 3) autor Mirko Cerovac kaže »... tko na pitanje ‚Gdje ti je sin?' odgovara: ‚Nema istoga! Predmetni sin nije kod kuće!'« Osim toga primjera pisac nabraja još nekoliko da bi vrlo uvjerljivo pokazao koliko se jezik poslovne administracije udaljio od normalnoga književnog jezika i koliko je nakazan. Tako se govori u uredu, takvim se jezikom pišu spisi i dopisi, ali tako neprirodnim jezikom ne bi nitko govorio izvan ureda. Međutim, danas već možemo sumnjati u to da tako nitko ne bi govorio i u običnom životu, dapače, opaža se kako otrcani klišeji, fraze-štake iz jezika masovne komunikacije prodiru sve više pa i u najobičniji razgovorni jezik svakidašnjice![9])

U jeziku masovne komunikacije nismo samo opasno izgubili — i gubimo sve više — mjeru za količinu i čestotu riječi, tuđica, fraza i konstrukcija nego i za samu vrijednost riječi. Eto, u posljednje vrijeme poplavile su riječi »stvaralaštvo«, »kreativnost«, »kreativan pristup« — nahode se po svim programima, planovima; svaki dječji pokušajčić u školi, svako književno, slikarsko, glazbeno i ostalo vježbanje, svi prvi koraci izgubili su, i ne samo u školi, mjeru čednosti, skromnosti, samokritičnosti. S druge pak strane teška pojedinačna i društvena zla, zločine i prijestupe krstimo nježnim eufemizmom »slabosti«! Piše li se u novinama o mladim divljacima ili čak zločincima koji su izmlatili nekoga starca ili neku ženu, eto vam naslova »Nestašni mladići...« Nestašni!

*

Naš javni jezik, jezik masovne komunikacije izgubio je poštovanje prema riječima.

To je — kako dobro reče Dalibor Brozović — bit »... one nestatističke nepismenosti koja je za kulturu i civilizaciju opasnija i trajnija od one koju iskazuju statistike.«

»A IMA LI JOŠ KAKVIH UZROKA«?

Ima. Evo ih.

»Institut društvenih nauka u Beogradu i ove je godine (1967, op. R. V.) ispitivao koliko Jugoslaveni čitaju, prije svega djela iz oblasti ozbiljne literature. Anketiranima je postavljeno pitanje: 'Ako ste imali vremena da za posljednjih godinu dana čitate knjige lepe književnosti (romane, pripovetke, pesme, eseje, itd.), možete li se setiti koja knjiga je na vas ostavila najjači utisak (ime autora i naslov dela?).' Iako su sastavljači ankete anketiranim pružili mogućnosti da svoju ravnodušnost prema knjizi opravdaju nedostatkom vremena, većina odgovora bila je neposredna i glasila je 'ne čitam knjige' ili 'nisam ove godine ništa čitao'. Na citirano pitanje četiri petine Jugoslavena (77%) odgovorilo je negativno. Neki su čak odgovorili 'ne radim to' i tako sa sebe skinuli svaku sumnju da se, makar i krišom, bave tako ‚nedoličnim' poslom. Među tih 77% nezainteresiranih ima 96% privatnika-zanatlija, 93% domaćica poljoprivrednika, 91% nekvalificiranih i polukvalificiranih radnika i 89% poljoprivrednika. Od članova SKJ 61% nije prošle godine pročitao ni jednu jedinu knjigu. Te je podatke objavio NIN u broju od 15. listopada, a autor članka upozorava da su oni, opširniji i detaljniji, na raspolaganju zainteresiranima u spomenutom Centru. Ako rezultate ovogodišnje ankete usporedimo s prošlogodišnjima, ustanovit ćemo da je interes za knjigu za 13% manji, to jest da je u roku od godinu dana na svakih stotinu Jugoslavena novih trinaest okrenulo leđa knjizi, i to ne samo knjizi domaćeg autora, već knjizi uopće.«

»Ako je nekulturom, ako je ravnodušnošću prema kulturi ugrožena i privreda, ako su time, posredno, ugroženi i mnogi drugi interesi koji su direktno ili indirektno ovisni o svijesti građana, o njihovoj zrelosti, nivou njihove naobrazbe, ako zajednica može imati neprocjenjive štete, jer svi njeni članovi nisu sposobni da u cijelosti odgovore svojim obavezama, čak ni na svojim radnim mjestima i naprosto zbog toga što su nedovoljno pismeni u širem značenju te riječi, bit će nužno da zajednica stvori i pronađe sredstva, materijalna, moralna i administrativna, pomoću kojih će biti moguće započeti proces odmrzavanja te ravnodušnosti prema knjizi, što zapravo znači i ravnodušnost prema znanju uopće.«

(Z. Golob, 77% *koji ne čitaju,* Telegram, Zagreb, 1967, 27. X)

»Uzmemo li nedostatak ljubavi prema knjizi kao uzrok sadašnjeg stanja, tada je daljnja rasprava na ovu temu gotovo suvišna. Nikakvo naknadno teoretiziranje (sve kada je i najdobronamjernije i na stručnom nivou) trenutnu sliku neće izmijeniti. Poznati su nam mukotrpni i uglavnom bezuspješni napori andragogije. Jedino što nam preostaje jest to da na sadašnjem primjeru naučimo kako valja na vrijeme poduzimati prave mjere, na pravom mjestu i na način koji garantira uspjeh. To drugim riječima znači da treba više pažnje pokloniti odgoju i obrazovanju u vrijeme školovanja kako ne bismo morali preodgajati, što je mnogo teže, skuplje i ponekad nalikuje na Sizifov posao. Dakle već u ovom trenutku korisnije je baviti se mlađim uzrastom, kod njega razvijati ljubav prema knjizi, radu, i moralne, intelektualne i estetske kvalitete, prijeko potrebne svestranoj stvaralačkoj ličnosti, kako ne bismo zapali u istu grešku. Uzimamo za predmet rasprave učenike osnovnih škola, pa da vidimo gdje smo, i čemu se treba nadati, i kakve nam mjere valja poduzimati, bilo kao

društvu ili kao pojedincima. Većina učenika nema navike čitanja, čak ne čitaju ni obaveznu školsku lektiru. To ne znači da općenito ništa ne čitaju. Ali u tome i jest problem što čitaju bilo što, a to je gore od nečitanja.«

»I umjesto da posegnu za takvom literaturom koja bi im omogućila stjecanje šire kulture, učenici osnovnih škola (povodeći se za odraslima) čitaju viceve iz ‚Arene', posljednju stranu ‚Vjesnika u srijedu', izmoždene stripove, ‚zabavnike', ‚krimiće', ‚iksiće' (među kojima ima pravoga sadržajnoga i jezičnoga smeća, op. R. V.) i sve ono što ima tendenciju golicanja, jeftinog zabavljanja i razbibrige. Nije čudo što dječaci i djevojčice posežu za takvom štampom jer su bez iskustva, te kao svi mladi inkliniraju — svemu. Čudno je nešto drugo, a to je da za takvo stanje brigu ne brinu oni koji su pozvani da usmjeravaju odgoj i obrazovanje, da budu vrtlari i čuvari morala i drugih pozitivnih navika mladih. Roditeljski dom, škola i društvo, kao tri najbitnija faktora odgojnog procesa, nisu dali od sebe ono što se od njih očekivalo, napose svoju obavezu nije ispunio posljednji. Pojedinačni napori rađali su veoma šturim plodovima. Listovi koji su imali ambiciju da grešku isprave nalazili su se u teškoj situaciji. Uz minimalna sredstva nisu mogli ni normalno opstojati, a kamoli propagirati svoj list. Slabim zanimanjem zajednice za pravilan odgoj mladih koristili su se često oni koji nisu ni na što mislili osim na komercijalni efekt, te su podilazeći slabom ali široko rasprostranjenom ukusu, zasitili tržište petparačkom literaturom koja svojom banalnošću, prazninom, plitkošću i amoralnošću izaziva bijes nemoćne manjine. Upravo zbog toga neshvatljivo je kako pojedini nastavnici materinskog jezika (dakle i književnosti) ne dižu alarm protiv takvih pojava. Čovjek kome je svejedno, po mom, najdubljem uvjerenju, pedagoški je, etički, pa ako hoćete i politički diskvalificiran. Ne, nikakvo opravdanje nije nezavidan materijalni položaj kulture.«

»Sve upućuje na zaključak kako ljubavi za knjigu ne nedostaje samo odraslima i djeci već i onima kojima to ne bi smjelo biti svejedno.«

(Z. Balog, *Ah, ta knjiga*, Telegram, Zagreb, 1967, 17. XI)

IZ LITERATURE

A) **Posebna djela**

T. Maretić, *Gramatika i stilistika hrvatskoga ili srpskoga književnog jezika,* Zagreb, 1899 (posebno str. 651—699)

V. Rožić, *Barbarizmi u hrvatskom jeziku,* Zagreb, 1913

T. Maretić, *Jezični savjetnik,* Zagreb, 1924

A. Belić, *Oko našeg književnog jezika,* Beograd, 1951 (posebno str. 11, 14, 16, 18, 47, 58, 60, 115, 116, 118, 119, 138, 290—291, 300, 315)

S. Živković, *Uvod u opću lingvistiku,* Zagreb, 1958 (posebno str. 40)

A. Belić, *O jezičkoj prirodi i jezičkom razvitku, Lingvistička ispitivanja,* I knjiga, Beograd, 1958 (posebno str. 301, 330, 331)

M. Pavlović, *Uvod u nauku o jeziku,* Beograd, 1959 (posebno str. 200—201 i 204—205)

M. Cerovac, *Jezični savjetnik za uredske kadrove,* II izdanje, Zagreb, 1960

V. Ćeklić, *Vještina pisanja,* Zagreb, 1962

M. S. Lalević, *Srpskohrvatski u mom džepu — Naša kolebanja,* Beograd, 1963

Brabec — Hraste — Živković, *Gramatika hrvatskosrpskoga jezika,* Zagreb, V izdanje — VIII izdanje (1961, 1963, 1965, 1966, 1968)

M. Stevanović, *Savremeni srpskohrvatski jezik,* Beograd, 1964 (posebno str. 2 i 3)

M. Cerovac, *Poslovni jezik,* Zagreb, 1964

Lj. Jonke, *Književni jezik u teoriji i praksi,* II izdanje, Zagreb, 1965 (posebno str. 183—184, 185, 187—188, 189, 191, 192, 203, 208—209, 261, 276, 296, 305, 306, 309, 310, 312, 313, 314, 365, 406)

S. Težak i S. Babić, *Pregled gramatike hrvatskosrpskog jezika,* Zagreb, 1966 (posebno str. 29 i 30)

S. Babić, *Jezik,* Zagreb, 1967 (posebno str. 126, 127, 168, 169, 170, 213, 250, 286, 288, 289)

K. Pranjić, *Jezik i književno djelo,* Zagreb, 1968 (posebno str. 5—47)

Dr A. Peco i dr M. Pešikan, *Informator o savremenom književnom jeziku sa rečnikom,* Beograd, 1967

B) Članci

Ovdje su popisani članci uglavnom načelnoga sadržaja koji govore o čistoći, pravilnosti i ljepoti jezika, o normiranju standardnoga jezika (pisanoga i govornoga), o varijantama i o Rječniku dviju Matica.

J. Vuković, *O kulturi govornog jezika,* Pitanja savremenog književnog jezika, Sarajevo, 1951, knj. II, sv. 1

Lj. Jonke, *Uvodna riječ,* Jezik, Zagreb, 1952—1953, br. 1

P. Skok, *O jezičnoj kulturi,* Jezik, Zagreb, 1952, br. 1; 1952, br. 2

Lj. Jonke, *O jeziku naših novina,* Jezik, Zagreb, 1952—1953, br. 2

J. Ravlić, *Korak naprijed,* Jezik, Zagreb, 1953, br. 2

Lj. Jonke, *O slobodi i postojanosti književnoga jezika,* Jezik, Zagreb, 1952—1953, br. 3

Lj. Jonke, *O raznolikoj službi književnoga jezika,* Jezik, Zagreb, 1952—1953, br. 4

B. Klarić, *O zamjenjivanju tuđica našim riječima,* Jezik, Zagreb, 1952—1953, br. 4

Lj. Jonke, *O upotrebi tuđih riječi,* Jezik, Zagreb, 1953—1954, br. 1

A. Barac, *Vlastitim tragovima,* Jezik, Zagreb, 1953—1954, br. 2

B. Finka, *Tridesetgodišnjica Maretićeva Jezičnog savjetnika,* Jezik, Zagreb, 1954—1955, br. 1

Lj. Jonke, *Nekoliko riječi o odjecima novosadskog sastanka,* Jezik, Zagreb, 1955—1956, br. 4

F. Čale i M. Zorić, *Bilješke o stilističkoj vrijednosti imenske konstrukcije,* Jezik, Zagreb, 1955—1956, br. 4

Lj. Jonke, *Rječnik suvremenog književnog jezika,* Jezik, Zagreb, 1956—1957, br. 1

Lj. Jonke, *Lektori treba da imaju visoku stručnu spremu,* Jezik, 1956—1957, br. 2

Lj. Jonke, *Glavni zaključci pravopisne komisije,* Jezik, Zagreb, 1956—1957, br. 3

S. Babić, *Tuđicama se udaljujemo od svog naroda,* Jezik, Zagreb, 1956—1957, br. 3

V. Gortan, *Briga za pravilan književni jezik,* Jezik, Zagreb, 1956—1957, br. 4

M. Ivić, *Jedno poređenje Vukovog jezika sa našim današnjim književnim jezikom,* Matica srpska, Zbornik za filologiju i lingvistiku, I, 1957

Lj. Jonke, *Pravopisna komisija o akcentima,* Jezik, Zagreb, 1957—1958, br. 2

D. Brozović, *O normiranju književnih naglasaka,* Jezik, Zagreb, 1957—1958, br. 3

M. Hraste, *Strani elementi u hrvatskom ili srpskom narodnom i književnom jeziku*, p. o. iz Radovi Slavenskog instituta, Zagreb, 1958

P. Rogić, *Naš jezik u svjetlosti društveno-privrednog preobražaja*, Jezik, Zagreb, 1958—1959, br. 1

I. Brabec, *O akcenatskim reformama*, Jezik, Zagreb, 1958—1959, br. 2

Lj. Jonke, *Značenje i način provođenja novog pravopisa*, Jezik, Zagreb, 1959—1960, br. 3—4

Z. Vince, *Današnji zadaci nauke o književnom jeziku u Jugoslaviji*, Jezik, Zagreb, 1959—1960, br. 3—4

D. Brozović i Z. Vince, *O nekim značajkama, funkcijama i pravima književnog jezika*, Zadarska revija, Zadar, 1960, br. 1

D. Brozović, *Po izlasku novog pravopisa*, Mogućnosti, Split, 1961, br. 2

Lj. Jonke, *Akcenatska problematika hrvatskosrpskoga književnog jezika danas*, Jezik, Zagreb, 1961—1962, br. 1

Lj. Jonke, *Osvrt na Brozovićevu »Poruku«*, Jezik, Zagreb, 1961—1962, br. 4

S. Babić, *Životnost novih riječi*, Jezik, Zagreb, 1961—1962, br. 4

M. Ivić, *Današnji aspekti proučavanja srpskohrvatskog književnog jezika*, Matica srpska, Zbornik za filologiju i lingvistiku, IV—V, Novi Sad, 1961—1962

A. Peco, *O zvaničnom nazivu našeg jezika*, Naš jezik n. s., knj. XIII, Beograd, 1963, sv. 3—5

R. Katičić, *Normiranje književnog jezika kao lingvistički zadatak*, Jezik, Zagreb, 1963—1964, br. 1

S. Babić, *Uklanjanje hrvatsko-srpskih jezičnih razlika*, Jezik, Zagreb, 1963—1964, br. 3

D. Brozović, *Na putovima našeg jezika i nauke o jeziku*, Kolo Matice hrvatske, Zagreb, 1963, br. 10

M. Lalević, *Prinavljanja u jeziku. Kako i koliko život utiče na razvoj savremenog jezika*, Politika, Beograd, 1964, 17. V

Razgovor o jeziku, Borba, Beograd, 1964, 7, 14, 21. i 28. VI

M. Stevanović, *Radio-televizija i jezik*, Naš jezik, Beograd, 1964, br. 2—3

Lj. Jonke, *Specifičnosti u normiranju hrvatskosrpskog književnog jezika*, Jezik, Zagreb, 1964—1965, br. 1

R. Katičić, *O prirodi jezičnoga razvoja*, Jezik, Zagreb, 1964—1965, br. 2

D. Brozović, *Vuk i naš standardni jezik*, Mogućnosti, Split, 1964, br. 9

P. Ivić, *Što je doneo simpozijum posvećen Vuku Karadžiću — Dvostruko dobar znak*, Politika, Beograd, 1964, 27. XI

R. Katičić, *Nekoliko primjera uz članak »O jezičnom razvoju«*, Jezik, Zagreb, 1964—1965, br. 3

Lj. Jonke, *Postanak novijega književnog jezika u Hrvata i Srba*, Jezik, Zagreb, 1964—1965, br. 4

B. Finka, *O usklađivanju jezične norme s jezičnom prirodom*, Jezik, Zagreb, 1964—1965, br. 5

Lj. Jonke, *O akcenatskom sistemu književnog jezika*, »Književni jezik u teoriji i praksi«, Zagreb, 1965, drugo, prošireno izdanje, str. 217—237

Lj. Jonke, *Ne bismo smjeli zaboraviti (Problemi naše terminologije)*, Telegram, Zagreb, 1965, 9. VII

J. Vuković, *Improvizacije u našoj lingvistici*, Odjek, Sarajevo, 1965, 15. VII

R. Bugarski, *Duh jezika*, Odjek, Sarajevo, 1965, 15. VII

Lj. Jonke, *Odgovori na tri pitanja*, Telegram, Zagreb, 1965, 23. VII

M. S., *Razum jezika*, Telegram, Zagreb, 1965, 6. VIII

M. Ivić, *Jezička individualnost grada,* Izraz, Sarajevo, 1965, br. 8—9

S. Koljević, *»Gradsko« i »seosko« u književnosti,* Izraz, Sarajevo, 1965, br. 8—9

D. Brozović, *Standardi su znak civilizacije, u jeziku također,* Izraz, Sarajevo, 1965, br. 8—9

B. Radović, *Nezatvoreni krugovi,* Izraz, Sarajevo, 1965, br. 8—9

A. Peco, *Govorna riječ danas,* Izraz, Sarajevo, 1965, br. 8—9

V. Balvanović, *Dijalog o filmskom dijalogu i jeziku,* Izraz, Sarajevo, 1965, br. 8—9

N. Koljević, *Piši kao što govoriš,* Izraz, Sarajevo, 1965, br. 8—9

R. Bugarski, *O jeziku i pisanju,* Izraz, Sarajevo, 1965, br. 8—9

M. Ivić, *Zaostajanje za jezičkom stvarnošću,* Odjek, Sarajevo, 1965, 1. IX

D. Brozović, *Za stabilne norme kultiviranog i modernog jezika,* Telegram, Zagreb, 1965, 17. IX

S. Marković, *Jezička norma i jedinstvo srpskohrvatskog književnog jezika,* Odjek, Sarajevo, 1965, 1. X

J. Vuković, *Naša jezička stvarnost i stvarnost lingvističkih nauka,* Odjek, Sarajevo, 1965, 1. X

D. Brozović, *Prividna dilema: selo ili grad,* Telegram, Zagreb, 1965, 1. X

D. Brozović, *I varijante i jedinstven jezik,* Telegram, Zagreb, 1965, 8. X

Lj. Jonke, *Značenje i uloga jezika u pravilnom razvijanju međunacionalnih odnosa u Jugoslaviji,* Telegram, Zagreb, 1965, 22. X

S. Marković — B. Milanović, *Nastava srpskohrvatskog jezika,* Pregled, Sarajevo, 1965, br. 10

A. Isaković, *Nervoza u našem književnom jeziku,* Odjek, Sarajevo, 1965, 15. XI

Lj. Jonke, *Problem norme u hrvatskosrpskom književnom jeziku,* Telegram, Zagreb, 1965, 19. XI

D. Brozović, *O sramotama našega poslovnog jezika,* Telegram, Zagreb, 1965, 26. XI

Lj. Jonke, *Za ravnopravnost i toleranciju u jezičnim pitanjima,* Stvaranje, Cetinje, 1965, br. 11—12

K. Pranjić, *Suvremeni književni jezik — Stvarnost različitih stilova,* Pogledi i iskustva, Zagreb, 1965, br. 1

Lj. Jonke, *Po zakonitostima književnog jezika,* Telegram, Zagreb, 1965, 12. II

I. Brabec, *Naša jezična stvarnost,* Telegram, Zagreb, 1965, 19. II

A. Peco, *Pisac i pravopisni uzusi,* Odjek, Sarajevo, 1965, 1. III

D. Brozović, *Svjetla i sjene naše jezične stvarnosti,* Telegram, Zagreb, 1965, 5. III

R. Katičić, *Jezični razvoj i jezična stvarnost,* Telegram, Zagreb, 1965, 5. III

M. Ivić, *Problem norme u književnom jeziku,* Književnost i jezik, Beograd, 1965, br. 3

D. Barjaktarević, *Put našega književnog jezika,* Književnost i jezik, Beograd, 1965, br. 3

S. Vukomanović, *Naš književni jezik i pitanje njegove sadašnje norme,* Književnost i jezik, Beograd, 1965, br. 3

Lj. Jonke, *O nekim granicama lektorskih kompetencija,* Telegram, Zagreb, 1965, 23. IV

R. Bugarski, *Grad i jezik,* Izraz, Sarajevo, 1965, br. 4

M. Stevanović, *Neke leksičko-stilske razlike, a ne jezičke varijante,* Naš jezik, Beograd, 1965, sv. 4—5

S. Juriša, *Napuštanje tradicionalizma,* Novinar, Zagreb, 1965, br. 16—17

M. Hraste, *Problem norme u književnom jeziku,* Jezik, Zagreb, 1965—1966, br. 1

R. Katičić, *Problem norme u književnom jeziku,* Jezik, Zagreb, 1965—1966, br. 1

S. Babić, *Vukov i naš današnji književni jezik,* Jezik, Zagreb, 1965—1966, br. 1

M. Ivić, *Problem norme u književnom jeziku,* Jezik, Zagreb, 1965—1966, br. 1

Lj. Jonke, *Problem norme u hrvatskosrpskom književnom jeziku,* Jezik, Zagreb, 1965—1966, br. 1

D. Kalogjera, *O odnosu regionalni dijalekat — standardni jezik,* Jezik, Zagreb, 1965—1966, br. 1

D. Brozović, *O problemima varijanata,* Jezik, Zagreb, 1965—1966, br. 2

B. Finka, *O jezičnoj normi i jezičnoj slobodi,* Jezik, Zagreb, 1965—1966, br. 2

M. Hraste, *O trećoj varijanti hrvatskosrpskog književnog jezika,* Jezik, Zagreb, 1965—1966, br. 4

J. Vuković, *Gdje se šta o našem jeziku može naučiti?,* Jezik, Zagreb, 1965—1966, br. 4

Znanstveni kolektiv Instituta za jezik Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, *Izjava o jedinstvu i varijantama hrvatskosrpskoga književnog jezika,* Jezik, Zagreb, 1965—1966, br. 5

Zaključci Plenuma Društva književnika Hrvatske, Jezik, Zagreb, 1965—1966, br. 5

Lj. Jonke, *Primjedbe uz članak prof. M. Hraste i prof. J. Vukovića,* Jezik, Zagreb, 1965—1966, br. 5

Rezolucija Zagrebačkog lingvističkog kruga, Jezik, Zagreb, 1965—1966, br. 5

Lj. Jonke, *Protiv nervoze u književnom jeziku,* Odjek, Sarajevo, 1966, 1. I

D. Brozović, *O umjetnom usmjeravanju jezičkog razvoja,* Telegram, Zagreb, 1966, 7. I

A. Peco, *Jezičko jedinstvo iznad svih varijanata,* Odjek, Sarajevo, 1966, 15. I

M. Čanadanović, *Jezik i međunacionalni odnosi,* Polja, Novi Sad, 1966, br. 2

P. Ivić, *Varijante našeg književnog jezika i uloga jezičkih stručnjaka,* Odjek, Sarajevo, 1966, 1. III

J. Derossi, *Uz »Jezik današnji«;* I. Helin, *O normiranju hrvatskosrpskog jezika;* B. Hrvoj, *Terminološke razlike;* Telegram, Zagreb, 1966, 4. III

S. Babić, *Zvučnik, glasnogovornik i varijante,* Vjesnik, Zagreb, 1966, 6. III

D. Brozović, *Lingvisti su jezični savjetnici,* Telegram, Zagreb, 1966, 11. III

D. Brozović, *Lingvisti i društvo, Standardni jezik i varijante,* Telegram, Zagreb, 1966, 18. III

Đ. S. Rašović, *Nepotrebni alarmi i pozivanje na ustavna načela,* Telegram, Zagreb, 1966, 25. III

R. Katičić, *Tko se s kim slaže,* Telegram, Zagreb, 1966, 1. IV

V. Bakarić, *Hrvatski i srpski — jedan jezik,* Prosvjetni list, Sarajevo, 1966, 15. IV

Lj. Jonke, *U povodu članka Đorđa S. Rašovića »Nepotrebni alarmi i pozivanje na ustavna načela«,* Telegram, Zagreb, 1966, 1. IV

D. Brozović, *Treba htjeti, a onda ćemo i moći,* Telegram, Zagreb, 1966, 1. IV

Lj. Jonke, *Jezična problematika u vrijeme hrvatskog narodnog preporoda,* Telegram, Zagreb, 1966, 15. IV

D. Brozović, *O ulozi lingvista u standardnom jeziku,* Odjek, Sarajevo, 1966, 15. V

D. Brozović, *Zašto baš »standardni jezik«?,* Telegram, Zagreb, 1966, 27. V

M. Riđanović, *Za suvremeniji lingvistički pristup,* Odjek, Sarajevo, 1966, 1. VI

D. Brozović, *Jezik i međunacionalni odnosi,* Telegram, Zagreb, 1966, 17. VI

S. Janković, *Pogled na bosanskohercegovački međuvarijantni jezički tip,* Pregled, Sarajevo, 1966, br. 5

Savremeni problemi jezika, Delo, Beograd, 1966, br. 5, 6, 7, 8—9

J. Vuković, *Problemi našeg književnog jezika danas u svetlu nacionalnih i društvenih ideja,* Pregled, Sarajevo, 1966, br. 7—8

D. Brozović, *Gdje je norma sve što postoji, norme i nema,* Telegram, Zagreb, 1966, 1. VII

A. Peco, *Smireno i bez prenagljivanja,* Odjek, Sarajevo, 1966, 1. VII

D. Brozović, *Kako i kada pisati,* Telegram, Zagreb, 1966, 2. IX

D. Brozović, *O današnjem stanju naše nauke o jeziku,* Telegram, 1966, 14. IX

S. Marković, *Gdje je (naučna) istina?,* Odjek, Sarajevo, 1966, 1. VIII

R. Bugarski, *Greške u jeziku,* Književne novine, Beograd, 1966, 9. VIII

M. Šipka, *»Made in Jugoslavia«,* Odjek, Sarajevo, 1966, 15. VIII

D. Brozović, *Pisati ili ne pisati,* Telegram, Zagreb, 1966, 26. VIII

D. Brozović, *Treći prilog o istoj temi,* Telegram, Zagreb, 1966, 9. IX

Lj. Jonke, *I naučno i politički,* Odjek, Sarajevo, 1966, 13. IX

D. Brozović, *Briga javnosti za pravilnost, ljepotu i čistoću jezika,* Telegram, Zagreb, 1966, 28. X

D. Brozović, *Ozbiljnom zadatku ozbiljan pristup,* Telegram, Zagreb, 1966, 11. XI

D. Brozović, *Što je bitnije i hitnije, a što je — sitnije,* Telegram, Zagreb, 1966, 18. XI

D. Brozović, *Lingvisti imaju posebne dužnosti i prava u terminologiji,* Telegram, Zagreb, 1966, 25. XI

D. Brozović, *O razgovornom jeziku u Dalmaciji,* Slobodna Dalmacija, Split, 1966, 28, 29. i 30. XI

D. Brozović, *Zašto jedinstven terminološki sustav?,* Telegram, Zagreb, 1966, 2. XII

D. Brozović, *Prvo opisivati, onda popisivati, na koncu propisivati,* Telegram, Zagreb, 1966, 9. XII

D. Brozović, *Nova shvaćanja o djelu Vuka Karadžića,* Telegram, Zagreb, 1966, 23. XII

D. Brozović, *Stoimeni jezik,* Telegram, Zagreb, 1966, 30. XII

P. Ivić, *Tendencije u konačnoj fazi Vukove jezičke reforme,* Vukov zbornik, izd. SANU, Beograd, 1966

T. Ujčić, *Zapadna i istočna varijanta hrvatskosrpskoga književnog jezika u školama,* Jezik, Zagreb, 1966—1967, br. 5

Lj. Jonke, *Jezik naš današnji i svagdašnji,* Jezik, Zagreb, 1966—1967, br. 2

V. Kalenić, *Maretićeva stilistika,* Jezik, Zagreb, 1966—1967, br. 3

B. Finka, *I jedinstvo jezika i književne varijante,* Jezik, Zagreb, 1966—1967, br. 2

Lj. Jonke, *Davičovo pogrešno rezoniranje o jeziku,* Jezik, Zagreb, 1966—1967, br. 3

D. Brozović, *Hrvatski književni jezik,* Telegram, Zagreb, 1967, 3. II

D. Brozović, *I sablast Skerlićeva,* Telegram, Zagreb, 1967, 24. II

D. Brozović, *Jezik radija, jezik televizije,* Telegram. Zagreb, 1967, 3. III

V. Gligorić, *Plediram za zajedničko raspravljanje,* NIN, Beograd, 1967, 26. III

Z. Gluščević, *Lingvistika i politika. Pitanje jezičnog jedinstva Srba i Hrvata,* Politika, Beograd, 1967, 26. III

M. S. Lalević, *Jedan ili dva jezika? Šta zaključujemo iz dela naših književnika,* Politika, Beograd, 1967, 2. IV

Deklaracija o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika, Telegram, Zagreb, 1967, 17. III; Borba, Beograd, 1967, 2. IV

Šta sadrži »Predlog za razmišljanje« grupe pisaca Udruženja književnika Srbije, Borba, Beograd, 1967, 2. IV

P. Ivić, *Srpskohrvatski književni jezik i naše dužnosti,* Telegram, Zagreb, 1967, 14. IV

I. Pavković, *Marginalije uz »Deklaraciju«,* Književne novine, Beograd, 1967, 15. IV

V. Mađarević, *Jezik i mišljenje,* Književne novine, Beograd, 1967, 15. IV

Diskusija o Predlogu za razmišljanje grupe članova Saveza književnika Srbije, Književne novine, Beograd, 1967, 1. i 15. IV

V. Balvanović, *Srpski ili hrvatski jezik — to je pitanje,* Odjek, Sarajevo, 1967, 15. IV

M. Radovanović, *Imati sluha i pameti za jezičke razlike a nenasilno težiti ujednačenjima,* Gledišta, Beograd, 1967, br. 4

D. Brozović, *Razgovorni jezik,* Telegram, Zagreb, 1967, 26. V

D. Brozović, *Sastav i osobine razgovornog jezika,* Telegram, Zagreb, 1967, 2. VI

D. Brozović, *Slojevi jezika i prestiž u jeziku,* Telegram, Zagreb, 1967, 9. VI

M. Pešikan, *Utvrđivanje književnog jezika i lingvistika,* Odjek, Sarajevo, 1967, 15. VI

D. Brozović, *Razgovorni jezik u sjeverozapadnoj Hrvatskoj,* Telegram, Zagreb, 1967, 16. VI

D. Brozović, *Kajkavština i razgovorni jezik,* Telegram, Zagreb, 1967, 23. VI

D. Brozović, *Koegzistencija u razgovornom jeziku,* Telegram, Zagreb, 1967, 30. VI

P. Ivić, *Srpskohrvatski književni jezik i naše dužnosti,* Polja, Novi Sad, 1967, XIII

D. Brozović, *O rezultatima i o iskustvima,* Telegram, Zagreb, 1967, 1. IX

J. Vuković, *Uloga lingvističkog stručnjaka u reguliranju normativnog stanja u razvitku književnog jezika,* Odjek, Sarajevo, 1967, 1. IX

D. Brozović, *Zajednički, ali i s drugima,* Telegram, Zagreb, 1967, 27. X

J. Vuković, *Potreba angažovanja — Naučni rad na književnojezičkoj uzajamnosti i književnojezičkoj kulturi,* Odjek, Sarajevo, 1967, 1. XI

D. Brozović, *Na pragu godine tisuću devet stotina i šezdeset osme,* Telegram, Zagreb, 1967, 29. XII

S. Babić, *Htijenja i ostvarenja Novosadskog dogovora,* Jezik, Zagreb, 1967—1968, br. 1

M. Pešikan, *Varijante u našem standardnom jeziku,* Odjek, Sarajevo, 1968, 1. I

I. Mandić, *Jezik u dimu i na vatri,* Vjesnik, Zagreb, 1968, 11. I

S. Marković, *Jezička norma i varijante srpskohrvatskog književnog jezika,* Pitanja savremenog književnog jezika, Sarajevo, 1968, br. 1

I. Raos, *Bupni me, dragi, da čujem »bup«,* Telegram, Zagreb, 1968, 16. II

Lj. Jonke, *Nije dobro bupnuti, treba promisliti,* Telegram, Zagreb, 1968, 23. II

I. Raos, *Nisam bupnuo, već promislio,* Telegram, Zagreb, 1968, 1. III

S. Marković, *Teorija i praksa u našoj nauci o jeziku,* Odjek, Sarajevo, 1968, 1. II

S. Babić, *Za ravnopravnost u teoriji i praksi,* Odjek, Sarajevo, 1968, 1. III

J. Šetka, *Novi rječnik književnog jezika,* Crkva u svijetu, Split, 1968, br. 3

T. F. Magner, *Post-vukovian Accentual Norms in Modern Serbo-croatian,* »American Contributions to the Sixth International Congress of Slavists«, Prague, 1968, August 7—13, »Linguistic Contributions«, Edited by Henry Kučera, Mouton, Hague

M. Kravar, *Problematika naše gradske akcentuacije* (U povodu jednoga fonološkog teksta), Zadarska revija, Zadar, 1968, br. 3

T. F. Magner, *Postvukovske akcenatske norme u suvremenom hrvatskosrpskom jeziku,* Školski vjesnik, Split, 1968, 5—6

D. Brozović, *Standardni makedonski jezik u jugoslavenskoj zajednici,* Telegram, Zagreb, 1968, 8. III

D. Brozović, *Bijeda našega poslovnog jezika,* Telegram, Zagreb, 1968, 22. III

D. Brozović, *Tko čeka — katkada i ne dočeka!,* Telegram, Zagreb, 1968, 12. IV

D. Brozović, *O teoriji i normi,* Telegram, Zagreb, 1968, 19. IV

D. Brozović, *Dva odnosa prema normi,* Telegram, Zagreb, 1968, 26. IV

D. Brozović, *Jedna mala lingvistička biblioteka,* Telegram, Zagreb, 1968, 10. V (br. 419)

M. Kljenak, *Modeliranje na komunalni način,* Telegram, Zagreb, 1968, 10. V (br. 419)

D. Brozović, *Ravnoteža uz prednost,* Telegram, Zagreb, 1968, 17. V

D. Brozović, *O nekim aktualnim terminima,* Telegram, Zagreb, 1968, 31. V

P. Ivić, *Nisam za sejanje nervoze,* Odjek, Sarajevo, 1968, 15. VI

J. Derossi, *Suvremeni književni jezik,* Hrvatski književni list, Zagreb, 1968, br. 7

B. Vančik, *Antun Radić o hrvatskom književnom jeziku,* Hrvatski književni list, Zagreb, 1968, br. 7, X

J. Derossi, *Suvremeni književni jezik,* Hrvatski književni list, Zagreb, 1968, br. 8

Ravnopravnost jezika i pisama naroda SFR Jugoslavije, Telegram, Zagreb 1968, 12. VII

D. Brozović, *O usklađivanju periodizacija,* Telegram, Zagreb, 1968, 9. VIII

D. Brozović, *»Diskusije« u diskusijama na konferencijama »konferencija«,* Telegram, Zagreb, 1968, 13. IX

S. Babić, *»Nisam za sejanje nervoze« — povodom jednog članka,* Odjek, Sarajevo, 1968, 15. IX, br. 18

D. Brozović, *Novo oružje na staroj fronti,* Telegram, Zagreb, 1968, 1. XI

M. Pešikan, *Definišimo jasnije odnos prema novosadskom dogovoru,* Odjek, Sarajevo, 1968, 15 XI, br. 22

D. Brozović, *Tko čeka — katkada i ne dočeka,* Kritika, Zagreb, 1968, br. 1

S. Babić, *O Rječniku Matice hrvatske,* Kritika, Zagreb, 1968, br. 1

R. Katičić, *Djelo koje treba temeljito popraviti,* Kritika, Zagreb, 1968, br. 1

T. Ladan, *Centaurski rječnik centaurskog jezika,* Kritika, Zagreb, 1968, br. 1

Lj. Jonke, *Naš jezik danas,* Vjesnik, Zagreb, 1968, 3. XII

M. Grčić, *Jezik među oštrim zubima,* Vjesnik u srijedu, Zagreb, 1968, 11. XII

D. Brozović, *O usvojenim tuđicama i otuđenim domaćim riječima,* Telegram, Zagreb, 1968, 13. XII

(Uredništvo), *Čitaocima i prijateljima,* Književne novine, Beograd, 1968, br. 343, 21. XII

M. Stevanović, *Naš jezik danas — Slaganja i neslaganja s prof. dr Ljudevitom Jonkeom,* Vjesnik, Zagreb, 1968, 24. XII

I. Ladika, *Lutka na streljani — O Rječniku naših dviju Matica,* Vjesnik, Zagreb, 1968, 24. XII

J. Vuković, *Nacrt programskih osnova za proučavanje našeg književnog jezika,* Pitanja savremenog književnog jezika, Sarajevo, 1968, br. 1

M. Okuka, *Ponovno javljanje »Pitanja savremenog književnog jezika«,* Život, Sarajevo, 1968, br. 11—12

Lj. Jonke, *Razvoj hrvatskoga književnog jezika u 20. stoljeću,* Jezik, Zagreb, 1968—1969, br. 1

K. Pranjić, *Zakonski prijedlog: četiri jezika,* Jezik, Zagreb, 1968—1969, br. 1

S. Babić, *Povodom objavljivanja jednog članka,* Jezik, Zagreb, 1968—1969, br. 1

M. Moguš, *Varijante prelaze okvire puke komunikativnosti,* Jezik, Zagreb, 1968—69, br. 1

Z. Malić, *Pismeno i usmeno komuniciranje,* Jezik, Zagreb, 1968—1969, br. 1

S. Babić, *U lingvistici znanstvenost, u politici ravnopravnost,* Jezik, Zagreb, 1968—1969, br. 2

Z. Gluščević, *Jezik naš nasušni,* Književne novine, Beograd, 1969, 4. I

D. Brozović, *Pogled unatrag, pogled unaprijed,* Telegram, Zagreb, 1969, 10. I

M. Grčić, *Snaga raznolikosti,* Vjesnik u srijedu, Zagreb, 1969, 15. I

M. Pešikan, *U kakvom je procepu Rečnik dveju Matica,* Delo, Beograd, 1969, br. 1

M. Stevanović, *Ko stavlja u procep Rečnik srpskohrvatskog književnog jezika MS i MH,* Letopis Matice srpske, Novi Sad, 1969, br. 1

G. Gamulin, *Partenogeneza i ono drugo — U povodu sporazuma o »Rječniku hrvatskosrpskog književnog jezika« u Zagrebu 4. i 5. siječnja,* Telegram, Zagreb, 1969, 24. I

P. Ivić, *Problemi oko jezika i sporazum oko Rečnika,* NIN, Beograd, 1969, 2. II

Đ. Kostić, *»Kritika« o Rečniku,* Delo, Beograd, 1969, br. 2

T. F. Magner, *Budućnost je hrvatskog jezika u Zagrebu,* Školski vjesnik, Split, 1969, br. 1—2

D. Brozović, *Stanje i problemi u jugoslavenskoj lingvistici* (referat na Kongresu jugoslavenskih slavista u Budvi, 1969), Radovi Zavoda za slavensku filologiju, knj. 11, Zagreb, 1969

B. Donat, V. Gotovac, M. Grčić, B. Hudoletnjak, Z. Posavac, B. Popović, I. Rogić, A. Stamać, P. Šegedin, A. Šoljan, V. Zuppa, A. Žvan, *Jezik i zbilja,* Telegram, Zagreb, 1969, 14. ožujka

BILJEŠKE

[1]) Slažem se s ovim mišljenjem o suvremenoj vrijednosti Maretićeva »Jezičnog savjetnika«: »A ipak ono danas nije ni manje aktualno ni manje potrebno, nego je bilo u vrijeme pred trideset i više godina, kad je neumorni profesor Tomo Maretić skupljao njegovu građu, što je radio iz ljubavi i brige za čistoću jezika našega, da nam jezik bude zaista naš. Ne možemo se (nažalost) pohvaliti, da u njegovanju čistoće i ljepote našega jezika stojimo mnogo bolje nego prije trideset godina, pa ne će biti zališno, da se na to djelo i danas podsjetimo i da ga preporučimo.« »Nanizano je dosta riječi, a moglo bi se više riječi nabrojiti, koje je Maretić proglasio za ‚korov', a mi se danas njima služimo, ali je neusporedivo više riječi i oblika, za koje nam Maretićev *Jezični savjetnik* pruža dragocjene podatke i upute, kojih se moramo držati, ako želimo ispravno govoriti i pisati.« (B. Finka, Tridesetgodišnjica Maretićeva »Jezičnog savjetnika«. Jezik, Zagreb, 1954-1955, br. 1).

Također: »T. Maretić bio je vjerojatno jedan od najvećih čistunaca u našem jeziku, što je osobito vidljivo u njegovu *Jezičnom savjetniku.* Možda je u svojemu čistunstvu i pretjerivao, ali je svakako bio na čistu da u jeziku ne može biti ‚sve dobro, kakogod tko piše' jer kad bi tako bilo ‚onda bi to moralo vredeti i za sve druge jezike, ne samo za naš'.«

»U svojem revnovanju za izgrađeni književni jezik Maretić je ispravio mnoštvo krivina, spriječio mnoga zastranjivanja, jezični razvitak usklađivao s jezičnom prirodom. Upozoravao je na ‚pogrešan' izbor jezičnih podataka i onda kad je već bilo očito da ih je jezična praksa prihvatila i da ih je više nemoguće potisnuti. Ako je dakle i pretjerivao, činio je to iz najboljega uvjerenja, a još se ni danas ne može reći da je jezični razvitak skrenuo od pravca kojim ga je usmjeravao T. Maretić.« »Vremenski razmak od četrdesetak godina, koliko nas dijeli od pisanja *Jezičnog savjetnika,* za razvitak je našega književnog jezika ne samo dugo nego i najznačajnije razdoblje. Štošta se u tom vremenu od onoga što Maretić nije

preporučivao u našem jeziku toliko ustalilo da nam više ne zapinje ni za oko ni za uho, ali isto tako pojavilo podosta novog što nam nalaže slično vrednovanje i izbor kao i Maretiću prije četrdesetak godina.« »... mi smo danas suočeni sa sličnim normativnim problemima kao u svoje vrijeme Maretić i drugi jezični normirci, ali se moramo obazirati na stupanj jezičnog razvitka i jezične znanosti kakav je danas, ne kakav je bio u njihovo vrijeme.« ... »u našem (su se) jeziku pojavile brojne i raznolike novine: od njih su neke u mnogo čemu već sada njegova neotuđiva jezična svojina, ali ima i takvih koje narušavaju njegovo prirodno funkcioniranje. Ako su dakle na naš književni jezik vršile ili vrše pritisak jezične pojave koje ne odgovaraju prirodi njegova razvitka, jezični im se normirci moraju oduprijeti.« (B. F., O usklađivanju jezične norme s jezičnom prirodom, Jezik, Zagreb, 1964-65, broj 5).

[2]) Dobro je pisao Petar Skok još u prvim brojevima »Jezika«: »Lingvistika kaže, da nema na zemlji jezika, koji ne bi posuđivao izražajna sredstva od svojih susjeda u toku svoga razvitka, isto tako kao što nema potpuno autohtone civilizacije. Suradnja među narodima u pogledu civilizacije postojala je, otkada je svijeta, kao i u pogledu jezika, koji je nerazdruživ pratilac razvitka civilizacije. Prema tome u jezicima bilo je i bit će stranih riječi. Ne možemo zamisliti govor modernoga čovjeka, koji živi u periodu naučnoga i tehničkoga napretka, bez upotrebe tzv. učenih, naučnih i tehničkih riječi. Značilo bi izolirati se od općega napretka, kad bismo po principu lingvističkoga patriotizma htjeli zamjenjivati naučne i tehničke termine raznim domaćim izvedenicama, više ili manje uspjelim, ili perifrazama učinjenima prema stranom jeziku.«

»Purizam treba da postane stvar jezičnog ukusa i stvarne kulturne potrebe. Strane riječi, koje nijesu prilagođene strukturi jezika, izbjegavaju se, ako u hrvatskom jeziku za njih postoji dobra zamjena, a upotrebljavaju se, kad za njih nema zamjene, ili kad ih imperativno zahtijeva naučna i kulturna potreba. Ako je budalasti purizam za osudu, ne smije se opet upasti u drugu krajnost i bez potrebe upotrebljavati strane riječi. Lingvistički je snobizam također za osudu.«

»Ne možemo postupiti kao Rusi, kojih *Morskoj slovar* sadrži jedva pet posto ruskih riječi, sve ostalo su čisti holandski ili engleski izrazi. Našega su Šuleka često nepravedno osuđivali kao kovača riječi. Ali njegovim pravcem treba poći, ako hoćemo da govorimo svojim jezikom. Radi se jedino o metodi, koju moramo primjenjivati pri stvaranju novih riječi i pri prilagođivanju vokabulara, koji već postoji, kao i pri izboru izraza, koji se u pojedinim našim krugovima već upo-

trebljavaju.« (P. Skok, O jezičnoj kulturi, Jezik, Zagreb, 1952, broj 1).

[3]) Stjepan Babić je ovako dobro uočio prave razloge pretjeranoj upotrebi tuđica u jeziku naše masovne komunikacije: »Ima kod nas ljudi, koji prečesto u svoje rečenice trpaju tuđe riječi. Nije to zato, što bi naš jezik bio siromašan, nego da pokažu, kako su oni školovani ljudi, hoće da kažu, da su nešto više, otmjenije, nastoje, da se odvoje od naroda, iz kojega su potekli.« »Nije to nevolja samo naša i samo naših dana, osjećali su je i osjećaju je i drugi. Pretjerana upotreba stranih riječi u ruskom jeziku potakla je Lenjina, da progovori o tom problemu: 'Mi kvarimo ruski jezik. Strane riječi upotrebljavamo bez potrebe. Upotrebljavamo ih nepravilno. Zašto govorite 'defekti', kada se može reći griješke, ili nedostaci, ili omaške? Nije li vrijeme, da objavimo rat upotrebi stranih riječi bez potrebe?' (Lenjin, O čišćenju ruskog jezika, zbornik 'O književnosti', Kultura 1949, str. 165.)« »... to nije samo filološki, lingvistički i stilistički problem, nego je to i društveni. Zapravo u prvom redu društveni. Zato ga moramo razmatrati i sa šireg, društvenoga gledišta. Treba pogledati, tko su ti kulturni radnici, koji se služe takvim jezikom.« »... bez rječnika stranih riječi ne može(se) pravo shvatiti ni najobičniji novinski članak.« »Našavši se u novoj kulturnoj sredini, pojedinci ne samo što su zaboravili da su i oni zapravo nosioci i tvorci te kulture, nego su u brzini pogrešno shvatili pravo značenje kulture, nisu uvidjeli, u čemu je njezina bit, i tako nisu išli niti su mogli ići za tim, da usvoje njezin sadržaj, jezgru, nego su samo usvojili naličje.« (S. B., Tuđicama se udaljujemo od svog naroda, Jezik, Zagreb, 1956-1957, br. 3)

Također: »Upotreba tuđica zbog neprestanih dodira među jezicima i najraznovrsnijih utjecaja jednih na druge uvijek je živ problem, a i vrlo složen te ga je gotovo nemoguće srediti čvrstim pravilima, pogotovu što to nije samo jezični problem nego je i narodni, društveni, kulturni i estetski.« »Veliko je mnoštvo tuđica preuzeto i danas se preuzimaju u naš jezik bez prave potrebe jer je postojala, postoji ili se može lako načiniti naša riječ...« »... krajnji (je) purizam i štetan i nemoguć, ali se ipak u književnom jeziku ne može dopustiti slobodna upotreba tuđica jer tada preuzimanju neće biti kraja, svatko će ih preuzimati iz jezika koji poznaje ili koji je u modi, kao što to rade frajeri, snobovi, poluobrazovani i polukulturni ljudi. Kultura jednog naroda traži da se upotrebljavaju samo prijeko potrebne tuđice, jer se ona može graditi na tuđim jezicima ili na brojnim elementima tuđih jezika Razlozi koji se često navode za što širu upotrebu tuđica, kao što su lakše sporazumijevanje s drugim narodima, veće bogat-

stvo jezika, izbjegavanje čestog ponavljanja i sl. lingvistički su neopravdani. Ako u tim razlozima ima i neke istine, prednost je neznatna prema nedostacima koji odatle proizlaze.« (S. B., Jezik, Zagreb, 1967, passim).

[4]) M. Kljenak, Modeliranje na komunalni način, Telegram, Zagreb, 1968, 10. V.

[5]) D. Brozović, Na putovima našeg jezika i nauke o jeziku, Kolo MH, Zagreb 1963, br. 10, str. 611-616.

[6]) Sadašnja organizacija a dakako i sastav prosvjetno-pedagoške službe ne postizavaju svoju svrhu u djelotvornom nadzoru i unapređivanju nastave prvoga i drugoga stupnja. Prvo bi valjalo odvojiti službu efikasnoga nadzora i sankcija od službe stručnoga proučavanja i usavršavanja odgojno-nastavnog rada. Tu bi drugu svakako valjalo postaviti na znanstveno-institutske osnove, a onoj prvoj dati karakter kadrovske, materijalne i financijske kontrole i — sankcija. Sigurno je da bi te obje službe trebale surađivati i usklađeno djelovati. Činjenica što su sve srednje škole — bar ovdje na našem području — bez ikakva stvarna nadzora i stručne pomoći najbolje pokazuje kaotičnost sadašnjega stanja. I ono malo što mogu i rade regionalni zavodi za unapređenje školstva ostaje bez pravoga djelovanja jer se do sada nije čulo da bi koji osnivač i financijer prosvjetnih ustanova postupio prema analizi i ocjeni prosvjetno-pedagoške službe pa onoj školi koja kvantitativno i kvalitativno bolje radi dao prikladnu nadoknadu u financijskim sredstvima, a onoj koja je slabije organizirana i u kojoj se slabije radi i postizavaju gori rezultati — odrezao financijska sredstva. Prema tomu: čemu analize i ocjene, sugestije, savjetovanja i primjeri stručnjaka prosvjetno-pedagoške službe — čak i ovakve svaštarske i nedjelotvorne kakva jest? Zar samo zato da »savjetuje«? Da uglavnom snagom verbalnoga uvjeravanja i po kojim organiziranim seminarom ili savjetovanjem navede nastavnike na to da bolje rade? Samo utopist može tražiti od nastavnika da radi više i bolje a da se za takav rad ni njemu ni njegovoj školi u cjelini to ne prizna ni moralno ni materijalno, nego da i on i škola primaju isto koliko i onaj drugi koji rade gore. Rad nastavnika, vrednovan i ocijenjen objektivnim mjerilima, koji će uvažavati specifične uvjete jedne regije (dakako u skladu s općim planom i metodama), morao bi biti prikazan službi organizacijsko-materijalno-financijskog nadzora administrativno-političkih jedinica (općina) i odatle bi se dalje, na osnovu dobivenog materijala te vlastite izravne kontrole moralo odlučivati o čitavoj politici školstva jedne općine, te obavezno svake školske godine ocjenjivati rad svih škola i prema ocjeni određivati sredstva: boljima više, slabijima manje. Ovako kako je sada ne valjaju dvije stvari, prvo: ne valja

stanje u školama gdje onaj koji radi ili bi želio raditi nije ozbiljno stimuliran (ni moralno, ni materijalno), a onaj koji ne radi dobro niti želi raditi »stimuliran« je da takav i ostane jer nema ničega djelotvornog što bi ga prisililo da radi bolje; drugo: nikako ne valja stanje u prosvjetno-pedagoškoj službi koja i de iure i de facto radi svašta a temeljito ništa.

Krajnje je vrijeme da se sadašnji zakon o prosvjetno-pedagoškoj službi u SR Hrvatskoj — osnovan na načelu nemoćnoga savjetovanja — arhivira te zamijeni drugim, novim koji bi nadzoru nad radom škola, osobito osnovnih i gimnazija, dao čvrstu osnovu, snagu i autoritet ne samo da »poučava«, »savjetuje« i »unapređuje« nego da u prvome redu nadzire i, ako treba, djelotvorno prisili na bolji rad i pojedinca i školu gdje se slabo radi. Ako je djelotvoran i strog nadzor potreban — i to nitko ne niječe! — na tržnicama, u pitanju zdravstvenih uvjeta, u poslovanju poduzeća i ustanova, posve je tragično, upravo katastrofalno ako se društvo odrekne djelotvorna i stroga nadzora nad radom onih ustanova, škola, i onih pojedinaca, nastavnika, koji bi morali odgajati i učiti one koji su buduće društvo, dakle i tržnica, i zdravstvo, i poduzeće, i ustanova, sve.

[7]) Za naopak stav autora kniige »Osnovna škola — Programatska struktura« (III izdanje, Zagreb 1965) prema gramatici našega jezika karakteristično je ovo: na stranama 36-50 govori se o programu hrvatskosrpskoga jezika, a riječ se »gramatika« ne spominje ni jedan jedini put, nego sve »eufemizmi« »pouke o jeziku« (izuzetno je na 45. strani autorima »pobjegao« izraz »neke gramatičke činjenice«). Dok je to s našim jezikom tako, sasvim je drukčije s engleskim, njemačkim, francuskim i ruskim. Ti veliki jezici zaslužiše da se njihovi jezični sistemi uče iz GRAMATIKA, da se njihovi zakoni i pravila zovu GRAMATIČKIMA, a jadan hrvatskosrpski ili hrvatski jezik (kako god hoćete) nije zavrijedio da ima GRAMATIKE!? I tako dok mali učenici u ostalim našim republikama kao i u cijelom svijetu imaju i uče *gramatiku* svaki svog jezika i *gramatike* stranih jezika, ovi naši u SR Hrvatskoj imaju i uče »poukeojeziku«.

Još prije nekoliko godina upozorio je na tu i takve anomalije prof. Jonke: »Umjesto sistematske jezične nastave u mnogim se osnovnim školama uvriježilo jezično pabirčenje, improviziranje, spominjanje uz put, bez prethodne pripreme, u služničkom odnosu prema književnosti. Premda jezik ne smijemo učiti bez književnog jezičnog teksta, ne smijemo zaboraviti da je nastava književnosti jedno, a nastava jezika drugo. Stoga bi direktoru osmogodišnje škole koji zabranjuje

nastavu jezika trebalo dati otkaz jer na taj način u velikoj mjeri oštećuje pravilan razvoj svojih učenika i oslabljuje njihov daljnji domet ne samo u školi nego i u našem demokratskom društvu u kojem je društvena funkcija jezika došla do maksimuma. Ali i u samim pedagoško-metodičkim uputama o nastavi jezika u osnovnim školama ima jedan važan nedostatak. Te upute traže samo razvijanje mišljenja o jeziku i zapažanje značenja i službi pojedinih vrsta riječi, njihovih oblika. i svega onoga što čini rečenicu; zalažu se za poznavanje misaonih procesa kojima se došlo do nekih spoznaja, a upravo zaziru od ikakva memoriranja tih pojava. Tko može znati sve misaone procese o stotinama i stotinama spoznaja ako baš nije jezični stručnjak? I tko se može i kako se može zadovoljiti misaonim procesom onda kad je nužno i hitno potrebno konkretno znanje, odnosno spoznaja? I koji se predmet uopće može savladati bez pomoći memorije, mnemotehnike? I za nastavu stranih jezika traži se posredstvo memorije, a zar se to samo u nastavi materinskoga jezika može izbjeći? Jasno je da ne može, ali ako se tako postupa kao što upute traže, onda se nemojmo čuditi što je stanje pismenosti naših osnovaca slabo.« »Primjenjivanjem poznavanja samog misaonog procesa bez pamćenja zakonitosti neće se moći svladati obilje nepismenosti koje se proširilo u nas, nego će se u toj razlivenosti samo još proširivati. Ne smijemo se plašiti da zahtijevamo i nekakav napor za usvajanje zakonitosti u svojem književnom jeziku kad takav napor pretpostavljamo kao nuždan i u nekim drugim predmetima koji se predaju u osnovnim školama.« Lj. J., Nekoliko opažanja u nastavi hrvatskosrpskog jezika u osnovnim školama, Književni jezik u teoriji i praksi, II izd., Zagreb, 1965, str. 438—440. Također: »Sve gramatike materinskoga jezika nose u nazivu knjige ime toga jezika, pa nema nikakva razloga da jedino mi budemo u tome izuzetak. Tako je to još možda moglo biti dok ime našeg jezika nije sadržavalo oba narodna imena, hrvatsko i srpsko. Danas je čak korisno, zbog širenja jezične snošljivosti na svima stranama, privikavati našu omladinu da se naš jezik naučno zove hrvatskosrpski, odnosno srpskohrvatski, što ipak ne isključuje mogućnost da se on u privatnoj upotrebi naziva samo jednim dijelom složenog imena. Stoga bih za drugo izdanje tih vježbenica preporučio naziv koji je prihvaćen na Novosadskom dogovoru hrvatskih i srpskih književnika i filologa, a to je: hrvatskosrpski jezik. A moglo bi biti, ako se baš ne bojimo naziva 'gramatika', još preciznije: Gramatika hrvatskosrpskoga jezika. Ali i jedno i drugo je bolje nego 'Naš jezik'. Kao da se stidimo svoga narodnog imena.« Lj. J., Udžbenici hrvatskosrpskog jezika za osnovne škole, Književni jezik u teoriji i praksi, II izd.. Zagreb, 1965, str. 444—445.

[8]) Opravdan je bio ovaj prijedlog, ali se, nažalost, nije nikada ostvario: »Što se tiče knjiga i ostalih publikacija, čini mi se, da nemaran odnos prema pravilnosti, čistoći i ljepoti književnog jezika nekako podupire institucija tzv. lektora, kojih u posljednje vrijeme ima sve više. Kao što je poznato, kod svih naših nakladnih poduzeća i ustanova namješteni su lektori ili jezični korektori. To su stručnjaci (nažalost, ima među njima i nestručnjaka), kojima je zadatak da jezično i stilistički dotjeruju rukopise već pripremljene za štampu. U tom poslu oni katkada muče tešku muku, a zahvat im je često tako zamašan, da bi se s pravom mogli nazvati suradnicima u konačnoj redakciji rukopisa. Zato neki autori, imajući na umu da će lektor ionako zaodjenuti njihov rukopis u lijepo jezično ruho, ne posvećuju dovoljno pažnje ni pravopisu ni jezičnom izrazu. *Mislim, da bi bilo opravdano, da se u štampanim djelima, kojih je rukopis napisan lošim jezikom, tako da je bio potreban jači lektorov zahvat, pod imenom pisca navede i lektorovo ime uz oznaku: priredio za štampu. Uvjeren sam, da bi takva mjera, iz koje bi se jasno vidjelo, da je pisac premalo vodio računa o književnom jeziku, poticala takva pisca, da se uči bolje rukovati tako vrijednim sredstvom, kao što je jezik.* Ne bi trebalo ni prikrivati ni podupirati nepismenu pismenost.« (Potcrtao R. V.) V. Gortan, Briga za pravilan književni jezik, Jezik, 1956-57, br. 4.

[9]) Još je prije desetak godina Pavle Rogić dobro opazio: »Još je gore s jezikom kao izražajnim sredstvom na našim društvenim i političkim sastancima. Siromaštvo, jednoličnost, ukalupljenost, ponavljanje istih riječi i fraza najčešće su glavne osobine toga jezika, bez obzira, o kakvom se predmetu na tim sastancima raspravlja i kakav je sastav učesnika. Ima ljudi, kod kojih u običnom i svakidašnjem govoru riječ glatko teče, i mi na prvi mah osjetimo njihov pripovjedački dar, sa zanimanjem slušamo njihovo živo i duhovito izlaganje, njihova emotivna akcentovana rečenica pojačava zanimanje za predmet razgovora, ali čim se popnu na javnu govornicu, njihov jezik se mijenja, oni gube povjerenje u svoja izražajna sredstva, pa pribjegavaju kalupu ili šabloni, ponavljaju se, upleću u svoje izlaganje mnogo stranih riječi i najčešće se služe bilješkama iz svojih blokova ili jednostavno čitaju unaprijed napisane izvještaje.« »Iz privrede su opet mnoge riječi i izrazi preneseni i na ostala područja ljudske djelatnosti, pa se danas govori o rentabilitetu, bez obzira da li je riječ o trgovačkoj robi, tvornici ili o knjizi i školi, govori se o potrošaču knjige, o proizvođaču muzike, o produktivnosti administracije, o bilansu naučnog rada, a riječi *stimulans, stimulirati, stimuliranje* dobile su najširu upotrebu, bez obzira na predmet, o kome se govori ili piše. Sve to izaziva utisak

vulgarizacije u jeziku.« P. Rogić, Naš jezik u svjetlosti društveno-privrednog preobražaja, Jezik 1958-59, br. 1.

Isto tako ima pravo Božidar Finka kad piše: »Nije, dakle, bogaćenje književnog jezika sve ono što na površinu izbaci ova ili ona društveno-politička, pa čak i pomodna klima, a najštetnije je ako se u ime tobožnjeg liberalizma i demokratizma tako proširenim podacima prizna čak i 'pravo građanstva'. Zato nikad nije suvišno isticati da je neprekidno narušavanje jezične norme glavna smetnja da jezik funkcionira kao općedruštveno sredstvo sporazumijevanja i da je svako takvo svjesno ili nesvjesno nastojanje u suprotnosti s tim osnovnim ciljem književnog jezika, dakle u biti nedemokratsko. Želimo li doista primjerno opismeniti široke narodne slojeve, to ćemo najlakše i najbezbolnije postići ako nam književni jezik bude što ustaljeniji, ako se jezični pojmovi izriču što jednoznačnije, ako nam jezik nije svaštar koji prima sve i odasvud, nego se njeguje i obogaćuje iskorištavanjem prvenstveno vlastitih sustavnih izražajnih mogućnosti.« (B. F., O usklađivanju jezične norme s jezičnom prirodom, Jezik, Zagreb, 1964-65, br. 5).

Također i Ljudevit Jonke: »Rječnik naših javnih skupova, razgovora i dogovora vrlo je često ukalupljen, shematiziran, klišeiziran. Ne samo ljudi iz naroda koji u običnom razgovoru govore narodski pravilno, nego i intelektualci koji nisu stekli dovoljnu jezičnu naobrazbu, mnogi se od njih na javnoj govornici služe nekim neobičnim frazama, riječima i konstrukcijama koje su nastale u toj posebnoj atmosferi raspravljanja i dogovaranja.« »... osloboditi se takvih šablonskih fraza koje se nameću kao rezultat neznanja i nepromišljenosti. Započeo je kolo onaj koji ne zna, a prihvatio ga je onaj koji nije razmislio.« (Lj. J., Književni jezik u teoriji i praksi, II izd., Zagreb 1965, str. 309—310, passim).

RJEČNIK

Nekoliko objašnjenja

U izboru i ocjenjivanju ovdje iznesene građe, a pogotovu u klasificiranju *»ne ovako« »nego ovako«*, osnovni mi je i glavni uzor bio Maretić uopće, a posebno njegov »Jezični savjetnik« iz 1924. Tomo Maretić nije bio samo velik znalac našega jezika nego i tako zdravih i naprednih načela baš u tim osjetljivim pitanjima jezične čistoće i pravilnosti da u tome i do danas nije niti zastario niti nadmašen. Načelno se i praktički više ili manje priključujem onima našim slavistima koji se drže načela tzv. »elastične stabilnosti«, a bliži su mi oni koji — kako mi se čini — više naglašavaju stabilnost nego elastičnost, osobito kad se radi o njegovanju govorne i pisane riječi školskih naraštaja.

Uz primjere u ovom rječniku, osim oznaka kao što su »germ.«, »turc.«, »rus.« i sličnih, s desne sam strane katkada dao i neke kratke stručno-popularne napomene. Međutim, tko želi znati potpuna stručna razjašnjenja, naći će na kraju knjige odsjek s naslovom »Gdje se mogu naći stručna razjašnjenja o primjerima u rječniku« i u njemu podatke na temelju kojih će u pristupačnoj stručnoj literaturi lako pronaći sve što ga zanima o primjeru i pitanju.

Riječi, izričaji i konstrukcije poredani su abecednim redom, radi praktičnosti. To je bilo lako provesti tamo gdje je samo jedna riječ, međutim već je bilo teže s izričajima, a još teže s konstrukcijama. Stoga sam — u drugom i trećem slučaju uzeo samo jednu riječ — onu najkarakterističniju — i samo nju označio debelim slovima, a iz primjera se na desnoj strani odmah vidi što je sve pogrešno u cijeloj rečenici. Evo primjera: U tom razredu je *došlo do* pogoršanja uspjeha; popravljena rečenica: U tome se razredu uspjeh pogoršao. Katkada sam iskoristio jednu rečenicu tako da sam u nju osim glavne pogreške ubacio još kakvu drugu, često manju, na primjer: Taj materijal već smo *prorađivali*, popravio sam u: Taj smo materijal već obrađivali, pa tako nije samo ono »prorađivali« popravljeno u »obrađivali« (jer »proraditi« znači »početi raditi«, pa se ne smije upotrebljavati u drugom značenju) nego je i enklitika »smo« premještena tamo gdje po duhu naše rečenice valja da bude — iza prve riječi.

Od tuđih riječi, izričaja i konstrukcija uneseni su u ovaj rječnik uglavnom turcizmi, rusizmi i germanizmi. To nisu samo posebne riječi nego i izričaji te konstrukcije za koje bi nestručnjak pomislio da su naše, a nisu nego su ropski doslovno načinjene prema kakvoj njemačkoj riječi ili frazi (na primjer: *bez daljnjega, ne dijelim* vaše mišljenje itd.). Nisu, dakle, unesene one, uglavnom samostalne riječi, koje potječu iz zapadnoevropskih jezika i koje je po njihovu vanjskom liku lako poznati da su tuđice a koje se nalaze popisane i protumačene u našim rječnicima stranih riječi (npr. u Klaićevu).

Građa je uzeta sa svih područja našega suvremenog javnog jezika: sastanaka, administracije (posebno one školske), novinstva, radija i televizije. U ovaj je rječnik ušlo oko tisuću primjera, još ih je zacijelo ostalo izvan njega, ali se nadam da sam ipak pokupio one najčešće.

Možda će se naći koji jezični stručnjak, a i običan ljubitelj čistoće i pravilnosti našega jezika, kojemu će

se izbor i kriterij u prvome dijelu ovoga »Tajgeta« činiti prestrogim, to jest da gonim (»ne ovako — nego ovako«) iz suvremenoga jezika i one riječi i fraze-štake koje su se već toliko uvriježile da se svaka borba protiv njih čini gubljenjem vremena i truda. Složit ću se s tim prigovaračima u tome da ima »neizlječivih« ili gotovo »neizlječivih« slučajeva, ali se ipak držim dvaju načela:

— traži više i energičnije — da bi dobio bar nešto (tko malo i tiho traži, još manje dobije)!
— neka se ipak znade koliko i kakva sve *jezična smeća* ima u našemu suvremenom jeziku.

Osim toga, meni se čini da se u ovih nekoliko posljednjih godina kvarenje samoga **duha** našega jezika toliko proširilo da valja jače i energičnije, ne samo informativno nego i **normativno** tražiti da se stanje popravi (slažem se s Daliborom Brozovićem koji se u novije vrijeme u svojoj poznatoj i dragocjenoj jezičnoj rubrici u »Telegramu« sve otvorenije, energičnije i sve oštrijim riječima borio protiv poplave barbarske nepismenosti i polupismenosti u našemu javnom životu). Da je stanje zaista jadno može se uvjeriti svatko tko ima posla s našim školstvom: najotrcaniji pogrešni klišeji čuju se već u školama, i to ne samo u školskoj administraciji nego i na školskim priredbama, na savjetovanjima o stručnim temama, pa čak i *ex cathedra!*

I. DIO

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
A	
1.a Na neobjašnjiv način nestala su **akta** koja se odnose na tu aferu.	Na neobjašnjiv način nestali su akti koji se odnose na tu aferu (akti o toj aferi).
1. Imamo, dakle, **tri alternative . . .**	Imamo, dakle, tri mogućnosti. Imamo, dakle, alternativu: ili — ili . . . *Dobro bi bilo i ovako:* Imamo, dakle, tri alternative: 1) proizvoditi ili brzo ili dobro, 2) proizvoditi ili mnogo ili malo, 3) proizvoditi ili moderno ili zastarjelo.
B	
2. Otvorena je nova **bašta**-restaurant. (turc.)	Otvorena je nova vrtna restauracija.
3. Ja sam bio **bespristrastan.** (rus.)	Ja sam bio nepristran. Ja sam bio pravičan (pravedan).

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
4. Ušao je **bez da** je pozdravio.	Ušao je a da nije pozdravio (ne pozdravivši). Ušao je bez pozdrava.
5. Treba **bez daljnjega** pozvati roditelje. (germ.)	Treba svakako (odmah) (smjesta) (bez otezanja)...
6. Uspjelo je **bez obzira što on...**	Uspjelo je bez obzira na to što on...
7. Pristali su na **bezuslovnu** predaju. (rus.)	Pristali su na bezuvjetnu predaju.
8. Ako iz **bilo** kojega razloga...	Ako bilo iz kojega razloga...
9. Mi **bi** morali i vi **bi** morali doći.	Mi bismo morali i vi biste morali doći.
10. Proizvodnja je počela **bilježiti** nagao uspon.	Proizvodnja se počela naglo povećavati. *Dobro bi bilo:* Valjalo bi bilježiti sve podatke i iskustva koji bi nam mogli poslužiti u nastojanju da se proizvodnja poveća.
11. Treba **biti u stanju** to podnijeti.	Treba (to) moći podnijeti.
12. Pred neprijateljem se ne smije **bjegati.** (rus.)	Pred neprijateljem se ne smije bježati.
13. Dali su se u **bjekstvo.** (rus.)	Dali su se u bijeg. Pobjegli su.
14. Sutra možda **bude** lijepo vrijeme.	Sutra će možda biti lijepo vrijeme.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
15. **Bune** me neki slabi rezultati.	Zbunjen sam zbog nekih slabih rezultata.
16. Zbog tih pronevjera podigla se u javnosti prava **bura.**	Zbog tih pronevjera podigla se u javnosti prava oluja (uzbuna) (skandal). *Dobra bi upotreba riječi »bura« bila ova:* jugo je topao i vlažan jugoistočni vjetar, a bura suh i hladan sjeveroistočni vjetar.
C	
17. **Cilj i svrha** toga seminara je...	Cilj toga seminara jest... Svrha toga seminara jest... Cilj tome seminaru jest... Svrha tome seminaru jest...
18. To su **cjelishodni** postupci. (rus.)	To su prikladni (dobri) postupci.
19. Treba ocijeniti **cjelishodnost** takvih metoda. (rus.)	Treba ocijeniti prikladnost (svrhovitost) (opravdanost) takvih metoda.
Č	
20. On ima sasvim **čedne** prihode.	On ima sasvim skromne (slabe) (male) (oskudne) prihode. *»Čedno« može biti ponašanje, držanje, odijevanje i slično, ne prihodi.*

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
21. Imamo deset filmova, od **čega . . .**	Imamo deset filmova, od tih . . . (toga)
22. **Čestitam** ti **na** uspjehu u radu!	Čestitam ti uspjeh u radu!
23. U praksi se **često puta** pojavljuje . . .	U praksi se često pojavljuje . . .
24. Grad **čije** je stanovništvo miješano . . .	Grad kojega je stanovništvo miješano . . . Grad kojemu je stanovništvo miješano . . . Grad što ima miješano stanovništvo. Grad s miješanim stanovništvom . . .
25.a **Čim** prije — **tim** bolje!	Što prije — bolje!
25.b Te **činjenice su tačne,** ali žalosne.	To su činjenice, dakako (k tome) žalosne. To su činjenice, ali žalosne. To su zaista činjenice, ali žalosne.
25.c On je sada **čisto** drugi čovjek!	On je sada posve (sasvim) (zaista) (doista) drukčiji čovjek!
26. **Čudi me da** to ne znaš!	Čudim se što to ne znaš!
Č	
27. **Čebe** je na krevetu. (turc.)	Pokrivač je na krevetu.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
28.a Ako **ćete doći,** dat ćemo vam. Ako **ćemo moći,** posjetit ćemo vas. Ako **ću dobiti,** poslat ću ti. Ako **ćeš naučiti,** dobit ćeš bolju ocjenu.	Ako dođete, dat ćemo vam. Ako budemo mogli, posjetit ćemo vas. Ako dobijem, poslat ću ti. Ako naučiš, dobit ćeš bolju ocjenu.
D	
28.b Odlučili smo **da** komercijalni direktor otputuje u Zagreb **da** bi tamo posjetio naše mušterije **da** bi doznao **da** li im treba više robe **da** znamo koliko ćemo proizvoditi u idućoj godini.	Odlučili smo da komercijalni direktor otputuje u Zagreb i tamo posjeti naše mušterije kako bi saznao treba li im više robe da bismo znali koliko ćemo proizvoditi u idućoj godini.
29. Teško **da** bi to bilo moguće.	Nevjerojatno je da bi to moglo biti.
30. Teško **da** ćete imati uspjeha.	Teško (jedva) ćete uspjeti.
31. Nije mogao odoljeti **da gleda . . .**	Nije mogao odoljeti da ne gleda . . .
32. O tome svjedoči činjenica **da** je . . .	O tom svjedoči činjenica što je . . .
33. **Dajte si** malo truda!	Potrudite se malo!
34. **Dakako da** moraš ostati.	Dakako, moraš ostati. Moraš, dakako, ostati.
35. Ta je pak procjena **daleko** bliža stvarnosti. (germ.)	Ta je pak procjena mnogo (puno) (vrlo) (znatno) bliža stvarnosti.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
36. U **daljnjemu (dalnjemu) (daljnemu)** radu treba da . . .	U daljemu (idućemu) (budućemu) radu treba da . . .
37. **Dao sam** mu na znanje.	Obavijestio sam ga. Obznanio sam ga. Javio sam mu. *Dobra bi mogla biti samo ovakva rečenica:* Dao sam mu sve svoje znanje o tome zanatu.
38. Iznenadio sam se **da** si tako brzo došao.	Iznenadio sam se što si tako brzo došao.
39. U **datim** okolnostima treba . . . (germ.)	U određenim okolnostima treba . . . U tim okolnostima . . . U takvim okolnostima treba . . .
40. To je uzrokovalo negativno **dejstvo.** (rus.)	To je uzrokovalo negativno djelovanje (negativan učinak) (negativne posljedice).
41. **Digao je** novac iz banke.	Uzeo je novac iz banke.
42. Ne **dijelim** vaše mišljenje! (germ.)	Ne slažem se s vama!
43. Učenici su većim **dijelom** došli.	Učenici su većinom (uglavnom) (pretežno) došli. Većina je učenika došla.
44.a On je svoju **diskusiju** usmjerio . . .	On je svoje izlaganje u diskusiji . . . On je svoje izlaganje usmjerio . . .

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
44.b Taj smo problem **diskutirali** prije deset dana.	O tome smo problemu diskutirali (razgovarali) (raspravljali) prije deset dana.
45. Naš **djelokrug** rada se širi.	Područje našega rada se širi.
46. To bi osobito u **doba sezone** mogla biti glavna atrakcija.	To bi, osobito u sezoni, mogla biti glavna atrakcija.
47. Svladali su **dobar** dio programa.	Svladali su glavni (veći dio) programa.
48. Na taj način smo **dobili na** vremenu.	Na taj smo način dobili vremena. Na taj smo način dobili u vremenu.
49. Treba **dobiti uvid** u znanje učenika.	Treba upoznati (vidjeti) znanje učenika.
50. Treba **dobiti uvid** u te materijale.	Treba upoznati (pogledati) (vidjeti) (pregledati) te materijale.
50.a U tim razredima ćemo morati uvesti **dodatni** rad.	U tim ćemo razredima morati uvesti dopunski (naknadni) rad.
51. Došao je da stvari potanje **dogovori.**	Došao je da se o stvarima potanje dogovori.
52. To se uvelike pripisuje zastojima **do kojih je bilo došlo** u oblastima proizvodnje.	To se uvelike pripisuje zastojima u granama proizvodnje. *Primjer dobre upotrebe prijedloga »do«:* Poplava je bila došla sve do naše kuće.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
53. To su njegova **dokumenta.**	To su njegovi dokumenti (isprave).
54. Tu nam kao glavni problemi **dolaze...**	Tu su nam glavni problemi...
55. Za **domaći zadatak** ćete imati...	Za domaću ćete zadaću imati...
56. On se **domogao** boljih prihoda. (germ.)	On se dočepao (dokopao) boljih prihoda. On je dobio bolje prihode.
57. Kako si **došao** do tih ideja? (germ.)	Odakle ti te ideje?
58. Jedva je **došao k sebi.**	Jedva se osvijestio (oporavio) (povratio).
59. U tome razredu je **došlo do** pogoršanja uspjeha.	U tome se razredu uspjeh pogoršao.
60. Puno mi je **do toga stalo** da...	Puno mi je važno da... Vrlo sam zainteresiran...
61. To je **dovelo do** pada proizvodnosti.	To je uzrokovalo pad proizvodnosti. To je uzrokovalo da je proizvodnja pala.
62. **Do znanja mi je stavio** da on...	Obznanio (obavijestio) (upozorio) me da...
63.a **Drugog** puta doći ćeš ti.	Drugi put doći ćeš ti. *Dobro:* To je jedini put, drugoga nema.
63.b **Držao je** jučer predavanje o... (germ.)	Jučer je govorio (predavao) o...

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
64. Naručio je odmah **dupli** viski.	Odmah je naručio dvostruki viski.
65.a Došao je u pratnji **dva** predstavnika.	Došao je u pratnji dvaju predstavnika.
65.b Izuzevši **dviju manjih garaža,** sve je drugo već davno zauzeto.	Izuzevši dvije manje garaže, sve je drugo već davno zauzeto.
F	
65.c To su zaista provjerena **fakta.**	To su zaista provjereni fakti (činjenice) (podaci).
G	
66.a Prvi se razredi ove godine **gase.**	Prvi se razredi ove godine ne upisuju. Prvi se razredi ove godine ukidaju.
66.b **Gdje** idete večeras?	Kamo idete večeras? *Dobro:* Gdje ćete večeras spavati?
66.c Kad ideš u školu, **gdje** prolaziš? **Ovdje? Ondje?**	Kad ideš u školu, kuda prolaziš? Ovuda? Tuda? Onuda? *Dobro:* Gdje radiš? Gdje stanuješ?
67. Njegovo je ponašanje izazvalo **gnušanje.** (rus.)	Njegovo je ponašanje izazvalo gađenje.

68. Nije dovoljna samo **gola** produktivnost.

Nije dovoljna sama (puka) produktivnost.

»Produktivnost« pa — »gola«! Novinar koji je tu glupavu frazu izvalio vjerojatno je mislio da će tako biti »u duhu vremena« i »na visini zadatka«, jer se sve što je golo danas više traži, a, to je najvažnije, i bolje unovčuje.

69. **Gore** opisana metodska jedinica...

Opisana (spomenuta) (ta) metodska jedinica...

70. U **gornjem** tekstu imate sve upute.

U tom (navedenom) tekstu imate sve upute.

71. Ne slažemo se s **gornjim** uvjetima.

Ne slažemo se s navedenim (tim) (takvim) (opisanim) uvjetima.

72. To su **goruća** pitanja reforme školstva. (germ.)

To su sada najvažnija (najhitnija) pitanja reforme školstva.

73. Prema **gruboj računici** prihodi iznose...

Prema približnom računu prihodi iznose...

74. Ne treba **gubiti iz vida** činjenicu da...

Ne smije se zaboraviti (zaboravljati) (činjenica) da...

Ne smijemo zaboraviti **da**...

I

75. Tu bismo morali **ići na** kompromis.

Tu bismo morali ići za kompromisom. Tu bismo morali težiti prema (ka) kompromisu.

76. Moramo svakako **ići na** intenzivniju proizvodnju.

Moramo svakako ići za intenzivnijom proizvodnjom. Moramo svakako ići prema intenzivnijoj proizvodnji. Moramo svakako nastojati da postignemo intenzivniju proizvodnju. Moramo svakako prijeći na intenzivniju proizvodnju. Moramo svakako nastojati oko intenzivnije proizvodnje. Moramo svakako težiti intenzivnijoj proizvodnji.

77. Nemojmo **ići toliko daleko** i tražiti...

Nemojmo (toliko) čak tražiti (toliko tražiti)...

78. Koji komad **igra** u kinu »Zagreb«? (germ.)

Koji se film prikazuje u kinu »Zagreb«? Koji je film u kinu »Zagreb«? Što se prikazuje u »Zagrebu«?

79. Ti faktori **igraju** važnu ulogu u odgoju učenika. (germ.)

Ti faktori imaju (vrše) važnu ulogu u odgoju učenika. Ti su faktori (vrlo) važni u odgoju učenika.

80.a Taj je glumac **igrao** glavnu ulogu. (germ.)

Taj je glumac glumio glavnu ulogu.

80.b U čitavome su svijetu poznate Dubrovačke ljetne **igre.** (germ.)	U čitavome su svijetu poznate Dubrovačke ljetne priredbe.
81. Učenici će, ako **ih se usmjeri** pravilno, postići bolje rezultate.	Ako učenike usmjerimo pravilno ... Ako učenici budu usmjereni pravilno ... Ako se učenici usmjere pravilno ... postići će bolje rezultate.
82. **Imajte dobrotu** pa mi to dodajte!	Budite dobri pa mi to dodajte!
83. To je **imalo velikoga utjecaja** na ... (germ.)	To je uvelike (silno) (vrlo) (puno) utjecalo na.
84. **Imam običaj** prileći poslije objeda.	Ja običavam prileći poslije objeda.
85. Njegov je pad **imao za posljedicu** lom noge.	Pao je i tako slomio nogu.
86. Utvrđivanje gradiva **ima za cilj** da ... (germ.)	Utvrđivanju je gradiva cilj (svrha) (zadatak) da ... Utvrđivanjem gradiva treba da ...
87. On **ima želju** da nas posjeti (germ.)	On želi da nas posjeti.
88. Treba obavijestiti svakog onog koji je **interesiran.**	Treba obavijestiti svakoga tko je zainteresiran. Treba obavijestiti svakoga tko se zanima.
89. **Ishodio** sam mu potrebnu pomoć.	Isposlovao sam mu potrebnu pomoć.

90. Poduzeće je **iskočilo** iz obaveza (ugovora).	Poduzeće je otkazalo ugovor (odustalo od obaveza).
91. Onaj koji **isljeđuje** zove se **isljednik.** (rus.)	Onaj koji istražuje zove se istražitelj.
92. **Ispred** organizacije izviđača govorio je ...	U ime organizacije izviđača govorio je ...
93. To su već davno **isprobana (oprobana)** sredstva.	To su već davno iskušana (okušana) (prokušana) sredstva.
94. Jesi li **isprobao (oprobao)** novi liker?	Jesi li kušao (iskušao) novi liker?
95. Valja što bolje koristiti sadašnju infrastrukturu i rasporediti troškove za poboljšanje **iste.**	Valja što bolje iskorištavati (iskoristiti) sadašnju infrastrukturu i rasporediti troškove za njezino poboljšanje. *Primjer dobre upotrebe pridjeva »isti«:* U tome je kraju ista infrastruktura kao i prije deset godina.
96. Kupili smo novi kamion, **isti** se pokazao dobar.	Kupili smo novi kamion i on (taj) se pokazao dobar (dobrim). *Ispravno:* Novi je kamion isti kao i stari.
97. Treba **istrajati** do kraja! (germ.)	Treba ustrajati do kraja!
98. Oprostite! Nisam **išao** za tim!	Oprostite! Nisam pazio (mislio) na to!

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
99. U školi radi nekoliko sekcija, **i to:**	U školi radi nekoliko sekcija: . . .
100. To se desilo **iza kako** smo došli.	To se desilo pošto smo došli. To se desilo nakon našega dolaska.
101. Škola **izgleda** zapušteno. (germ.)	Škola je zapuštena. Škola se čini zapuštenom.
102. Imaš li **izgleda** da uspiješ? (germ.)	Ima li nade da uspiješ? Nadaš li se (da ćeš) uspjeti (uspjehu)? Misliš li (da ćeš) uspjeti?
103. **Izgleda** da ne znaš!	Čini se da ne znaš!
104. Odmah je **izišao u susret** mojoj molbi. (germ.)	Odmah je uslišao moju molbu. Odmah je udovoljio mojoj molbi.
105. Te su bojazni sasvim **izlišne.** (rus.)	Te su bojazni sasvim suvišne.
105.a Potrebne su dobre veze glavnih industrijskih centara.	Potrebne su dobre veze **između** glavnih industrijskih centara (središta).
U tom je očit sukob starog i novog.	U tome je očit sukob **između** staroga i novoga.
Suradnja sveučilišta i proizvodnje nije onakva kakva bi morala biti.	Suradnja **između** sveučilišta i proizvodnje nije onakva kakva bi morala biti.
Moramo više pažnje posvetiti razvoju odnosa Jugoslavije i nerazvijenoga svijeta.	Moramo više pažnje obratiti razvoju odnosa **između** Jugoslavije i nerazvijenoga svijeta.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
106. Na blagajni sam uplatio **iznos od** . . .	Na blagajni sam uplatio svotu od . . .
107. Nemojte se **iznuravati!** (rus.)	Nemojte se iscrpljivati!
108. Preveo je **iz** njemačkog jezika.	Preveo je s njemačkoga jezika. *Dobro bi bilo ovako:* Iz njemačkoga smo jezika uzeli mnoge stručne izraze.
109. **Izveo je** dobro taj zadatak. (germ.)	Dobro je riješio taj zadatak.
110. **Izvinite! Izvinjavam se!** (rus.)	Oprostite!
111. Treba odrediti **izvjestan** dio.	Treba odrediti neki (jedan) (određen) dio. *Prava bi upotreba pridjeva »izjestan« bila ovakva:* Ne plašite se, njegov je dolazak izvjestan (siguran).
112. Dajte mi **izvod** iz moga računa!	Dajte mi izvadak iz mojega računa!
113. Bilo je onemogućeno **izvođenje** lučkih operacija.	Lučke se operacije nisu mogle obavljati (vršiti).
114. On zlonamjerno **izvrće** činjenice.	On zlobno govori. On kleveće. On podvaljuje. On iskrivljeno prikazuje činjenice.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
115. **Izvršili** smo grafički prikaz.	Grafički smo prikazali.
116. Iz toga sam **izvukao** ove zaključke.	Iz toga sam zaključio ovo. *Primjer dobre upotrebe glagola »izvući«:* Izvukli smo kamion iz snijega. Medvjed se izvukao iz brloga. Izvukao sam se iz opasnosti. *Primitivno je kazati da se zaključci »izvlače«.*
J	
117. Utvrdili smo da je rezultat **jako slab.**	Utvrdili smo da je rezultat vrlo slab.
118. Tada nam se **javio** problem zakašnjavanja.	Tada nam se pojavio problem zakašnjavanja. Tada je nastao problem zakašnjavanja.
119. Navest ćemo neke probleme i momente koji se **javljaju** u predškolskom razdoblju.	Navest ćemo neke momente u predškolskom razdoblju. Navest ćemo neke momente predškolskoga razdoblja. *Komično je zamisliti i primitivno reći da se problemi »javljaju«. Problemi ne mogu ni govoriti, ni vikati, ni dovikivati, ni pisati. Prirodno bi, međutim, bilo reći:*

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
	Brat mi se javio pismom. Kad se popeo, javio mi se odozgo da se popnem i ja. *Ni »momenti« se ne mogu »javljati«. Javljati se može, na primjer, radio-stanica na određenu valu.*
120. **Javljam se za riječ!**	Želim govoriti!
121. Upozorio **je je** da bude disciplinirana.	Upozorio ju je da bude disciplinirana.
122. Pije **je** očima više nego ustima.	Pije ju očima više nego ustima.
123. **Nije je** na vrijeme spazio.	Nije ju na vrijeme spazio.
124. Danas uobičajena metoda za utvrđivanje antikorozivnog svojstva **je** metoda unakrsnog pruganja.	Za utvrđivanje antikorozivnog svojstva danas je uobičajena metoda unakrsnog pruganja. Danas se za utvrđivanje antikorozivnog svojstva najčešće (najviše) upotrebljava metoda unakrsnog pruganja.
125. Struktura kadrova **je** relativno **nepovoljna.**	Struktura kadrova relativno nije povoljna.
126. Došli smo do **jednih** rezultata, do **jednih** zaključaka.	Došli smo do nekih rezultata, do određenih zaključaka.

127.a **Jednog** puta doći ćeš i ti.	Jedan ćeš put doći i ti. Dobro: Tu su nekada bila dva puta, jednog puta više nema.
127.b Upotrijebili smo **jednu te** istu metodu.	Upotrijebili smo istu metodu.
128. U tim mislima ima zdravo **jezgro.** (arh. i prov.)	U tim mislima ima zdrava jezgra.
129. **Je li** i ti **misliš** kao on?	Misliš li i ti kao on?
130. On me **je** posjetio. On se **je** vratio. On te **je** pozdravio.	On me posjetio. On se vratio. On te pozdravio.
131. Već sedam dana puše vlažni **jugo.**	Već sedam dana puše vlažno jugo.
132. **Juni** je šesti a **juli** sedmi mjesec.	Jun je šesti a jul sedmi mjesec.
133. Treba **ju** pažljivo saslušati.	Treba je pažljivo saslušati.
K	
134. To će se odobriti **kada će se znati** koliko zapravo treba.	To će se odobriti kad se bude znalo koliko zapravo treba.
135. Na proslavu će doći **kako** učenici **tako** i roditelji.	Na proslavu će doći i učenici i roditelji. *Primjeri ispravne upotrebe izraza »kako — tako«:*

	1) Kako će roditelji doći na tu proslavu? Onako (isto) kako će doći učenici, tako će doći i roditelji — (pješke) (autobusom) (željeznicom) (brodom) (avionom); 2) Kako posiješ, tako ćeš i požnjeti; 3) Kako prostreš, tako ćeš i ležati; 4) Kako spremiš, tako ćeš i kusati.
136. Naročito su se istakli učenici sedmoga razreda, **kako** obimom radova **tako** i njihovom brižljivom obradom.	Naročito su se istakli učenici sedmoga razreda, i obimom radova i njihovom brižljivom obradom.
137.a **Kako riješiti** taj problem? (rus.)	Kako da se riješi taj problem? Kako da riješimo taj problem? Kako bi se mogao riješiti taj problem? Kako bi trebalo riješiti taj problem? Kako bi valjalo riješiti taj problem? Kako moramo riješiti taj problem? Kako bismo morali riješiti taj problem? Kako će se riješiti taj problem? itd.
138.a **Kamo** si, molim te, stavio moju knjigu?	Gdje si, molim te, stavio moju knjigu? *Dobro:* Kamo si se uputio? U grad.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
138.b **Kuda** si se uputio? **Ondje?** U poduzeće?	Kamo si se uputio? Onamo? U poduzeće? *Dobro:* Uputio sam se novom cestom.
138.c **Kamo smjestiti** motorizirane posjetioce kada počnu stizati u dugim kolonama?	Gdje ćemo smjestiti (Gdje da smjestimo) motorizirane posjetioce kada počnu stizati u dugim kolonama?
138.d ... moraju osiguravati uvjete za osnovno obrazovanje, **kao i** pratiti njegov budući razvoj. (germ.)	Moraju osiguravati uvjete za osnovno obrazovanje, (i), (te), (a i), (također), (k tome), (isto tako), (uz to), (pa) pratiti njegov budući razvoj. *Dobra bi upotreba bila samo ovakva:* On je isto tako dobar kao i ti. Mi smo isto toliko zaradili kao i vi.
139. Javljaju se i drugi problemi, **kao što su ...**	Ima i drugih (još i ovih) problema: ... *Valjana bi upotreba izraza »kao što« bila ovakva:* Teško je naći takva divljaka kao što si ti.
140. Ta se misao pokazala **kao** ispravna.	Ta se misao pokazala ispravnom.
141. Napustili smo ručnu proizvodnju jer ona **kao takva ...**	Napustili smo ručnu proizvodnju jer ta (takva) (ona) ...

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
142. Poduzeće je prešlo na čistu robnu proizvodnju i **kao takvo** se afirmiralo.	Poduzeće je prešlo na čistu robnu proizvodnju i tako (i tu) (i time) se afirmiralo.
143. **Kazan** je pun do vrha. (turc.)	Kotao je pun do vrha.
144. **Kod** izrade plana valja paziti ...	Pri izradi plana valja paziti ... U izradi plana valja paziti ... Kad (dok) se plan izrađuje (radi), valja paziti ...
145. Oni su smatrali da su uspjesi **kod** tih učenika rezultat učenja.	Oni su smatrali da su uspjesi tih učenika rezultat učenja.
146. Večeras idem **kod** brata.	Večeras idem (k) bratu. *Dobro je, međutim, kazati:* Bio sam kod brata, prijatelja, liječnika itd. *Dobra je upotreba prijedloga »kod« u ovom primjeru:* Kod (blizu) naše je kuće lijep vrt.
147. Ostajem **kod** svoga mišljenja.	Ostajem pri svome mišljenju.
148. Zbog željeza **kojeg** ima u sebi ...	Zbog željeza koje (što ga) ima u sebi ... *»Željezo« je nešto neživo, srednjega je roda, pa mu je akuzativ jednak nominativu:* Tražim željezo koje ste i vi upotrijebili.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
149. To je automobil **kojega (kakvoga)** se može samo poželjeti.	To je automobil koji (kakav) se može samo poželjeti.
150. To je plan **koji se odnosi na** razvoj industrije.	To je plan o razvoju industrije.
151. Dugo sam **kolebao** o odluci . . .	Dugo sam se kolebao o odluci . . .
152. Pješaci ne smiju ići po **kolovozu.**	Pješaci ne smiju ići po kolniku. *»Kolovoz« je august, to jest osmi mjesec u godini.*
153. Po **kom** osnovu dobijate povišicu?	Po kojem(u) osnovu dobivate povišicu?
154. Taj **komad** sada igra u Narodnom kazalištu.	To se djelo (opera) (operета) (drama) (komedija) (tragedija) (tragikomedija) sada prikazuje u Narodnom kazalištu. *»Komad« može biti kruha, željeza, mesa, stakla, bakra itd.*
155. Mi smo **konac konca** te pripreme mogli izvršiti i brže.	Mi smo konačno (naposljetku) te pripreme mogli izvršiti i brže.
156. Doći ćemo k vama **koncem** ovoga mjeseca.	Doći ćemo k vama pri koncu (kraju) ovoga mjeseca. Doći ćemo k vama na koncu ovoga mjeseca. Doći ćemo k vama pod konac ovoga mjeseca.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
157. Sve je to vezano za **konkretne** probleme.	Sve je to vezano s problemima.
158. U tim **konkretnim** situacijama valja . . .	U tim situacijama valja . . .
159. U tim **konkretnim** slučajevima treba . . .	U tim slučajevima treba . . .
160.a On će raditi na slijedećim **konkretnim** zadacima . . .	Radit će ove zadatke.
160.b U poduzeću se borimo s ovim **konkretnim** problemima, s **konkretnim** stanjem; suprotstavljamo se **konkretnim** činjenicama.	U poduzeću se borimo s ovim problemima, s (ovim) (ovakvim) stanjem; suprotstavljamo se (ovim) (ovakvim) činjenicama. *Problemi, stanje, činjenice i ne mogu biti nego konkretni, to jest stvarni, pa je prema tome suvišno upotrebljavati »konkretan«.*
160.c Valja **konzultirati** stručnjake.	Valja se konzultirati (posavjetovati) sa stručnjacima.
161. **Koristimo** sva sredstva.	Koristimo se svim sredstvima. Služimo se svim sredstvima. Upotrebljavamo sva sredstva. Iskorištavamo sva sredstva.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
162. **Korištenje** sredstava mora biti racionalno.	Korištenje sredstvima mora biti racionalno. Služenje sredstvima mora biti racionalno. Upotrebljavanje sredstava mora biti racionalno. Sredstva se moraju upotrebljavati racionalno.
163. To me se duboko **kosnulo.** (rus.)	To me duboko dirnulo. To me vrlo (jako) ražalostilo (potreslo).
164. Kupila je **kožnati** kaput i **kožnate** rukavice.	Kupila je kožni kaput i kožne rukavice.
165. Kupio sam knjigu »**K pitanju** tehničkoga odgoja u školi«. (germ.)	Kupio sam knjigu »O pitanju tehničkoga odgoja u školi«. Kupio sam knjigu »O tehničkom odgoju u školi« (»Tehnički odgoj u školi«).
166. **Kroz povratnu informaciju** saznat ćemo ...	Putem (s pomoću) povratne informacije saznat ćemo ... Povratnom informacijom saznat ćemo ... Iz povratne informacije saznat ćemo ...
167. Vaša knjiga stići će **kroz tri dana.**	Vaša će knjiga stići u (za) (do) tri dana.
168. U dobro obaviještenim **krugovima** govori se da ... (germ.)	Među dobro obaviještenima govori se da ...

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
169. **U krugovima** prosvjetnih radnika govori se ...	Među prosvjetnim radnicima govori se ...
170. Ona znade i **kucati** na mašini.	Ona znade i pisati na stroju (pisaćem stroju). Ona znade i tipkati.
170.a Tu se zahtijeva i veća **kultura poznavanja** tehničkih dostignuća u suvremenom svijetu.	Tu se zahtijeva i veće (bolje) poznavanje tehničkih dostignuća u suvremenom svijetu.
170.b Njegov je rad **kvalitetan,** a tvoj **nekvalitetan.** To je **kvalitetan** proizvod. To je **kvalitetan** film. To je **kvalitetna** knjiga.	Njegov je rad dobar (valjan), a tvoj slab (loš). To je dobar (vrstan) (izvrstan) (odličan) proizvod. To je dobar (izvrstan) (odličan) film. To je dobra (izvrsna) (odlična) knjiga.

L

171. Naša zastava **lepršа** na povjetarcu.	Naša se zastava lepršа na povjetarcu.
172. Na vama **leži** zadatak, dužnost i odgovornost da ... (germ.)	Na vama je zadatak, dužnost i odgovornost da ...
173. Gdje **leže** uzroci takvog stanja? (germ.)	Gdje su uzroci takvome stanju? Koji su uzroci takvu stanju?
174. U nesreći je poginulo jedno **lice.**	U nesreći je poginula jedna osoba. U nesreći je poginuo jedan čovjek.

Lj

175.a Bio je toliko strastveni **ljubimac** nogometa da je išao gotovo na svaku utakmicu.

Bio je toliko strastven ljubitelj nogometa da je išao gotovo na svaku utakmicu.
Primjer dobre upotrebe: Toliko je volio svojega psa ljubimca da ga je uvijek vodio u šetnju.

175.b Ti si previše **ljubopitljiv!** (rus.)

Ti si previše znatiželjan (radoznao)!

M

176. **Manjka** li vam novaca za put?

Nedostaje li vam novaca za put? Imate li novaca za put?

177. Izvještaj je o prvom polugodištu **manjkav.**

Izvještaj o prvom polugodištu nije dovoljan (potpun).

178. Štampajte to **masnim** slovima!

Tiskajte to debelim (krupnim) slovima!

179. Teško su se **mirili** da moraju otići.

Teško su se pomirili s time da moraju otići.

180. **Mišljenja sam** da bi trebalo... (germ.)

Ja mislim da bi trebalo..

181. **Mišljenja smo** da ne bi **trebalo dozvoliti rasturanje** sredstava. (germ.) i rus.)

Mislimo da se ne bi smjelo dopustiti da se sredstva rasiplju (rasipanje sredstava).

182. To je bilo lani u **mjesecu** maju.

To je bilo lani u maju (svibnju).

183. Većim zalaganjem **moguće je** postići bolje uspjehe.

Većim zalaganjem mogu se postići bolji uspjesi.

184. Dalmacija je dala mnogo poznatih **moreplovaca.**

Dalmacija je dala mnogo poznatih pomoraca.

185. Gdje se otok ili kopno vrlo približi drugom otoku ili kopnu tu je **moreuz.**

Gdje se otok ili kopno vrlo približi drugom otoku ili kopnu tu je morski tjesnac.

186. **Mrzi me** učiti matematiku.

Teško mi je učiti matematiku. Dosadno mi je učiti matematiku.

N

187. U odnosu **na** njih postigli ste bolji uspjeh. (rus.)

U odnosu prema njima postigli ste bolji uspjeh.

188. **Nabacili smo** u diskusiji i to pitanje. (germ.)

U diskusiji smo spomenuli i to pitanje.

189. Tome se usprotivila čitava radna zajednica **na čelu** s direktorom

Tome se usprotivila čitava radna zajednica s direktorom na čelu.

190. Nisu se mogli **naći** na pitanjima financiranja dodatne nastave.

Nisu se mogli složiti (sporazumjeti) (dogovoriti) u pitanjima financiranja dopunske nastave.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
191. **Nadalje** imamo tri oblika suradnje.	Dalje (potom) (zatim) imamo tri oblika suradnje.
192. Njegova je **nadmenost** nepodnošljiva. (rus.)	Njegova je nadutost (oholost) (napuhanost) nepodnošljiva.
193. **Nad njim** su morali izvršiti hitnu operaciju.	Morao se podvrći hitnoj operaciji. Morao je biti hitno operiran. Morali su ga hitno operirati. *Primjer ispravne upotrebe izraza »nad njim«:* Dok su ga operirali nad njim su bdjela tri liječnika.
194. Ja bih **nadopunio** druga prije mene.	Ja bih dodao nešto onome što je rekao drug prije mene. *»Nadopunjuje se« prostor, a ne živo biće, pogotovu je nakazno, prostački i dvosmisleno čuti da se »nadopunjuje« drug ili drugarica.*
195. Tada su iznenada **nadošli** nepredviđeni problemi oko ... (germ.)	Tada su iznenada pridošli (pristigli) nepredviđeni problemi oko ... Tada su se iznenada pojavili nepredviđeni problemi oko ... *»Nadoći« mogu valovi, oluje, poplave, vojske, skakavci, a ne problemi.*

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
196. Ja bih se **nadovezao** na ono što je rekao drug ..	Ja bih nastavio (govoriti) o onome što je rekao drug ... Ja bih rekao nešto o onome o čemu je govorio drug ... *»Nadovezati se« može brod na brod, ili što slično, a ista je nakaznost kao i u primjeru 194. govoriti da se ljudi u govoru nadovezuju jedan na drugoga.*
197. Ako razrednik **nađe** da si ti kriv ...	Ako razrednik utvrdi (ustanovi) da si ti kriv ...
198. Iznenada nam je **naišao** problem deposesije.	Iznenada nam se pojavio (je nastao) problem deposesije. *»Problemi« ne mogu »naići«, »nailaziti«. To mogu ljudi, životinje, prirodne pojave.*
199. To bi nam morao biti **najglavniji** zadatak.	To bi nam morao biti glavni zadatak.
200. U omladinskoj organizaciji morali bi biti **najzastupljeniji** dobri učenici.	U omladinskoj organizaciji moralo bi biti najviše dobrih učenika.
201. Postigli su **najoptimalnije** uspjehe.	Postigli su optimalne (najbolje) uspjehe.
202. Ta je zgrada prava **nakarada.**	Ta je zgrada prava nakaza (grdoba) (nagrda) (rugoba).

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
203. **Nakaradna** mišljenja valja suzbijati.	Nakazna (kriva) mišljenja valja suzbijati.
204. **Nakon što** se vratio iz Zagreba ...	Pošto se vratio iz Zagreba ... Kada se vratio iz Zagreba ... Nakon povratka iz Zagreba ...
204.a Knjiga se **nalazi** na gornjoj polici. Spomenik se **nalazi** na neprikladnom mjestu. Gdje se ti sada **nalaziš?**	Knjiga je na gornjoj polici. Spomenik je (postavljen) na neprikladnu mjestu. Gdje si ti sada?
205. **Nalazim** da si se prilično oporavio!	Vidim da si se prilično oporavio. Ustanovljujem (uviđam) (zaključujem) da si se prilično popravio.
206. **Nalazim se u vlasništvu (u posjedu)** jedne kuće.	Posjedujem (imam) jednu kuću.
207. Molim te, ne zaboravi **na mene!**	Molim te, ne zaboravi me!
208. To treba učiniti **na način** da bude prikladno.	To treba učiniti onako kako će biti prikladno. To treba učiniti na prikladan način. To treba učiniti tako da bude prikladno.
209. Klupko se počelo **namatati.**	Klupko se počelo namotavati.
210. Njegovo je znanje **na nivou** osnovne škole.	Ima znanje osnovne škole.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
211. Sastanak **na nivou** direktora.	Sastanak (samih) direktora.
212. Od rata **naovamo** štošta se promijenilo.	Od rata do sada (danas) štošta se promijenilo. U poratnom (poslijeratnom) razdoblju štošta se promijenilo.
213. Taj je čovjek bio odjeven vrlo **napadno.**	Taj je čovjek bio odjeven vrlo čudno (neobično).
214. Surađivat ćemo **na** pitanjima prekvalifikacije.	Surađivat ćemo u pitanjima prekvalifikacije. Surađivat ćemo u prekvalifikaciji.
215. Radi **na** planiranju mreže školstva.	Radi u planiranju mreže školstva. Radi oko planiranja mreže školstva. Planira mrežu školstva.
216. Aparati će se upotrebljavati **na planu** usavršavanja nastavnog procesa.	Aparati će se upotrebljavati za usavršavanje nastavnog procesa.
217. **Na planu** ekonomskih zbivanja možemo zapaziti ovo ...	U ekonomskom zbivanju možemo zapaziti ovo ... Možemo zapaziti da se u ekonomici zbiva ovo ...
218. **Naprijed** spomenuti faktori utječu na ...	Prije (već) spomenuti faktori utječu na ... *Primjer dobre upotrebe priloga »naprijed«:* Valja ići naprijed, a ne natrag. Naprijed (sprijeda) idu stariji, a straga mlađi.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
219. **Na** prvi siječnja uputio se kući.	Prvoga se siječnja uputio kući.
220. U **narednom** je razdoblju . . . (prov.)	U idućem je razdoblju . . .
221. Vidio sam ženu s djetetom u **naručaju.**	Vidio sam ženu s djetetom u naručju. *Primjer ispravne upotrebe imenice »naručaj«:* U naručju je nosio naručaj cjepanica.
222. **Na** savjetovanju su prisustvovali svi.	Savjetovanju su prisustvovali svi.
223. On teško boluje **na srcu (na plućima) (na jetri) (na bubrezima)** itd.	On teško boluje od srca (pluća) (jetre) (bubrega) itd.
224. Imao je već dva **nastupa** na televiziji.	Već je dva puta bio na televiziji.
225. **(Na)stupio je na dužnost** prvoga siječnja. (rus.)	Počeo je raditi prvoga siječnja.
225.a Što je **na stvari?**	Što je zapravo? Što je s time?
225.b **Nasuprot Splita** nalaze se otoci Brač i Šolta. **Nasuprot njegovog mišljenja** mi želimo ostati u gradu.	Nasuprot Splitu nalaze se otoci Brač i Šolta. Suprotno njegovu mišljenju mi želimo ostati u gradu.
226. Upotrijebite taj novac **na** svoju korist.	Upotrijebite taj novac za svoju korist.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
227. Svatko radi **na svoju ruku.** (germ.)	Svatko radi kako hoće (zna) (ga je volja). Svatko radi samovoljno (svojevoljno). itd.
228. Dovršavamo **naše** prijedloge.	Dovršavamo svoje prijedloge.
229. **Našlo se za potrebno** da se intervenira.	Smatrali (držali) (mislili) smo da je potrebno intervenirati.
230. Ponosni smo **na tebe.** (germ.)	Ponosimo se tobom.
231. Čekamo još samo **na tebe.** (germ.)	Još samo tebe čekamo.
232. Tko je tamo **na telefonu?**	Tko je tamo? Tko govori? *Onaj koji govori može biti »na telefonu« jedino ako se popne na nj, pa na njemu stoji ili sjedi. »Na telefonu« može biti napisan njegov broj; »na telefonu« se mogu naći otisci prstiju, »na telefonu« može biti mnogo prašine, ali onaj koji govori može biti samo »kod telefona«, ili »kraj telefona«.*
233. Održao je predavanje **na** temu o . . .	Govorio je (predavao je) o (temi) . . .
234. Što se **na toj liniji** radi?	Što se tu radi? Što se za to radi?

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
235. Treba imati **na umu** da . . .	Treba znati da . . .
236. **Navodnjavanje** bi moralo obuhvatiti sva polja.	Natapanje bi moralo obuhvatiti sva polja.
237. Ja sam ga u više **navrata** oštro opomenuo.	Ja sam ga više puta (u više mahova) oštro opominjao. Ja sam ga često oštro opominjao.
238. Na taj način je mnogo dobio **na vremenu.** (germ.)	Na taj je način dobio (uštedio) mnogo vremena.
239. Dao sam mu **na znanje** da to neću trpjeti. (germ.)	Obavijestio (obznanio) (upozorio) sam ga da to neću trpjeti.
240. Jučer oko podneva **nazvao me** telefonom.	Telefonirao mi je jučer oko podneva. *Promislite dobro prije nego što odlučite koga »nazvati telefonom«, mogli biste ga grdno uvrijediti jer bi čovjek mogao to protumačiti tako da ga držite brbljavcem, to jest da ga zovete= =krstite=nazivate telefonom zato što je poznat po tome što prenosi tuđe razgovore.*
241. **Nedaleko** Splita nalaze se ruševine stare Salone.	Nedaleko od Splita nalaze se ruševine stare Salone.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
242. Učenici **nedovoljno** poznaju tehniku učenja.	Učenici ne poznaju dovoljno tehniku učenja.
243. Mi smo to znali **neovisno od** vaše obavijesti.	Mi smo to znali neovisno o vašoj obavijesti.
244. **Nije** došao **nego** jedan jedini učenik.	Došao je samo jedan učenik.
245.a **Nekada** to se i meni čini gotovo nemogućim.	Katkada (gdjekada) (koji put) se to i meni čini gotovo nemogućim. *Primjer dobre upotrebe priloga vremena »nekada«:* Nekada se to i meni činilo mogućim, sada pak ne.
245.b Obojica su jučer otišla **nekud.**	Obojica su jučer otišla nekamo. *Primjer ispravne upotrebe priloga mjesta »nekud«:* Prolazio je nekud, nepoznatim krajem. *Taj prilog odgovara na pitanje: kuda (je prolazio)?*
246. Vjerujte da **nema potrebe** pretjerivanja.	Vjerujte da nije potrebno pretjerivati.
247. **Nemam želje** da vam se vratim.	Ne želim da vam se vratim.
248. Školska je zgrada sagrađena od **neodgovarajućega** materijala.	Školska je zgrada sagrađena od neprikladnoga (nepropisnoga) materijala.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
249.a To je **neophodno** potrebno utvrditi. (germ.)	To je nužno (prijeko potrebno) (svakako potrebno) utvrditi.
249.b Podzemne vode će zacijelo **nepovoljno otežavati** temeljenje građevina.	Podzemne će vode zacijelo otežavati (nepovoljno utjecati na) temeljenje građevina.
250. To je naše **neprikosnoveno** pravo. (rus.)	To je naše nepovredljivo (neotuđivo) pravo.
251. Cvijeće **ne samo da** je bujno nego je i . . .	Cvijeće nije samo bujno nego je i . . .
251.a **Ne samo da radeći** s tehničkim instrumentima učenik stječe obrazovanje, već je tu skriveno odgojno blago.	Radeći tehničkim instrumentima, učenik ne stječe samo obrazovanje nego se i odgaja. Učenik, radeći tehničkim instrumentima, ne stječe samo obrazovanje nego se i odgaja.
252. Rasnu **netrpeljivost** valja osuditi.	Rasnu nesnošljivost (mržnju) valja osuditi.
253. To su zaista **neuračunljivi** postupci.	To su zaista bolesni (neuravnoteženi) postupci.
254. Blagajnik je bio **nevino osuđen.**	Blagajnik je bio nevin (nekriv) (pravedan) osuđen.
255. Mi smo to znali **nezavisno o vama.**	Mi smo to znali nezavisno od vas.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
256. Moramo dobiti neke, **ne znam,** nove podatke o tome . . . Možda su to, **ne znam,** neki lanjski podaci.	Moramo dobiti neke nove podatke o tome . . . Možda su to neki lanjski podaci.
257. To nije dopušteno po **nijednom** propisu.	To nije dopušteno ni po kojemu propisu.
258. U **nijednoj** učionici ne gori svjetlo.	Ni u jednoj učionici ne gori svjetlo.
259. **Nije drugo** preostalo nego da odemo.	Preostalo nam je samo da odemo.
260. **Nikoga** ne bi trebalo smetati . . .	Nikome ne bi trebalo da smeta . . . Nikome ne bi smjelo smetati . . .
261. To se ne može prihvatiti u **nikom** slučaju.	To se ne može prihvatiti ni u kojemu slučaju. To se nikako ne može prihvatiti.
262. On **ni** ne zna da ne zna.	On i ne zna da ne zna.
263.a Za sada **nesreću se** može samo naslućivati.	Za sada nesreća se može samo naslućivati. Nesreća se za sada može samo naslućivati.
Nj	
263.b Ormar je pretežak, **njega se** ne može pomaknuti bez snažnih ljudi.	Ormar je pretežak, njega ne možete (ne možemo) pomaknuti bez snažnih ljudi. Ormar je pretežak, ne može se pomaknuti bez snažnih ljudi.

263.c On lijepo pjeva, **njega se** može slušati; onaj drugi se samo dere, **njega se** ne može slušati.

On lijepo pjeva, on se može slušati (njega možemo) slušati; onaj drugi se samo dere, on se ne može slušati (njega ne možemo) (njega ne možeš) slušati (ne možemo ga) (ne možeš ga) slušati.

263.d Kad se opere, **njega se** stavi sušiti u hladu.

Kad se opere, stavi se sušiti u hladu (stavite) (stavi ga) sušiti u hladu.

263.e Ako neće, **njega se** onda prisili.

Ako neće, onda ga prisili (prisilite) (onda ga valja prisiliti).

264. Mladen čita **njegovu** knjigu

Ako Mladen čita knjigu koja je njegovo vlasništvo: Mladen čita svoju knjigu. *Ako Mladen čita knjigu koja je Markovo vlasništvo:* Mladen čita njegovu (Markovu) knjigu.

265. Gordana čita **njezinu** knjigu.

Ako Gordana čita knjigu koja je njezino vlasništvo: Gordana čita svoju knjigu. *Ako Gordana čita knjigu koja je Jeličino vlasništvo:* Gordana čita njezinu (Jeličinu) knjigu.

266. Oni se služe samo **njihovim** knjigama.

Ako se služe samo knjigama koje su njihovo vlasništvo: Oni se služe samo svojim knjigama. *Ako se služe samo knjigama koje su vlasništvo njihovih prijatelja:* Oni se služe samo njihovim knjigama.

O

267. Muž i žena — došla su **oba?**

Muž i žena — došlo je oboje!

268. Moramo predvidjeti jako **obezbjeđenje.** (rus.)

Moramo predvidjeti jako osiguranje.

269. Valja **obezbijediti** sve potrebno. (rus.)

Valja osigurati sve potrebno.

270. Podiže se građevinski **objekat** bez dozvole.

Podiže se građevina (zgrada) bez dozvole.

271. Mladić i djevojka — došla su **obojica?**

Mladić i djevojka — došlo je oboje!

272. Ti radnici nisu dovoljno **obučeni** za posao koji obavljaju.

Ti radnici nisu dovoljno izobraženi (školovani) za posao koji obavljaju.

273. **Obzirom** da neće doći...

S obzirom na to što neće doći...

274. Treba upoznati rad toga udruženja **obzirom** na njegovo sastajanje.

Treba upoznati sastajanje (kako se sastaju članovi) toga udruženja.

275. Ovo mi je žena **od** brata.	Ovo je žena moga brata (bratova žena).
276. Izrađeni predmet ne **odgovara** mjerama. (germ.)	Izrađeni predmet nije prema mjerama (nije po mjeri) (nije u skladu s mjerama).
277. Za tehnički odgoj nemamo **odgovarajuću** prostoriju.	Za tehnički odgoj nemamo prikladne prostorije.
278. Za taj propust ćeš snositi **odgovarajuću odgovornost.**	Za taj ćeš propust snositi (određenu) odgovornost.
279. Još je gore to da ne dobivamo nikakav **odgovor** na pitanje što treba učiniti.	Još je gore to što nam nitko ne kaže što treba učiniti.
280. Tu se **odigrava** nešto vrlo ozbiljno. (germ.)	Tu se zbiva (dešava) (događa) nešto vrlo ozbiljno.
281. Bit će **od koristi** da dođete.	Bit će korisno da dođete.
282. Većina sredstava **odlazi** na dnevnice.	Većina se sredstava troši za dnevnice.
283. **Odlučio sam se** za odlazak. (germ.)	Odlučio sam otići (da odem).
284. To je svakako **odlučujući** faktor.	To je svakako najvažniji (najodlučniji) faktor.
285. Jučer smo **odnijeli** zasluženu pobjedu. (germ.)	Jučer smo zasluženo pobijedili.

286. Kako se on **odnosi** prema tome poslu? (germ.)	Kakav je u tome poslu? Kako radi taj posao?
287. Pomoć će se naročito **odnositi** na slabije učenike. (rus.)	Naročito (posebno) ćemo pomoći slabijim učenicima.
288. To je djelo prevedeno, **odnosno** prerađeno s ruskoga. (rus.)	To je djelo što prevedeno, što prerađeno s ruskoga.
289. Od te priredbe smo imali prihod **od oko** 100.000 dinara.	Od te smo priredbe dobili oko 100.000 dinara.
290. Ponavljanje je **od ozbiljnog značenja** i **od velikog interesa.**	Ponavljanje je vrlo značajno (vrlo važno).
291. **Od posebne je važnosti** da stigne na vrijeme.	Posebno je važno da stigne na vrijeme.
292. **Od strane** direktora sam upozoren da ...	Direktor me upozorio da ...
293. Desili su se **odsudni** događaji.	Desili su se odlučni (važni) događaji.
294. On je sada na **odsustvu.** (rus.)	On je sada na dopustu.
295. **Oduzeo** mu je **riječ** bez objašnjenja. (germ.)	Bez objašnjenja mu je zabranio da govori. Prekinuo ga je bez objašnjenja.
296. Rad se do sada **odvija** prema planu.	Rad (se) do sada razvija (napreduje) (teče) prema planu.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
297. Kamioni hladnjače su potrebni za **odvijanje** transporta voćem.	Kamioni hladnjače su potrebni za transportiranje voća (prijevoz voća).
298. **Oformili** smo komisiju koja je onda **oformila** zaključke o **oformljenju** odbora.	Osnovali smo komisiju koja je onda odredila zaključke o formiranju odbora.
299. Moramo se **ograditi** od tih stavova. (čeh.)	Moramo odbiti te stavove. Moramo odbaciti te stavove. Ne smijemo se složiti s tim stavovima.
300. Vjetar se uvelike **ojačao.**	Vjetar je uvelike ojačao.
301. Te aktivnosti moraju biti **okrenute** prema vani.	Na taj način treba više djelovati na vanjskom području.
302. U našoj ulici ima nekoliko prodava**ONA,** gosti**ONA,** radi**ONA** i jedna čisti**ONA.**	U našoj ulici ima nekoliko prodavaonica, gostionica, radionica i jedna čistionica.
303. To je baš **ono što je** najmanje poznato.	Baš je to najmanje poznato.
304. **Ono što je** najmanje poznato je stanje tržišta.	Najmanje je poznato baš (upravo) stanje tržišta.
305. On je tako ljubazan u **ophođenju.** (rus.)	On je tako ljubazan u razgovoru (u postupcima).
306. Razvila se diskusija **o pitanju** učenja.	Razvila se diskusija o učenju.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
307. Razvila se diskusija **o problemu** učenja.	Razvila se diskusija o učenju.
308. **Opredijelio** se za prvo rješenje. (rus.)	Odlučio je prihvatiti prvo rješenje.
309. Tvoje je **opredjeljenje** bilo krivo. (rus.)	Tvoja je odluka bila kriva. Tvoj je izbor bio kriv.
310. Ta je preorijentacija kupaca povezana, **osim** s ponudom drugih vrsta, također s većom ponudom . .	Ta preorijentacija kupaca nije povezana samo s većom ponudom drugih vrsta nego također s većom ponudom . . .
311. Taj se tečaj sve više **osipa.**	Taj tečaj sve više nazaduje. Taj tečaj propada. Taj se tečaj rasuo (raspao). *»Osipom« se »osipa« čovjek, najčešće dijete, tečaj nikako.*
311.a **Osipanje** učenika u prvom razredu je vrlo veliko.	Odustajanje učenika je u prvome razredu vrlo veliko.
312. Tome je kriv nedovoljan broj stručno kvalificiranoga **osoblja.**	Tome je kriv nedovoljan broj stručnjaka.
313.a **Ostvarenje** zajedničkih ciljeva realizirat će se putem . . .	Zajednički će se ciljevi ostvarivati putem . . .
313.b Podzemne vode će zacijelo **nepovoljno otežavati** temeljenje građevina.	Podzemne će vode zacijelo otežavati temeljenje građevina.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
314. Skupština je **otklonila** taj prijedlog.	Skupština je odbila taj prijedlog. *»Otklanja se« magnetska igla, a ne prijedlog.*
314.a **Otpad** učenika u prvom razredu je vrlo velik.	Odustajanje učenika je u prvom razredu vrlo veliko.
315. Na svakoga učesnika **otpada** prosječno po jedan dan.	Na svakoga sudionika dolazi prosječno po jedan dan. *»Otpadati« mogu otpaci, a ne dani.*
316. Vaš list je prvi **otvorio** polemiku.	Vaš je list počeo polemizirati. Vaš je list počeo polemiku.
317. Sjednicu je **otvorio** predsjednik. (germ.)	Sjednicu je (za)počeo predsjednik. *Sjednica nije ni prozor, ni vrata, pa se ne može ni »otvarati« ni zatvarati.*
318. Pregledali smo udžbenik iz matematike, **ovaj** udžbenik nije dobar.	Pregledali smo udžbenik iz matematike, taj udžbenik nije dobar.
319.a Pregledali smo udžbenik iz matematike, **ovakav** udžbenik nije dobar.	Pregledali smo udžbenik iz matematike, takav udžbenik nije dobar.
319.b Uspjeh **ovisi od** nas, a neuspjeh zavisi o vama.	Uspjeh ovisi o nama, a neuspjeh zavisi od vas.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
320. Kapacitet bi valjalo maksimalno koristiti, **ovisno** o sezoni.	Kapacitetima bi se valjalo maksimalno koristiti, (već) prema sezoni. Kapaciteti bi se morali maksimalno iskorištavati, već prema sezoni.
321. **Ovoga puta** vam nećemo oprostiti.	Ovaj vam put nećemo oprostiti.
P	
322. Troškovi školarine **padaju na teret** roditelja (germ.)	Troškove školarine plaćaju roditelji. *»Pada« ono što ne može letjeti ili stajati, a ne troškovi, odluke, prigovori, uspjesi, koji ne mogu ni stajati ni letjeti, pa prema tome ni padati.*
323. **Pala je odluka** da se ide u subotu (germ.)	Odlučili smo da idemo u subotu. Odlučeno je da idemo u subotu.
324. Na to je **palo** nekoliko prigovora.	O tome se čulo nekoliko prigovora.
325. **Palo mi je u dužnost** da vam saopćim ... (germ.)	Prema odluci ... prema želji ... moram vam saopćiti (moram vas obavijestiti) ...
326. **Pao nam je u oči** loš uspjeh u trećem razredu. (germ.)	Posebno smo zapazili loš uspjeh u trećemu razredu.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
327. Pojeli smo **parče (parčence)** ... (turc.)	Pojeli smo komadić (komadičak) (mrvu) (mrvicu) (mrvičak) ...
328. Ostat ćemo kod vas samo **par** dana.	Ostat ćemo kod vas nekoliko dana. *»Par dana« znači ovo:* Ostat ćemo kod vas samo par dana, to jest dva dana.
329. Njegov stav zaista **počiva** na činjenicama. (germ.)	Njegov se stav zaista osniva (zasniva) (temelji) na činjenicama. *»Počivati« može ono što se umorilo, utrudilo, dakle živo biće, a ne stav.*
330. **Podlegao** je utjecaju gorega od sebe. (germ.)	Potpao je pod utjecaj gorega od sebe.
331. Ta molba svakako **podliježe** taksi. (rus.)	Ta je molba svakako podvrgnuta taksi. Tu molbu svakako valja taksirati.
332. Odbor je **podnio** prijedlog.	Odbor je predložio. Odbor je dao prijedlog. *Primjer prirodnije upotrebe glagola »podnijeti« ili »podnositi«:* Podnio sam ja i gora poniženja. Sve zlo u životu valja strpljivo podnositi.
333. **Po dolasku** u Split posjetili smo prijatelje.	Kad smo došli u Split, posjetili smo prijatelje. Došavši u Split, posjetili smo prijatelje.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
334. Ne budite **podozrivi** jer **podozrenje** škodi prijateljstvu! (rus.)	Ne budite sumnjičavi jer sumnjičavost škodi prijateljstvu. Ne budite nepovjerljivi jer nepovjerenje (nepovjerljivost) škodi prijateljstvu!
335. **Pod problematikom** oblikovanja pejzaža smatra se ...	Oblikovanjem pejzaža smatra se ...
336. Time se **podrazumijeva** ... (rus.)	Time se razumijeva ...
337. Ne valja **podražavati** jer je **podražavanje** znak siromaštva duha. (rus.)	Ne valja oponašati (ponavljati) jer je oponašanje (ponavljanje) znak siromaštva duha.
338. Rastumačite nam **podrobno** te stvari.	Rastumačite nam potanko te stvari.
339. **Podrobnosti** ovdje nisu potrebne.	Potankosti ovdje nisu potrebne.
340. Treba uspjeti **pod** svaku cijenu.	Treba svakako uspjeti. Treba uspjeti bez obzira na žrtve (na cijenu).
341. Valja odmah **poduzeti potrebne korake.**	Valja odmah učiniti (sve) što je potrebno.
342. **Pod vidom** nedostatka vremena nisu došli.	Nisu došli s izlikom da nemaju vremena.
343. To je zaista bio velik **podvig!** (rus.)	To je zaista bio velik pothvat.
344. Među njima vlada velika **podvojenost.** (germ.)	Među njima je velik razdor (nesloga).

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
345. Treba osobito **podvući** njegovu ulogu.	Treba osobito istaknuti (naglasiti) njegovu ulogu. *Primjer prirodnije upotrebe glagola »podvući« (ili »podvlačiti«):* Papir valja podvući pod knjigu.
346. **Po isteku** kazne namjestio se opet.	Pošto mu je istekla kazna, opet se namjestio. Nakon isteka kazne opet se namjestio.
347. Nejednakost poreza **po istom iznosu** negativno utječe.	Nejednakost poreza za isti iznos negativno utječe.
348. Suzbijajmo **pojavu pojavljivanja** negativnih **pojava,** jer **pojava pojavljivanja** negativnih **pojava** i njima sličnih **pojava** negativno utječe i na one **pojave** koje još nisu postale negativne **pojave,** ali bi mogle postati negativne **pojave,** a takve bi negativne **pojave** kasnije bilo vrlo teško ukloniti, jer bi se prve negativne **pojave** još jače uvriježile zahvaljujući **pojavi** novih negativnih **pojava.**	Suzbijajmo negativne (loše) (zle) (nevaljale) pojave, jer, one i njima slične, loše (zlo) utječu i na one koje to (takvima) još nisu (postale), ali bi mogle, a onda bi i jedne i druge bilo vrlo teško ukloniti (spriječiti) (odstraniti), jer bi se one prve još jače uvriježile zahvaljujući novima (koje bi im se pridružile).
Suzbijajmo **pojavu** zagađivanja naših plaža!	Suzbijajmo zagađivanje naših plaža!

Borimo se protiv **pojave** zagađivanja naše ulice!	Borimo se protiv zagađivanja naše ulice!
349. **Poklonio** mu je posebno povjerenje.	Osobito mu je vjerovao (povjerovao). Osobito mu se povjerio.
350. Ne valja na to **polagati** previše važnosti.	Ne valja se na to previše obazirati.
351. **Polakomio** se za njegovim novcem.	Polakomio se na njegov novac.
352. Mi ustajemo u **pola** šest ujutro.	Mi ustajemo u pet i po(l) ujutro.
353. Moj brat doći će **polovinom** rujna.	Moj će brat doći u polovini rujna. Moj će brat doći o polovini rujna.
354. **Poljodjelac** se zove onaj koji obrađuje polje. (germ.)	Onaj koji obrađuje polje zove se seljak (težak) (ratar) (poljoprivrednik).
355. **Pomanjkanje** vode prisililo nas je na povratak.	Nestašica (oskudica) vode prisilila nas je na povratak. Morali smo se vratiti jer nam je bilo ponestalo vode (jer više nismo imali vode).
355.a **Pomoću** novih metoda unaprijedit ćemo proizvodnost rada.	S pomoću novih metoda unaprijedit ćemo proizvodnost rada. Novim metodama unaprijedit ćemo proizvodnost rada.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
356. Tu borbu treba da **ponesemo** na određen specifičan način.	Za to se moramo boriti na određen (poseban) (specifičan) način.
357. **Po pitanju** discipline valja reći sve. (rus.)	O pitanju discipline valja reći sve. O disciplini valja reći sve. *Primjer ispravne upotrebe prijedloga »po«:* Po (prema) tvojemu pitanju vidim da me nisi dobro razumio. Vuk po poruci mesa ne jede. Otišao je po vodu. Ako ne poslušate, zlo po vas.
357.a Danas je vrlo **porazno** stanje u osnovnim školama.	Danas je vrlo slabo (loše) stanje u osnovnim školama.
358. Bio sam **poražen** njegovim neznanjem.	Bio sam zaprepašćen (zapanjen) njegovim neznanjem.
359. **Poručio** sam nekoliko novih knjiga, ali **porudžbina** nije stigla na vrijeme .	Naručio sam nekoliko novih knjiga, ali narudžba nije stigla na vrijeme. *Prirodnije je glagol »poručiti« upotrijebiti u ovome značenju:* Poručio sam mu (obavijestio sam ga) da te knjige valja odmah naručiti, jer inače narudžba neće stići na vrijeme.
360. Gledajte vi samo svoja **posla!**	Gledajte vi samo svoje poslove!

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
361. Tumačenje valja ili zapisati ili zapamtiti, u tom **posljednjem** slučaju . . .	Tumačenje valja ili zapisati ili zapamtiti, u tom drugom slučaju . . .
362. **Posmatrajući** tu pojavu, **posmatrači** su zaključili da . . .	Promatrajući tu pojavu, promatrači su zaključili da . . .
363. **Posredstvom** tvoga brata doznali smo . . . (rus.)	Putem tvoga brata doznali smo . . .
364. Planom su **postavljene** sve obaveze.	Planom su određene sve obaveze.
365. Tome je uzrok **postojanje** većega broja gljivica.	Tome je uzrok veći (veliki) broj gljivica. Tome je uzrok mnogo (puno) (mnoštvo) gljivica.
366. **Postojeće** stanje nije nikako dobro.	Ovo (sadašnje) (ovakvo) (današnje) stanje nije nikako dobro.
367. Kod učenika **postoji nezainteresiranost** za nastavu.	Učenici se ne zanimaju za nastavu.
368. Takvoga problema ne **postoji** kojega mi ne bismo mogli riješiti.	Nema takvoga problema što ga (koji) mi ne bismo mogli riješiti.
369. Jedan student **posuo** se benzinom i zapalio.	Jedan se student polio benzinom i zapalio. *»Posipati se« može pepelom, pijeskom, zemljom, brašnom i sličnim, dakle krutim sipkim tvarima, a ne tekućinama.*

370. **Pošto** ne učiš, ne možeš proći.	Budući da ne učiš, ne možeš proći.
371. **Pošto** boljega rješenja nema, prihvatimo to koje nam se nudi.	Kako boljega rješenja nema, prihvatimo to koje nam se nudi. *Primjer prave upotrebe veznika »pošto« (to jest u vremenskom značenju):* Pošto (kad netom) smo objedovali, otišli smo na utakmicu.
372. Moramo se boriti protiv **potčinjavanja** negativnim utjecajima.	Moramo se boriti protiv podvrgavanju negativnim utjecajima.
373. Tu kampanju su **pothranjivali** negativni elementi.	Tu su kampanju poticali (raspirivali) negativni elementi.
374. Kažite mi tko radi **po** toj oblasti?	Kažite mi tko to radi? Kažite mi tko to obrađuje? Kažite mi čije je to područje?
375. Učenici osjećaju **potrebu za** nastavnikom koji će ih razumjeti.	Učenici osjećaju da im je potreban nastavnik koji će ih razumjeti. Učenici žele nastavnika koji će ih razumjeti.
376. Treba više **povesti računa** o gubicima.	Treba više paziti na gubitke.
377. Ne smijete im se **povinovati.** (rus.)	Ne smijete im se pokoriti. Ne smijete ih slušati.

378. **Povodom toga događaja ...** (germ.)	U povodu toga događaja ...
379. Ako niste zadovoljni s našim kobasicama, slobodno ih **povratite!**	Ako niste zadovoljni našim kobasicama, slobodno ih vratite! *Primjer ispravne upotrebe glagola »povratiti«:* Brod se toliko valjao da sam sve povratio (izbljuvao).
380. On je onda **povukao** svoj iskaz. (germ.)	On je onda odustao od svoga iskaza.
381. **Po** završetku nastave išli smo u kino.	Nakon završetka nastave išli smo u kino. Kad je nastava svršila, išli smo u kino.
382. Ta je roba postigla cijene više od onih koje su bile **prakticirane** za robu iz drugih zemalja.	Ta je roba postigla cijene više od onih za robu iz drugih zemalja.
383. **Je li ti pravo? Nije mi pravo!** (germ.)	Jesi li zadovoljan? Nisam zadovoljan!
384. Zatim je **(pre)dao** riječ predsjedniku. (germ.)	Zatim je zamolio (pozvao) predsjednika da on govori.
385. **Predigao (podigao)** je novac. (germ.)	Uzeo je novac.
386. Taj je hotel dobro posjećen u **pred-** i **posezoni.**	Taj je hotel dobro posjećen u predsezoni i posezoni.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
387. Ta je hrana **predmetom** njihove redovne potrošnje.	To je njihova redovna (uobičajena) hrana.
388. O tome se govori u **prednacrtu** pravilnika.	O tome se govori u nacrtu pravilnika.
389. Na to ga je natjerao strah **pred** neuspjehom. (germ.)	Na to ga je natjerao strah od neuspjeha.
390. O tome smo govorili u **prednjem** odlomku.	O tome smo govorili u prošlom (navedenom) odlomku. *Primjer dobre upotrebe pridjeva »prednji«:* Prednji dio automobila je bio gotovo posve uništen, a stražnji je ostao neoštećen.
391. **Predostrožan** čovjek voli **predostrožnost.** (rus.)	Oprezan čovjek voli opreznost.
392. Njegova se **predskazivanja** nisu obistinila. (rus.)	Njegova se predviđanja (proricanja) nisu obistinila.
393. Individualni proizvođači **predstavljaju** još uvijek glavnog snabdjevača.	Individualni su proizvođači još uvijek glavni snabdjevači.
394. To nam još uvijek **predstavlja** težak problem.	To nam je još uvijek glavni problem.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
395. **Predstoji** nam vrlo težak rad. (germ.)	Čeka (očekuje) nas vrlo težak rad.
396. **Predšasnik** je onaj prije nas. (rus.)	Preteča je onaj prije nas.
397. **Predusreli** smo ga i spriječili.	Pretekli smo ga i spriječili.
398. Troškovi su **predviđeni** na tri milijarde. (germ.)	Određeno je da se potroše tri milijarde. Troškovi će iznositi tri milijarde. Troškovi će biti tri milijarde.
399. Avion ima prednost **pred** vlakom.	Avion ima prednost prema vlaku.
400. Njegovo je **preimućstvo** očito. (rus.)	Njegova je prednost očita.
401. Upisali smo **preko** tri stotine novih učenika.	Upisali smo više od tri stotine novih učenika.
402. To je propaganda **preko** celuloidne vrpce.	To je propaganda putem (s pomoću) celuloidne vrpce.
403. Službenici će se stručno usavršavati **preko** seminara.	Službenici će se stručno usavršavati putem seminara. Službenici će se stručno usavršavati u seminarima. *Primjeri ispravne upotrebe prijedloga »preko«:* Prešli smo preko brda. Sastanak se otegao preko mjere.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
404. To smo postigli **preko** povećanja broja članova.	To smo postigli povećanjem broja članova.
405. **Prekucajte** mi ovo na pisaćem stroju.	Prepišite (istipkajte) mi ovo na pisaćem stroju.
406. Bio sam **preneražen** tim činom.	Bio sam zaprepašten tim činom.
407. »Jadrolinija« će **preseliti** u nove prostorije.	»Jadrolinija« će se preseliti u nove prostorije. *Primjer dobre upotrebe glagola »preseliti«:* Morali su ga na silu preseliti u drugi stan.
408. Tome su **prethodile** duge pripreme. (germ.)	Prije toga su obavljene (učinjene) (izvršene) duge pripreme.
409. Prije samog početka posla valja obaviti temeljite **prethodne** pripreme.	Prije početka posla valja obaviti temeljite pripreme.
410. **Preuranjeno** je bilo što prognozirati.	Prerano je bilo što proricati.
411. **Preuzeli** smo obavezu da ćemo . . .	Obavezali smo se. . . Uzeli smo obavezu . . . Primili smo obavezu . . . Prihvatili smo obavezu.
412. To uvelike **prevazilazi** naše snage. (rus.)	To uvelike nadilazi (nadvisuje) (nadmašuje) naše snage.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
413. U upravni odbor smo izabrali **(prezime pa ime):** Antunović Antu, Branković Branka, Draganić Dragomira, Ivanović Ivana, Marković Marka, Petrović Petra i Šimunović Šimuna.	U upravni odbor smo izabrali (ime pa prezime): Antu Antunovića, Branka Brankovića, Dragomira Draganića, Ivana Ivanovića, Marka Markovića, Petra Petrovića i Šimuna Šimunovića.
414. Treba **pribjeći** strogim mjerama. (rus.)	Treba postupiti strogo.
415. Tu je bilo njegovo **pribježište.** (rus.)	Tu je bilo njegovo utočište.
416. **Pribrežni** su otoci tu blizu obali.	Tu su otoci blizu obali.
417. Time nam je **pričinio** veliku štetu. (rus.)	Time nam je uzrokovao (počinio) veliku štetu. *Primjer ispravne upotrebe glagola »pričiniti (se)«:* Pričinilo mi se da sam ga vidio.
417.a **Primijetili** smo da vi često upućujete čudne **primjedbe. Primijetili** smo da vi često pišete oštre **primjedbe.**	Opazili smo da vi često upućujete čudne napomene (prigovore). Opazili smo da vi često pišete oštre bilješke.
418. **Pridnena** riba se zadržava . . .	Riba se od dna zadržava . . . Riba od kamena se zadržava . . .
419. Valja se **pridržavati** pravila igre. (rus.)	Valja se držati pravila igre. Valja poštivati (uvažavati) pravila igre.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
420. Jedno je **prijem** gostiju, a drugo **prijem** novaca.	Jedno je primanje gostiju, a drugo primitak novaca.
421. **Prijeti** opasnost da se krov sruši. (germ.)	Krov se može svaki čas srušiti.
422. Uz molbu **priložiti** taksenu marku.	Uz molbu priložite taksenu marku. Uz molbu valja priložiti taksenu marku.
423. Moje **prinadležnosti** su se povećale.	Moja se plaća povećala. Moji su se prihodi povećali.
424. Prikazat ćemo način uzgoja limuna što ga **primjenjuju** neki proizvođači.	Prikazat ćemo kako (na koji način) neki proizvođači uzgajaju limun.
425. **Priobalni** dio Dalmacije obuhvaća.	Primorski dio Dalmacije obuhvaća... Dio Dalmacije uz more... Obalni dio Dalmacije... Primjer prave upotrebe izraza »pri obali«: More je tu, pri obali, vrlo toplo.
426. Izvršiti **prisajedinjenje** znači **prisajediniti.** (rus.)	Izvršiti pripojenje znači pripojiti.
427. To ti ne **pristaje.** (germ.)	To ti ne odgovara (dolikuje).

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
428. Valja **pristupiti** organiziranju slobodnih aktivnosti.	Valja (početi) organizirati slobodne aktivnosti.
429. Teškoće su uvijek **prisutne.**	Teškoća uvijek ima. Teškoće se uvijek osjećaju.
430. Generalna **proba** dobro je uspjela.	Generalni je pokus dobro uspio.
431. Treba **probati** uvesti nove metode.	Treba (po)kušati uvesti nove metode.
432. On **probija** gornju granicu američkih vojnika u Vijetnamu.	On nadmašuje (prelazi) gornju granicu broja američkih vojnika u Vijetnamu.
433. **Problemi** su pojava bez koje je rad nezamisliv.	Rad se ne može zamisliti bez problema (teškoća).
434. Nakon toga poslali su ga u **progonstvo.**	Nakon toga su ga poslali u prognanstvo.
435. Ne prihvaćamo **proizvoljna** tumačenja. (rus.)	Ne prihvaćamo samovoljna (kojekakva) tumačenja.
436. Jeste li očekivali izljeve gnjeva kad ste pred Vodičanima **projektirali** materijal snimljen u Italiji, prilikom posjeta Tukcu?	Jeste li očekivali izljeve gnjeva kad ste pred Vodičanima *projicirali* (prikazali) materijal snimljen u Italiji prilikom posjeta Tukcu? *Primjer dobre upotrebe glagola »projektirati«:* Inženjeri su projektirali nacrte za gradnju novoga trga.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
437. Taj materijal već smo **prorađivali.**	Taj smo materijal već obrađivali (proučavali). *Primjeri ispravne upotrebe glagola »proraditi«:* Konačno, nakon mnogih muka, stroj je proradio. Jučer je proradila nova tvornica azbesta.
438. **Prosto** ne znam što bih radio.	Naprosto (jednostavno) ne znam što bih radio. *Primjer ispravnije upotrebe priloga načina »prosto«:* Ne izražavaj se tako prosto (prostački)!
439. Oluja je **prouzrokovala** tešku štetu.	Oluja je uzrokovala tešku štetu.
440. Rješavanje toga problema moglo bi se **provesti . . .**	Taj bi se problem mogao riješiti . . .
441. Propisi se ne **provode** dosljedno. (germ.)	Propisi se ne izvršavaju (poštuju) dosljedno.
442. Uz **puno** angažiranje svih snaga . . .	Uz potpuno (posvemašnje) angažiranje svih snaga . . .
443. Treba platiti **punu** vrijednost . . .	Treba platiti svu (čitavu) (potpunu) vrijednost. *»Puno« je ono što se može napuniti, to jest kakav prostor (sud, cijev, spremište, spremnik, skladište, zdjela, soba, ormar, čaša, boca, dvora-*

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
	na itd.), »vrijednost«, dakle, ne može biti ni »puna« ni prazna.
444. Ovih je dana **pušten** u prodaju . . .	Ovih se dana počeo prodavati . . . *»Puštaju se« zatvorenici iz zatvora, psi s lanca, papirni zmajevi u zrak itd., a ne »proizvodi u prodaju«.*
445.a Jednog **puta** doći ćeš ti, drugog **puta** doći će on, trećeg **puta** doći ćemo mi, četvrtoga **puta . . .**	Jedan put doći ćeš ti, drugi put doći će on, treći put doći ćemo mi, četvrti put . . .
445.b Kretali su se seoskim **putom.** Uništena kola se nalaze pod (nad) (za) **putem. Putevi** su u lošem stanju.	Kretali su se seoskim putem. Uništena kola nalaze se pod (nad) (za) putom. Putovi su u lošem stanju.
R	
446. Nisu mogli stići na vrijeme **radi** kiše.	Nisu mogli stići na vrijeme zbog kiše. *Prijedlog »radi« ispravno se može upotrijebiti samo u namjernom značenju:* Dolazim k tebi radi dogovora (s namjerom da se dogovorimo).

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
447. Moramo **raditi** na poboljšanju strukture kadrova.	Moramo poboljšavati strukturu kadrova. Moramo raditi oko poboljšavanja strukture kadrova.
448. **Raduje me** da ste tako brzo došli.	Radujem se što ste tako brzo došli.
449. **Raniji** nastavni plan nije bio dobar. (germ.)	Prijašnji (stari) (nekadašnji) nastavni plan nije bio dobar. *Primjer ispravne upotrebe pridjeva »ran« i priloga vremena »rano«:* Zora je raniji dio dana, suton kasniji. Sunce ljeti izlazi rano, zimi kasno.
450. Imao sam malo vremena na **raspoloženju.**	Imao sam malo vremena na raspolaganju. *Primjer ispravne upotrebe imenice »raspoloženje«:* Svojim ponašanjem pokvario nam je dobro raspoloženje. Kiša je uzrokovala loše raspoloženje.
451. **Rastojanje** iznosi oko tisuću metara. (rus.)	Razmak (udaljenost) iznosi oko tisuću metara.
452. **Razobličio** je grupu zabušanata.	Raskrinkao je grupu zabušanata.
452.a Priredili ste nam veliko **razočarenje!**	Priredili ste nam veliko razočaranje!

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
453. **Realizacija** ciljeva ostvarit će se...	Ciljevi će se ostvariti...
453.a Potrebno je pronaći stvarnu **realnu** mogućnost da pri svakoj pedagoškoj akademiji postoji radionica.	Potrebno je pronaći (stvarnu) mogućnost da pri svakoj pedagoškoj akademiji bude radionica.
454. Bio je isključen iz **redova redovitih** snabdjevača.	Nije više bio redovni snabdjevač.
455. Izvršen je **reizbor** direktora.	Izvršen je ponovan izbor direktora. Direktor je ponovo izabran.
456. Objekti su kompletno komunalno **riješeni.**	Zgrade su posve gotove (skupa s priključcima i okolišem).
457. **Riješeni** smo da ustrajemo do kraja. (rus.)	Odlučni smo da ustrajemo do kraja. *Primjer bolje upotrebe glagola »riješiti (se)«:* Riješili smo sve zadatke. Tako smo ti se riješili (oslobodili) svake brige.
458. Pokorili su se bez ikakva **roptanja.** (rus.)	Pokorili su se bez ikakva prigovora.
459. **Rukovodioc** je odredio da se sastane nekoliko **rukovodioca.**	Rukovodilac je odredio da se sastane nekoliko rukovodilaca.

S

460. U **sadejstvu** sa svim snagama . . . (rus.)

U suradnji sa svim snagama . . .

461. U ukupnom broju nezaposlenih oni sa višom stručnom spremom učestvuju **sa** 21%.

Od (ukupnoga broja) svih nezaposlenih onih sa višom stručnom spremom ima 21%.

462. Za to postoje razlozi koji su **sadržani** u . . .

Za to postoje razlozi u . . .

463. Prodaje se motor **sa** i bez propelera.

Prodaje se motor s propelerom i bez (njega).

464. Sad ćete vidjeti kako će **sami** astronauti pomoću **same** košare biti dignuti u **sami** helikopter koji će ih onda prenijeti na **sami** nosač aviona, gdje će ih **sama** komisija liječnika pregledati.

Sad ćete vidjeti kako će astronauti s pomoću košare biti podignuti u helikopter koji će ih onda prenijeti na nosač aviona, gdje će ih pregledati liječnička komisija.
Onako kako su — pogrešno — upotrijebljeni izrazi tiskani debelim slovima u primjeru 464. morali bi značiti ovo:
Sad ćete vidjeti kako će astronauti sami, bez ičije pomoći, samo s pomoću košare, bez ikakve druge pomoći, biti dignuti samo u helikopter, i ni u što drugo, koji će ih onda prenijeti samo

na nosač aviona, i ni na što drugo, gdje će ih pregledati samo komisija liječnika, to jest sama bez ikoga drugoga.

465. Ja bih samo upozorio na to da **sami** postupak **samoga** druga ne odgovara **samim** zadacima koji su mu bili postavljeni.

Ja bih samo upozorio na to da postupak druga ne odgovara zadacima koji su mu bili postavljeni.
Besmislica kao i 464.

466. To se može naći u našoj **samousluzi.**

To se može naći u našoj samoposluzi.

467. Bili su zaprepašteni **sa** njihovim nepoznavanjem tržišta.

Bili su zaprepašteni njihovim nepoznavanjem tržišta.
Tako upotrijebljen prijedlog »s(a)«, to jest s instrumentalom društva značio bi ovu besmislicu:
Oni i nepoznavanje tržišta (zajedno, u društvu) bili su zaprepašteni . . .

468. Postupak valja **saobraziti** sa . . . (rus.)

Postupak valja uskladiti sa . . .

469. Nastavili su dalje **sa** radom.

Nastavili su dalje raditi.

470. Možemo **sa sigurnošću** kazati da . . .

Možemo sigurno kazati da . . .

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
471. On se isticao **sa** svojim **radom.**	On se isticao svojim radom. *Isto kao i 466.*
472. On je tvoj dobar **savjetodavac** (germ.)	On je tvoj dobar savjetnik.
473. **Savršeno** je jasno da je to promašaj. (rus.)	Posve (potpuno) je jasno da je to promašaj.
474. Posjetit ćeš tu ustanovu **sa** zadatkom uvida u . . .	Posjetit ćeš tu ustanovu i upoznati (pregledati). . . Posjetit ćeš tu ustanovu da bi upoznao . . .
475. Moramo **sa** žaljenjem konstatirati . . .	Moramo, nažalost, konstatirati . . .
475.a Treba poduzeti sve akcije **s ciljem** što bržega zapošljavanja nezaposlenih. Posjetio me je **s ciljem** da od mene sazna pravo stanje.	Treba poduzeti sve (akcije) kako bi se nezaposleni što brže zaposlili. Posjetio me (s namjerom) (s nakanom) da od mene sazna pravo stanje.
476. Razrednik, znajući za to, **se** živo zauzeo za . . .	Razrednik se, znajući za to, živo zauzeo za . . . Razrednik, znajući za to, živo se zauzeo za . . .
477. Ne **sipaj** benzin u vatru!	Ne (u)lijevaj benzin u vatru. *Isto kao i 369.*
478. Radi uvijek **s** istom ekspeditivnošću.	Radi uvijek isto (jednako) ekspeditivno.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
479. Taj prikaz daje nam **situaciju o stvarnom stanju.**	Taj nam prikaz daje stvarnu situaciju.
480. Novi autobus ima 30 **sjedišta.**	Novi autobus ima 30 sjedala. *»Sjedište« može biti komisije, odbora, organizacije, vlade, a ne u autobusu, kinu, stadionu gdje može biti samo »sjedalo«, ili »mjesto za sjedenje«.*
481. Na idućoj stanici **skinite** se s vlaka.	Na idućoj stanici siđite s vlaka (izađite iz vlaka).
482. **Skoro da** intervencija i nije potrebna.	Intervencija gotovo i nije potrebna.
483. Došli su **skoro** svi stariji učenici.	Došli su gotovo svi stariji učenici.
484. Potrošili smo **skoro** pet tisuća.	Potrošili smo gotovo (blizu) pet tisuća.
485. **Skrećemo vam pažnju** na literaturu.	Upozoravamo (podsjećamo) vas na literaturu. *»Skrenuti (se)« može skretnica i vlak, pravac, smjer, može se i s puta »skrenuti«, ali ne pažnja ili novac.*
486. Taj je novac **skrenut** za privatne interese.	Taj je novac upotrijebljen (zloupotrijebljen) za privatne interese.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
486.a Jeste li nabavili nove **skripte?**	Jeste li nabavili nova skripta?
487. To je **skroz** neosnovana tvrdnja. (germ.)	To je posve neosnovana tvrdnja. *Primjer ispravne upotrebe prijedloga »skroz«:* Metak je prošao skroz naskroz.
488. ... konstatirane su razne **slabosti:** otuđivanje društvene imovine, neopravdano uzimanje kredita za privatne automobile, loša kadrovska politika i nepoštovanje samoupravljanja.	... utvrđena su razna kažnjiva djela: otuđivanje društvene imovine, neopravdano uzimanje kredita za privatne automobile, loša kadrovska politika i nepoštovanje samoupravljanja.
489. Ti **sličiš** na svoga starijega brata.	Ti si nalik svojemu starijem bratu. Ti nalikuješ svojemu starijem bratu.
490. Bio je **slučaj** da bi se vratio dva puta.	Katkada bi se vratio dva puta.
491. Sa mnom ipak nije bio taj **slučaj.**	Sa mnom ipak nije bilo tako.
492. Danas više negoli je to bio **slučaj** u prošlosti...	Danas više nego u prošlosti...
493. U čestom broju **slučajeva** nemoguće je postići da...	Često se ne može postići da...

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
494. Ta se žila u svakom **slučaju** sastoji od...	Ta se žila (svakako) sastoji od... *Primjer prirodnije upotrebe imenice »slučaj«:* To je zaista bio puki slučaj.
495. Postupite **sljedstveno** pravilniku. (rus.)	Postupite prema (po) pravilniku.
496. Uradio je to **s namjerom** okončanja nezdravoga stanja.	Uradio je to da bi okončao nezdravo stanje.
497. On je prema nižima vrlo **snishodljiv.** (rus.)	On je prema nižima vrlo blag (prijazan) (popustljiv).
498. **Snosit** ćeš posljedice (kaznu) (odgovornost).	Trpjet ćeš posljedice. Bit ćeš kažnjen. Odgovarat ćeš.
499. Čamac je gotov i **s** njim se vrše pokusi.	Čamac je gotov i njim(e) se vrše pokusi. *Isto kao i 466 i 470.*
500. **S obzirom** na činjenicu da nisi htio...	S obzirom na to što nisi htio... Budući da nisi htio... Kako nisi htio...
501. Valja se osloniti na **sopstvene** snage. (rus.)	Valja se osloniti na vlastite snage.
502. To ne **spada** u moje područje rada.	To ne pripada mojemu području rada. To nije moje područje (rada).
503. To je novi **spisak** učenika. (rus.)	To je novi popis učenika.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
504. Prijepis valja **sravniti** s izvornikom. (rus.)	Prijepis valja usporediti s izvornikom. *»Sravniti«, to jest srušiti nešto tako da ono mjesto na kojemu je to nešto prije bilo bude ravno kao zemlja, mogu jedino osvajači, tenkovi, bombarderi ili buldožeri i tome nalik. Kako činovnici u uredu za ovjeru prijepisa — bar do sada — nisu bili ni osvajači, ni tenkovi, ni bombarderi, ni buldožeri, ili što nalik, a spisi ili isprave, kojih prijepise uspoređuju s izvornikom, nisu ni tvrđave ni gradovi, to se ne mogu »sravniti«.*
505. Sve je bilo kao prije, samo **s razlikom** da su sada . . .	Sve je bilo kao prije, samo što su sada . . .
506. Radimo **srazmjerno** našim mogućnostima.	Radimo prema (u skladu) s našim mogućnostima.
507. Doći ćemo k vama **sredinom** ljeta.	Doći ćemo k vama o sredini (u sredini) ljeta.
508. Proučavamo naše **sredovječne** književnike 12. i 13. stoljeća.	Proučavamo naše srednjovjekovne književnike 12. i 13. stoljeća.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
	Ako proučavamo naše »sredovječne« književnike, to znači da se bavimo onim našim književnicima koji imaju 40—50 godina, jer se osobe tih godina zovu sredovječnima.
509. **S** (moje) **strane** nema zapreke da . . .	Ja neću priječiti da . . .
510. To me **stajalo** teškoga truda. (germ.)	To sam postigao teškim trudom.
511. To je moje novo **stanovište.** (češ.)	To je moje novo stajalište (gledište).
512. On je **stao na stanovište** da . . .	On misli (drži) (tvrdi) da . . .
513. Prema **stanovitim** vijestima . . .	Prema nekim (određenim) vijestima. *»Stanovite« vijesti mogu biti samo one koje su sigurne, pouzdane, jer pridjev »stanovit« samo to znači.*
514. Improvizacije zamagljuju suštinu **stanja** stvari.	Improvizacije zamagljuju bit (stanja).
515. Dječače, koliko si **star?** (germ.)	Dječače, koliko ti je godina?

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
	»Star« može zaista biti samo onaj koji je ostario; djeca, dječaci, mladići, muževi u zreloj dobi ne mogu biti »stari«.
516. **Stavio** mi je neugodno pitanje. (germ.)	Zapitao me (nešto) neugodno.
517. **Stavio mu je na srce** da se pobrine za . . . (germ.)	Osobito mu je preporučio da se pobrine za . . .
518. **Stavio sam mu do znanja** da . . .	Obznanio (upozorio) (obavijestio) sam ga da . . .
519. Taj propis valja **staviti van snage.**	Taj propis valja ukinuti.
520. **Stavljeno mi je u dužnost** (zadatak).	Zadužili su me. Dobio sam zadatak.
521. Dali smo im knjigu, **s time da** nam je brzo vrate.	Dali smo im knjigu uz uvjet da nam je brzo vrate.
522. Cijene su kasnije rasle, **s time** da su u travnju dosegle vrhunac.	Cijene su kasnije rasle, a (i) u travnju su dosegle vrhunac. Cijene su kasnije rasle tako da su (pa su) (te su) u travnju dosegle vrhunac.
523. Ta tvrdnja nikako ne **stoji.** (germ.)	Ta tvrdnja nije istinita. *Apstraktni pojmovi ne mogu »stajati«.*

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
524. Takve biljke ranije **stupe** u rodnost.	Takve biljke ranije postanu rodne. *Biljke nemaju nogu da bi mogle stupati ili »stupiti«.*
525. Nije **stvar** samo u tome da . . .	Nije uzrok samo to što.
526. Kad **stvari** tako stoje . .	Kad je to tako . . . Kad je stanje takvo . . .
526.a Potrebno je pronaći **stvarnu** realnu mogućnost da pri svakoj pedagoškoj akademiji postoji radionica.	Potrebno je pronaći (realnu) mogućnost da pri svakoj pedagoškoj akademiji bude radionica.
527. Prijepis je **suglasan originalu.**	Prijepis je vjeran izvorniku.
528. U Petrinji je razvijena **suhomesnata** industrija.	U Petrinji je razvijena industrija suhoga mesa.
529. **Sujeta** je teška mana. (rus.)	Taština (oholost) je teška mana.
530. **Sujevjeran** je čovjek rob **sujevjerja.** (rus.)	Praznovjeran je čovjek rob praznovjerja.
531. **Supa** je dio našega objeda. (germ. i rus.)	Juha je dio našega objeda.
532. Između te dvojice pojavila se velika **surevnjivost.** (rus.)	Između te dvojice pojavilo se veliko nadmetanje. (Pojavila se velika zavist). (Pojavio se velik jal).

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
533. Ne smiješ biti tako **surevnjiv!** (rus.)	Ne smiješ biti tako jalan (zavidan)!
534. Valja štedjeti **s** pisaćim priborom.	Valja štedjeti pisaći pribor.
535. U **svim tim** stihovima nismo našli prave poezije.	Ni u jednome od tih stihova (Ni u jednom stihu) nismo našli prave poezije.
536. Dodijavao mi je **svo** vrijeme putovanja.	Dodijavao mi je sve vrijeme putovanja.
537. **Svrha i cilj** toga seminara bit će . . .	Svrha će toga seminara biti . . . Cilj će tome seminaru biti . . .
Š	
538. **Što raditi? Što poduzeti? Što učiniti?** (rus.)	Što da se radi? Što da se poduzme? Što da se učini?
539. **Što se tiče** mene, ja se neću protiviti.	Ja se, pak, neću protiviti.
540. **Što se tiče** kretanja prodaje naše robe, ona se prodavala vrlo dobro.	Naša se pak roba prodavala vrlo dobro.
T	
541. Samo **tada** kada su sve djelatnosti povezane . . .	Samo kada su sve djelatnosti povezane . . .
542. On je **taj** koji ništa ne radi, a ne ja.	On ništa ne radi, a ne ja.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
543. U okviru toga **takmičenja takmičili** smo se za . . . (germ.)	U okviru toga natjecanja natjecali smo se za . .
544. Kupila sam novu **tašnu.**	Kupila sam novu torbicu.
545. Nas vezuju **tijesno** prijateljstvo i **tijesne** veze.	Nas vezuje čvrsto prijateljstvo i dobre veze. *Tijesno može biti samo nešto u prostoru: odijelo, stan, cipela, ulica itd., a ne prijateljstvo ili veze.*
546. Čim prije — **tim** bolje!	Što prije — bolje!
547.a Svakog dana je sve **to** gori.	Svaki dan je sve gori.
547.b U našemu su se gradu, zbog nekontrolirane izgradnje, **travnate** površine veoma smanjile.	U našemu su se gradu, zbog nekontroliranoga građenja, travne površine vrlo smanjile. *»Travnate« površine mogu biti one gdje nije prava trava, nego što drugo, kakva imitacija što samo nalikuje pravoj travi.*
548. Taj jastučić **traži** da bude izrađen od posebnog materijala.	Taj jastučić mora biti izrađen od posebnoga materijala. *Jastučić nema jezika da bi mogao govoriti, niti ima nogu da bi mogao ići i »tražiti«.*

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
549. To ne **treba** pripisivati neznanju.	To ne valja (to se ne smije) pripisivati neznanju.
550. Ta zakovica **treba biti** pričvršćena na drugom dijelu.	Ta zakovica treba da bude (mora biti) (valja da bude) pričvršćena na drugom dijelu.
551.a Zadaću **trebate** napisati za sutra.	Zadaću morate napisati za sutra. Zadaću treba (valja) da napišete za sutra.
551.b **Trećeg** puta doći će on.	Treći put doći će on. *Dobro:* Postoje samo dva puta, trećega nema.
552. On je **trenutno** u inozemstvu.	On je sada (u ovom času) u inozemstvu. *Tako rečeno znači glupost:* On u inozemstvu ostaje samo jedan trenutak!
553. On **trezveno** gleda na te probleme. (rus.)	Od trijezno gleda na te probleme.
554. Pobijedio je u **trkama** sa zaprekama.	Pobijedio je u utrkama sa zaprekama.
555. Limunada se mnogo **troši** u ljetnim mjesecima.	Limunada se mnogo pije (prodaje) u ljetnim mjesecima. *Limunada se prodaje ili ne prodaje, pije ili ne pije, »troši« se samo ono što se upotrebom troši,*

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
	sve dok se konačno ne istroši, potroši: odijelo, cipele, sapun, novac itd.
556. Rasna **trpeljivost** je pozitivna pojava. (rus.)	Rasna je snošljivost pozitivna pojava.
557. Nastava **trpi** velike teškoće.	Nastava ima velikih teškoća. *Nastava nije živo biće, nema osjećaja, pa stoga i ne može »trpjeti«.*
U	
558. **Ubijedio** sam ga u to da njegovo **ubjeđenje** nije dobro. (rus.)	Uvjerio sam ga u to da njegovo uvjerenje nije dobro. *»Ubijediti« koga u hrvatskosrpskom jeziku možemo, možda, samo tako da ga bacimo u bijedu, u nesreću.*
559. **U cilju** što bržega osposobljavanja kadrova . . .	U svrhu (radi) što bržega osposobljavanja kadrova. Da (kako) bi se kadrovi što brže osposobili . . .
559.a **U cilju** što bržega moderniziranja proizvodnoga procesa mi smo naručili nove strojeve.	Naručili smo nove strojeve da bismo (tako) (s pomoću njih) što brže modernizirali proizvodni proces. Da bismo što brže modernizirali proizvodni proces, naručili smo nove strojeve.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
560. **U ukupnom** broju nezaposlenih oni s višom stručnom spremom **učestvuju sa** 21%.	Od (ukupnoga broja) (svih) nezaposlenih onih s višom stručnom spremom ima 21%.
561. Treba biti **učtiv** prema starijima. (rus.)	Prema starijima valja biti pristojan (uljudan).
562. **Udavio** se u moru.	Utopio se u moru. Ugušio se u moru. *»Udaviti« se može tko prevelikim zalogajem, ili ako proždrljivo jede, u moru ili u vodi se može samo utopiti ili ugušiti.*
563. Poginuo je u saobraćajnom **udesu.**	Poginuo je u saobraćajnoj (prometnoj) nesreći. *Može se samo ovako reći:* To je zacijelo bio njegov zao udes da je poginuo baš u prometnoj nesreći.
564. Idem **u** doktora.	Idem doktoru (liječniku).
565. Nisu se zalagali **u dovoljnoj mjeri.**	Nisu se dovoljno zalagali.
566. Platio je dug **u iznosu** od ... (germ.)	Platio je dug od ...
567. Te prostorije kao školske prostorije bi se **ugasile.**	Te bi (prostorije) prestale biti školske prostorije. Te (prostorije) ne bi više bile školske. To ne bi više bile školske prostorije.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
	»Gasiti« se može samo ono što može i gorjeti; prostorije (školske) bi se, dakle, mogle ugasiti samo ako bi se prije zapalile.
568. U marljivosti se možeš **ugledati u nj.**	U marljivosti se možeš ugledati na nj.
568.a **Ukazali smo** im na njihove nedostatke.	Upozorili smo ih na njihove nedostatke. Pokazali smo im njihove nedostatke. Kazali smo im njihove nedostatke. Objasnili smo im njihove nedostatke.
569. To **ukazuje na** ugled koji je imao.	To pokazuje koliki je ugled imao. To dokazuje koliko je bio ugledan.
570. I ja bih se, drugovi, **uključio** u proces razmišljanja o plasmanu robe.	I ja bih, drugovi, sudjelovao u raspravljanju o plasmanu robe.
571. Ti će proizvoditi plutonij **u količini** dovoljnoj za ...	Ti će proizvoditi onoliko plutonija koliko je potrebno za ...
572. **Ukoliko** nećeš, ne moraš.	Ako nećeš, ne moraš.
573. **U kolikoj se mjeri** to ostvaruje?	Koliko se to ostvaruje?

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
574. Ne želim **ulaziti** u te probleme.	Ne želim govoriti o tim problemima. *»Ulaziti« se može samo u kakav prostor: u kuću, u tunel, u sobu, u grad, u automobil, u vlak itd., ne u probleme.*
575. Ta pojava **ulijeva** povjerenje. (germ.)	Ta pojava pobuđuje povjerenje. *»Ulijevati« može ljevač bilo kakvu tekućinu; niti je »pojava« ljevač, niti je »povjerenje« tekućina.*
576. **Ulov** je ovoga mraka bio bogat.	Lov je ovoga mraka bio bogat. Lovina je ovoga mraka bila bogata.
577. Ako ste **u mogućnosti,** dođite!	Ako možete, dođite!
578. **Umoljavaju** se cijenjeni gosti da . . .	Molimo cijenjene goste da . . .
579. Život na Zemlji **u najužoj** je zavisnosti od . . .	Život na Zemlji najčvršće zavisi od . . . Život na Zemlji izravno ovisi o . . . *Kao i 545.*
580. O tome **u najvećoj mjeri** ovisi naš uspjeh.	O tome uglavnom (ponajviše) (posve) ovisi naš uspjeh.
580.a **Unatoč svoga neznanja** dobro se je uhljebio.	Unatoč svo(je)mu neznanju dobro se uhljebio.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
581. To je **u neku ruku** i tvoj uspjeh.	To je donekle (na neki način) i tvoj uspjeh.
582. Mi smo **u nemogućnosti** da vam udovoljimo. (germ.)	Ne možemo vam udovoljiti. Nažalost, ne možemo vam udovoljiti.
583. Vidim sada da sam bio **u nepravu.**	Sada vidim da nisam imao pravo.
584. Sin se očito ugledao **u** oca.	Sin se očito ugledao na oca.
585. Tu treba razlikovati slabije učenike **u odnosu** na bolje.	Tu treba razlikovati slabije i bolje učenike. Tu treba razlikovati slabije od boljih učenika.
586. Ulaganja su daleko veća **u odnosu** na postignute rezultate.	Ulaganja su mnogo veća nego postignuti rezultati. Ulaganja su mnogo veća od postignutih rezultata.
587. Naša se Dalmacija **u odnosu** na te slučajeve nalazi u povoljnoj situaciji.	Naša se Dalmacija u tome nalazi u povoljnoj situaciji.
588. **(U)pada u oči** da to nije uvijek tako. (germ.)	Zapaža se da to nije uvijek tako. Udara u oči da to nije uvijek tako.
589. **U pitanju** je sigurnost ljudskih života.	Ugroženi su ljudski životi. Riječ je o sigurnosti ljudskih života.
590. To su očiti tuđi **uplivi.** (čeh.)	Očiti su tuđi utjecaji.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
591. Može se razvidjeti situaciju **u pogledu** mogućnosti plasiranja vani.	Može se razvidjeti mogućnost plasiranja vani.
592. To je shvaćanje **u potpunosti** krivo.	To je shvaćanje potpuno (posve) krivo.
593. Treba naći rješenje **u pravcu** poboljšanja organizacije.	Treba naći rješenje kako da se poboljša organizacija. Treba naći rješenje za poboljšanje organizacije. Valja naći rješenje kako bi se mogla poboljšati organizacija.
594. Treba raditi **u pravcu** aktiviranja.	Treba raditi oko aktiviranja. Valja aktivirati.
595. Tu se **u pravilu** pojavljuju... (germ.)	Tu se redovito pojavljuju... Tu se kao po pravilu pojavljuju...
596. Vidim da si ti **u pravu.** (germ.)	Vidim da ti imaš pravo.
597. Ne valja **upražnjavati** primitivnu proizvodnju. (rus.)	Ne valja primitivno proizvoditi.
598. Treba popuniti **upražnjeno** mjesto.	Treba popuniti prazno mjesto.
599. Taj postupak treba **uprostiti.** (rus.)	Taj postupak valja pojednostavniti.
600.a Nije **uputno** raditi dva posla odjednom. (germ.)	Nije dobro (zgodno) (korisno) (pametno) raditi dva posla odjednom.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
600.b **Urod** maslina ove godine je bio izuzetno slab.	Rod je maslina ove godine bio izuzetno slab. Masline su ove godine izuzetno slabo rodile.
600.c **Urod** maslina prošle je godine bio vrlo bogat.	Masline su prošle godine bile vrlo dobro (u)rodile. Rod maslina je prošle godine bio vrlo bogat.
600.d Naranča je ove godine dala preko 200 kg **uroda.**	Naranča je ove godine dala više od 200 kg roda (ploda).
601. To su zaista **uskogrudni** pogledi. (germ.)	To su zaista ograničeni pogledi. *»Uske grudi« mogu imati samo kržljavci, a ne pogledi.*
602. **Uslijed** nedostatka sredstava... (rus.)	Zbog (poradi) nedostatka sredstava...
603. **Uslijed** nepostojanja potrebnih podataka... (rus.)	Budući da (kako) nema potrebnih podataka...
604. Apstrahirajući od depresija tržišta koje su **uslijedile** u rujnu...	Apstrahirajući od depresija tržišta u rujnu... Apstrahirajući od depresija tržišta koje su se pojavile u rujnu...
605. Naš posjet **uslijedit će** u siječnju.	Posjetit ćemo vas u siječnju.
606. To je **uslov** kojim se **uslovljava** njegovo primanje u društvo. (rus.)	To je uvjet kojim se uvjetuje njegovo primanje u društvo.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
607. To se može samo **u slučaju** da su svi prisutni.	To se može samo kada su svi prisutni. To se može samo ako su svi prisutni.
608. **U slučaju** vašega odbijanja . . .	Ako odbijete . . . Ako pak odbijete . . .
609. Valja raditi planove **u smislu** da do konca godine budu gotovi.	Valja raditi planove tako da do kraja godine budu gotovi.
610. Treba postupiti **u smislu** člana 6.	Valja postupiti prema članu 6.
611. Direktor treba da djeluje **u smislu** pružanja pomoći.	Direktor treba da pruža pomoć. Direktor treba da pomaže . . .
612. Konačno mi je **uspjelo!** (germ.)	Konačno sam uspio!
613. **Usprkos zaista dobroga rada . . .**	Usprkos zaista dobrome radu . . .
614. Radimo **u srazmjeru** s mogućnostima.	Radimo prema (u skladu s) mogućnostima.
615. Nisam **u stanju** da saznam uzroke. (germ.)	Ne mogu da saznam uzroke. Nisam sposoban da saznam uzroke.
616. Došao je u Zagreb **u svrhu** ispita.	Došao je u Zagreb da položi ispit. Došao je u Zagreb radi ispita.
617. To je **u toj mjeri** mnogo da . . .	To je toliko mnogo (puno) da . . .
618. **U toku** su pregovori o . . .	Upravo se sada pregovara o . . .

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
619. **U toku** rada pokazao se vrijednim.	U radu se pokazao vrijednim.
620. Njegova je turneja praćena s velikim zanimanjem, **utoliko** prije što . . .	Njegova je turneja praćena s velikim zanimanjem, pogotovu što . . .
621. **U tom pogledu** on nema takmaca.	U tome on nema takmaca.
622. U studenome će se održati savjetovanje **u trajanju** od tri dana.	U studenome će se održati trodnevno savjetovanje. U studenome će se održati savjetovanje koje će trajati tri dana.
623. On sebi **utvara** da je vrlo sposoban. (germ.)	On zamišlja (on sebe zavarava) da je vrlo sposoban.
624. Došao sam k vama **u vezi** organiziranja izleta.	Došao sam k vama u vezi s organiziranjem izleta. Došao sam k vama radi organiziranja izleta.
625. **U vezi toga** imao bih reći . . .	S tim u vezi (o tome) imao bih reći . . .
626. Valja dobiti **uvid** u pravo stanje.	Valja vidjeti (upoznati) (saznati) pravo stanje.
627. Imali su **u vidu** postići velik uspjeh. (rus.)	Namjeravali su (željeli su) (nadali su se) postići velik uspjeh.
628. On nije toga **uvjerenja.**	On ne misli tako.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
629. Ja sam vašega **uvjerenja.**	Ja mislim (vjerujem) kao i vi.
629.a Postoje i subjektivni faktori koje **uvjetuju** nastavnici koji nestručno predaju tehničko obrazovanje.	Postoje i subjektivni činioci (faktori): (to su) nastavnici koji ne predaju stručno tehničko obrazovanje (koji nestručno predaju tehničko obrazovanje).
630. **U** (prilično smo) zaostatku.	Prilično smo zaostali.
631. Toga mladića **uzdržava** otac.	Toga mladića izdržava otac.
632. **Uzeo** ga je u zaštitu.	Branio ga je. Zaštitio ga je. Štitio ga je.
633. Nakon njega **uzeo je riječ** tajnik. (germ.)	Nakon njega govorio je tajnik. Nakon njega počeo je govoriti tajnik .
634. **Uzeli smo učešća** u tome radu. (germ.)	Sudjelovali smo u tome radu.
635. ... pogotovu kad se **uzme** da država nije darežljiva.	... pogotovu kad se zna da država nije darežljiva.
636. Šaljem ti pismo **uz** molbu da...	Šaljem ti pismo s molbom da...
637. Prionite već jednom **uz** posao.	Prionite već jednom na posao.
638. Ta je izjava **uzvitlala mnogo** prašine (germ.)	Ta je izjava digla veliku buku (uzrokovala veliku uzbunu).

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
639. Šaljem ti dar **uz** želju da...	Šaljem ti dar sa željom da...
640. **Uživa** povjerenje, glas, posjed... (germ.)	Ima povjerenje, glas, posjed...
640.a Tajna lijepog tena, dakle, je u **uživanju** »Radenske«.	Tajna je lijepoga tena, dakle, u »Radenskoj«. Tko pije »Radensku«, otkrio je tajnu kako da sačuva (postigne) lijep ten. Tko pije »Radensku« — čuva lijep ten.
Alkoholičari **uživaju** alkohol, pušači **uživaju** duhan, narkomani **uživaju** droge.	Alkoholičari piju alkohol, pušači puše duhan, narkomani uzimaju droge. *Dobro je:* Sladokusac uživa u dobrom vinu (u dobroj kapljici), pušač uživa u dobrom duhanu, narkoman uživa u drogama.
V	
641. Iznesite **vaše** prijedloge.	Iznesite svoje prijedloge.
642. Prema **važećim** propisima...	Prema sadašnjim propisima...
643. Živio je dugo na **velikoj** nozi. (germ.)	Živio je dugo raskošno (rasipno).
644. **Veseli me** da si tako uspio.	Veselim se što si tako uspio.
645. Postigli ste zaista **vidan** uspjeh. (rus.)	Postigli ste zaista vidljiv (velik) uspjeh.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
646. To je **vidljivo** iz svih pokazatelja.	To se vidi iz svih pokazatelja.
647. U **vidokrug** tih poslova spada i razlučivanje proizvoda. On ima zaista uzak **vidokrug.**	U područje tih poslova spada i razlučivanje proizvoda. On ima zaista uske poglede (ograničene poglede) (uzak obzor).
648. Gospođo, **Vi** ste **dobra, Vi** ste **spretna, Vi** ste **vrijedna, Vi** ste **uzorna.**	Gospođo, Vi ste dobri, Vi ste spretni, Vi ste vrijedni, Vi ste uzorni.
649. Odgojen čovjek jede **vilicom.**	Odgojen čovjek jede viljuškom.
650. Valja utvrditi **vinovnike** toga zla. (rus.)	Valja utvrditi krivce (uzročnike) tome zlu.
651. Valja ostvariti što je moguće **višu** koncentraciju posjetilaca.	Valja ostvariti što je moguće veću koncentraciju posjetilaca. Valja privući što više posjetilaca.
652. Uzeo je novaca na **vjeresiju.** (turc.)	Uzeo je novaca na dug.
653. Tu **vlada** red, tišina, mir.	Tu je red, tišina, mir.
654. To ilustrira situaciju koja danas **vlada** u školama.	To ilustrira današnju situaciju u školama.
655. Vidio sam ga na **vlastite** oči.	Vidio sam ga svojim očima.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
655.a **Vlastitog** sam mišljenja da se taj predmet trebao uvesti u sve razrede.	(Ja) mislim da je taj predmet trebalo uvesti u sve razrede. (Ja) mislim da je taj predmet valjalo (da se taj predmet morao) uvesti u sve razrede.
656. On u svemu hoće da **vodi** glavnu riječ.	On u svemu hoće da ima glavnu riječ.
657. Posebno valja **voditi** računa o slabijim učenicima.	Posebno valja paziti slabije učenike. Posebno se valja brinuti za slabije učenike.
658. Treba **voditi** diskusiju sa svim zainteresiranim.	Treba diskutirati sa svima zainteresiranima.
659. O tome poglavlju je **vođena** žestoka rasprava.	O tome se poglavlju žestoko raspravljalo.
660. Nadamo se da ćeš se **vremenom** popraviti.	Nadamo se da ćeš se s vremenom popraviti.
661. To se dogodilo u **vremenskom periodu** od siječnja do ožujka.	To se dogodilo u vremenu (u periodu) (u razdoblju) od siječnja do ožujka.
662. Obavili su posao u vrlo kratkom **vremenskom roku.**	Obavili su posao vrlo brzo (u malo vremena).
663. Pritisak što ga je **vršila** velika količina..	Pritisak velike količine...

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
664. Njihova se upotreba mora **vršiti** tako da...	Oni se moraju upotrebljavati tako da...
Z	
665. Kladim se **za** tri tisuće da...	Kladim se o tri tisuće da...
666. Proizvodnja je u sječnju **zabilježila** velik uspon.	Proizvodnja je u sječnju uvelike porasla.
667. Zaista, **zaboravili smo na tebe!**	Zaista, zaboravili smo te!
668. **Zabrinulo me** posebno to da...	Posebno sam se zabrinuo zato što...
669. To me je uvelike **začudilo!**	Tome sam se uvelike začudio!
670. Takav postupak još više **začuđuje.**	Taj je postupak još čudniji.
671. Osjeća se potreba **za** drukčijom strukturom.	Osjeća se da je potrebna drukčija struktura.
672. Postignuti su **zadovoljavajući** rezultati.	Postignuti su prilični (dobri) rezultati.
673. **Zadnji put** smo govorili o Mažuraniću.	Prošli put smo govorili o Mažuraniću.
674. Taj prizor je bio divan **za gledati.**	Taj je prizor bio divan. To je bio divan prizor.
675. Bolji se plasman ima **zahvaliti činjenici** da je roba bila bolje pakovana.	Roba je postigla bolji plasman baš zato što je bila bolje pakovana.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
676. **Zahvaljujući požaru i oskudici** stanovništvo je spalo na prosjački štap.	Zbog požara i oskudice stanovništvo je spalo na prosjački štap. *»Zahvaljivati« ili »zahvaliti« možemo samo osobama ili ustanovama, a ne pojavama i događajima jer oni ne čuju.*
677. Sjednica nastavničkoga vijeća je **zakazana** za utorak.	Sjednica je nastavničkoga vijeća sazvana za utorak.
678. Nenadano je **zakazao** sigurnosni uređaj. (germ.)	Nenadano je zatajio sigurnosni uređaj.
679. **Za koju svrhu** služi to pomagalo?	U koju svrhu (kojoj svrsi) (čemu) služi to pomagalo?
680. Osuđivan je više puta **za** krađu. (rus.)	Osuđivan je više puta zbog krađe.
681. Paket se **zamata** u tvrdi papir.	Paket se zamotava u tvrd papir.
682. Manje ćemo brojeve **zanemariti.**	Manje brojeve nećemo računati.
683. To nije bilo **za očekivati.**	To se nije moglo očekivati. To se nije smjelo očekivati.
684. Ove godine ima **za oko** 23% novca više u opticaju nego prošle.	Ove godine ima oko 23% novca više u opticaju nego prošle.

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
685.a Negativnih ocjena ima **za oko** 5% više nego lani.	Negativnih ocjena ima oko (otprilike) 5% više nego lani.
685.b Imate li što dobro **za pojesti?**	Imate li što dobro za jelo?
686. Jučer se **zaručio s djevojkom.**	Jučer je zaručio djevojku.
687. Potrebe željeznice **za** stručnjacima su velike.	Željeznica treba mnogo stručnjaka. Potrebe željeznice u stručnjacima velike su.
688. Prema našemu prijedlogu **zauzeli** su negativan stav.	Naš su prijedlog primili negativno.
689. Kakav stav treba **zauzeti** po tom pitanju?	Što treba misliti (držati) o tom pitanju? Kako valja postupiti u tome? Kako se mora raditi? Kako valja djelovati? Što tu treba učiniti? Kako na to (pitanje) valja gledati? *»Zauzeti« se može samo ono što se može osvojiti, posvojiti, okupirati: Sva su mjesta zauzeta. Osvajač je zauzeo zemlju. Taj nam ormar zauzima mnogo mjesta.*

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
690. Oštrim postupcima **zaveo je red.**	Oštrim postupcima uveo je red. *Prirodnije je reći da zavodnik »zavodi« žensku čeljad, nego da »zavodi« — red. Red, do sada bar, nije još bio objektom erotskih prohtjeva.*
691. Planirano će se ostvariti **u zavisnosti (zavisno)** o mogućnostima.	Planirano će se ostvariti prema mogućnostima.
692. »Dinamo« dolazi u Split **zbog** revanša.	»Dinamo« dolazi u Split radi revanša. »Dinamo« dolazi u Split da se revanšira. »Dinamo« dolazi u Split (s namjerom) da se revanšira. *Ispravna upotreba prijedloga »zbog«:* Zbog (toga uzroka) nismo stigli na vrijeme.
693. Učim **zbog** znanja.	Učim radi znanja (da steknem znanje). Učim (s namjerom) da steknem znanje.
694. **Zemljoradnik** se bavi **zemljoradnjom.** (germ.)	Seljak (težak) (poljoprivrednik) (ratar) se bavi obradom zemlje. Seljak obrađuje zemlju.
695. **Zemni** ostaci našega dragog pokojnika bit će sahranjeni . . .	Zemaljski (posmrtni) ostaci našega dragog pokojnika bit će sahranjeni . . .

NE OVAKO:	NEGO OVAKO:
Ž	
696. U tom restorantu se može dobiti odlična janjetina na **žaru.**	U toj se restauraciji (restoranu) (gostionici) može dobiti odlična janjetina na ražnju (pečena janjetina). *Janjetina se peče na ražnju, na žeravi ili kako slično, a ne na ljubavnom ili sunčevom »žaru«.*
697. Gdje **žuriš? Žurim** na **posao.**	Kamo se žuriš? Žurim se na posao.

II. DIO

PROTIV OSIROMAŠIVANJA JEZIKA

U ovome se dijelu rječnika nalaze dvije vrste oblika, riječi i izražaja: 1) (s lijeve strane) oni koji se, zbog bilo kojih razloga ili navika, upotrebljavaju često, sve češće ili dapače stalno, a s desne strane oni isto tako dobri oblici, riječi ili izrazi koji se neosnovano zapostavljaju (primjer: *porodica* — obitelj). 2) također i oni, katkada vrlo udomaćeni oblici, riječi i izričaji — ponajviše turcizmi i rusizmi — za koje imamo dobru našu zamjenu (primjer: *kašika* — žlica). S desne su, dakle, strane oni oblici, riječi i izričaji koje ne bi valjalo zanemarivati (obitelj), a i oni koje bi, ako ne uvijek, bar katkada bilo bolje upotrebljavati umjesto onih s lijeve strane koji se zbog nepismenosti ili polupismenosti ponavljaju do dosade (primjer: »raspravljat ćemo o *problemu* učenja, o *problemu* discipline, o *problemu* nagrađivanja, o *problemu* dopusta, o *problemu* problema).

ČESTO SE GOVORI ILI PIŠE OVAKO:	IAKO BI SE (KATKADA I BOLJE) MOGLO OVAKO:
A	
1. Borimo se protiv **aljkavosti!**	Borimo se protiv nereda (nemara) (neurednosti)!
B	
2. On je **bespomoćno** gledao kako mu kuća gori.	On je nemoćno gledao kako mu kuća gori.

ČESTO SE GOVORI ILI PIŠE OVAKO:	IAKO BI SE (KATKADA I BOLJE) MOGLO OVAKO:
3. Taj je lijek posve **bezopasan.**	Taj lijek nije nimalo opasan.
4. To moraš **bezuvjetno** učiniti!	To moraš svakako učiniti!
5. Gledaj ga, hoće da se **bije!**	Gledaj ga, hoće da se (po)tuče (pobije)!
6. To je nekakav **bjelosvjetski** tip.	To je nekava skitnica (protuha).
7. **Bježim** da stignem na vrijeme.	Žurim se (hitam) (trčim) da stignem na vrijeme. *Obično »bježi« onaj kojega tko goni, progoni ili tjera.*
8. **Brini** ti samo svoje brige!	Brini se ti samo za svoje brige!
9. Sve veći **broj** djece završava osnovnu školu.	Sve više djece završava osnovnu školu.
10. **Budući** razvoj poljoprivrede ovisit će o modernizaciji poljoprivrednih strojeva.	Razvoj poljoprivrede ovisit će o modernizaciji poljoprivrednih strojeva.
11. **Budući** razvoj međunarodnih odnosa ovisit će o sporazumijevanju.	Razvoj međunarodnih odnosa ovisit će o sporazumijevanju.
12. **Budući** razvoj turizma dat će još veće rezultate.	Razvoj turizma dat će još veće rezultate. *Sve što je u budućnosti »buduće« je!*

ČESTO SE GOVORI ILI PIŠE OVAKO:	IAKO BI SE (KATKADA I BOLJE) MOGLO OVAKO:
12.a Turistički **centar.** U ostalim **centrima** Hrvatske situacija je slična.	Turističko središte. U ostalim središtima (gradovima) Hrvatske situacija (stanje) je slična (slično).
Zagreb je glavni upravni **centar.**	Zagreb je glavno upravno središte.
Hvar je opskrbni **centar** za cijeli otok.	Hvar je opskrbno središte cijeloga otoka.
Centar za učenje stranih jezika.	Škola (odsjek) (odjel) (zavod) za učenje stranih jezika.
Centar za sakupljanje i preradu otpadaka.	Pogon za sakupljanje i preradbu otpadaka.
Centar grada je zagušen prometom.	Središte grada (jezgra grada) je zagušeno (zagušena) prometom.
Povijesni **centar** Splita čini Dioklecijanova palača.	Povijesnu jezgru Splita čini Dioklecijanova palača.
Centar za izobrazbu kadrova.	Odjel (odsjek) (zavod) (služba) za izobrazbu kadrova.
Centar za historiju radničkog pokreta.	Zavod (institut) za historiju radničkog pokreta.
Centar za unapređivanje domaćinstva.	Zavod (služba) (odsjek) za unapređivanje domaćinstva.

ČESTO SE GOVORI ILI PIŠE OVAKO:	IAKO BI SE (KATKADA I BOLJE) MOGLO OVAKO:
C	
13. To je **cilj** ovog našeg sastanka.	To je svrha (zadatak) (smisao) (značenje) ovoga našeg sastanka.
Č	
14. To je automobil **čiji je** vlasnik nepoznat.	To je automobil kojega je vlasnik nepoznat. To je automobil kojemu je vlasnik nepoznat.
15. Hajka je poprimila **čudovišne** razmjere.	Hajka je poprimila užasne (nevjerojatne) (strahovite) (silne) (goleme) (neslućene) (neviđene) ... razmjere.
16. Na konopu ima puno **čvorova.**	Na konopu ima puno uzlova.
Ć	
17. Pregovori su zapali u **ćorsokak.**	Pregovori su zapali u slijepu ulicu.
D	
18. To nam je **dalo poticaja** za bolji rad.	To nas je potaklo da bolje radimo.
19. **Dalji (daljnji)** rad ovisi o mnogim činiocima.	Budući (idući) rad ovisi o mnogim činiocima.
20. Problem **daljega** razvoja tržišne privrede ovisi o ...	Problem razvoja tržišne privrede ovisi o ...

ČESTO SE GOVORI ILI PIŠE OVAKO:	IAKO BI SE (KATKADA I BOLJE) MOGLO OVAKO:
21. U ovom smo roku **dali** tri ispita.	U ovom smo roku obavili (položili) tri ispita.
F	
22. Riblji **fond** Jadrana bogat je.	Jadran je bogat ribom.
23. Ukupan **fond** sati iznosi ...	Ukupan broj sati iznosi ...
24. **Fond** znanja mu nije baš velik.	Njegovo znanje nije baš veliko.
G	
25. Bio je **gotov** da se bije.	Bio je spreman da se (po)tuče (po)bije. Bio je pripravan za tučnjavu.
26. Treba obraditi propisanu **građu.**	Treba obraditi propisano gradivo.
27. Krupne **graške** znoja potekoše mu niz čelo.	Krupne kaplje (kapljice) znoja potekoše mu niz čelo.
I	
28. Glumci su sjajno **igrali.**	Glumci su sjajno glumili.
29. Koji komad **igra** u tom kinu?	Koji se film prikazuje u tom kinu?
30. Sunce **isijava** goleme količine topline.	Sunce ižaruje goleme količine topline.

ČESTO SE GOVORI ILI PIŠE OVAKO:	IAKO BI SE (KATKADA I BOLJE) MOGLO OVAKO:
31. **Ispoljavao** je negativne osobine.	Izražavao (očitovao) (pokazivao) (iskazivao) je negativne osobine.
32. Treba **istaći** njegove zasluge.	Valja istaknuti njegove zasluge.
33. Saobraćajne veze, **istina,** se povećavaju, ali se vrlo malo pazi na opskrbu vozila.	Prometne se veze, doduše (doista) (zaista), povećavaju, ali se vrlo malo pazi na opskrbu vozila.
34. **Istovremeno** s našim brodom stigao je i njihov.	Istodobno s našim brodom stigao je i njihov.
35. Dugo **iščekivanje** umorilo nas je.	Dugo nas je očekivanje (čekanje) umorilo.
36. Evropa se nalazila na **ivici** rata.	Evropa se nalazila na rubu rata.
37. Kako **izbjeći** toj opasnosti?	Kako da se izbjegne ta opasnost?
38. Slabi su, dakle, **izgledi** u uspjeh. (germ.)	Slaba je, dakle, nada u uspjeh. Slabe su mogućnosti uspjeha.
39. **Izgleda** da ste uspjeli u nastojanjima. (germ.)	Čini se (reklo bi se) da ste uspjeli u nastojanjima.
40. On uspješno **izigrava** zainteresiranoga.	On uspješno glumi zainteresiranoga.
41. Takvom se praksom **izigravaju** svi propisi.	Takvom se praksom krše (izbjegavaju) (varaju) svi propisi.

ČESTO SE GOVORI ILI PIŠE OVAKO:	IAKO BI SE (KATKADA I BOLJE) MOGLO OVAKO:
42. Valja **izmijeniti** dotrajale dijelove.	Valja promijeniti (zamijeniti) dotrajale dijelove.
43. Treba **iznaći** nova rješenja.	Valja pronaći nova rješenja.
44. Treba **iznalaziti** nove mogućnosti.	Treba pronalaziti (tražiti) nove mogućnosti.
45. Nisu došli **iz razloga** što su bili bolesni.	Nisu došli zato što (jer) su bili bolesni.
46. Do suprotnosti dolazi **iz razloga** što su...	Suprotnosti nastaju (suprotnosti se pojavljuju) zato što (jer) su...
47. Te probleme treba dobro **izučiti.**	Te probleme valja dobro proučiti (istražiti) (ispitati).
48. **Izvinjavam** se zbog zakašnjenja! (rus.)	Oprostite zbog zakašnjenja! Oprostite što sam zakasnio!
J	
49. **Jasno,** u tome ne treba pretjerivati.	Jasno je da u tome ne valja pretjerivati. Razumije se da u tome ne valja pretjerivati.
K	
50. To svakako vodi **ka** izolaciji.	To svakako vodi (k) izolaciji. To svakako vodi (prema) izolaciji.

ČESTO SE GOVORI ILI PIŠE OVAKO:	IAKO BI SE (KATKADA I BOLJE) MOGLO OVAKO:
51. To je pobudilo veliko zanimanje, **kako kod** nastavnika **tako** i **kod** roditelja.	To je pobudilo veliko zanimanje i nastavnika i roditelja.
52. Kupili smo lijepu novu **kašiku.** (turc.)	Kupili smo lijepu novu žlicu.
53. **Kod** ovoga treba osobito paziti na...	Pri tome (tu) valja osobito paziti na...
54. Ti su odnosi postali **kočnica** daljemu razvoju.	Ti su odnosi počeli kočiti razvoj. Ti su odnosi počeli smetati razvoju. Ti su odnosi počeli onemogućavati razvoj. Ti su odnosi počeli sprečavati razvoj.
55. To je **krajnje** negativno, **krajnje** opasno, **krajnje** štetno, **krajnje** loše, **krajnje** neodgovorno.	To je zaista negativno, vrlo opasno, posve štetno, doista loše, potpuno neodgovorno.
56. Razmatrali smo **krupne** probleme, **krupne** činjenice, **krupne** zadatke, **krupne** promjene, **krupne** nepravilnosti, **krupne** nedostatke, **krupne** preobražaje...	Razmatrali smo velike probleme, značajne činjenice, ozbiljne zadatke, opsežne promjene, velike nepravilnosti (teške nepravilnosti), teške nedostatke, velike preobražaje...
57. Napore valja usmjeriti **k tome...**	Napore valja usmjeriti prema tome...

ČESTO SE GOVORI ILI PIŠE OVAKO:	IAKO BI SE (KATKADA I BOLJE) MOGLO OVAKO:
L	
58. U hotelu ima osamdeset **ležajeva.**	U hotelu ima osamdeset postelja (kreveta).
59. Stanje likvidnosti je vrlo **loše.**	Likvidnost je vrlo slaba.
60. Kad ga je zatekao u kući, napravio je **lom.**	Kad ga je zatekao u kući, nastala je svađa (tučnjava).
M	
61. **Mada** je indeks porasta veći, ipak...	Iako (premda) je indeks porasta veći, ipak... Unatoč tome što je indeks porasta veći, ipak... Makar je indeks porasta veći, ipak...
62. **Ma što** ti govorio, **ma** o **čemu** ti sanjao...	O čemu god ti govorio, o čemu god ti sanjao...
N	
63. Teško podnosimo **nadmenog** čovjeka.	Teško podnosimo ohola (naduta) (napuhana) čovjeka.
64. Već smo **naglasili** tu potrebu.	Već smo istaknuli tu potrebu.
65. U novinama se pojavio **napis** o...	U novinama se pojavio članak o...

ČESTO SE GOVORI ILI PIŠE OVAKO:	IAKO BI SE (KATKADA I BOLJE) MOGLO OVAKO:
66. Rade **na pitanjima** koja su od značaja za unapređivanje obrazovanja.	Rade oko unapređenja obrazovanja.
67. Prije **prelaska na realizaciju** tih zadataka valja . . .	Prije ostvarivanja tih zadataka valja . . .
68. **Naredni** će zadaci biti ovi . . .	Idući (budući) će zadaci biti ovi . . .
69. Morali smo se dovijati **na način da . . .**	Morali smo se dovijati (snalaziti) tako da . . .
70. Uprava će u tu svrhu izvršiti pripreme **na način da će** proučiti sav materijal.	Uprava će u tu svrhu izvršiti pripreme tako da će proučiti sav materijal.
71. Svi su dobri, **naročito** prvi.	Svi su dobri, osobito (posebno) (pogotovu) (navlastito) prvi.
72. Ne valja **naturivati** svoje mišljenje!	Ne valja nametati svoje mišljenje!
73. To ide **na uštrb** radnom vremenu. (rus.)	To ide na štetu radnom vremenu.
74. Opomenuli smo ih u više **navrata.**	Opomenuli smo ih više puta.
75. Trogir je **nedaleko od** Splita.	Trogir je blizu Splita.
76. Ta je izjava izazvala **negodovanje.** (rus.)	Ta je izjava uzrokovala nezadovoljstvo.

ČESTO SE GOVORI ILI PIŠE OVAKO:	IAKO BI SE (KATKADA I BOLJE) MOGLO OVAKO:
77. Milijuni su propali zbog **nehata.**	Milijuni su propali zbog nehaja (nemara) (nebrige).
78. **Neophodno** je angažirati sve snage. (germ.)	Nužno (potrebno) je (valjalo bi) (morale bi se) angažirati sve snage.
79. To su **neophodni** uvjeti za razvoj. (germ.)	Ti su uvjeti nužni (potrebni) za razvoj.
80. **Neosporno** je da produktivnost rada valja poboljšati. (rus.)	Sigurno je da produktivnost rada valja poboljšata. Nitko ne može poreći to da produktivnost valja poboljšati.
81. To je **nepravilno.**	To nije dobro (nije u redu). To je slabo (loše) (pogrešno). To ne valja.
82. Pojavljivale su se teške **nepravilnosti.**	Pojavili su se teški propusti (teške pogreške) (zloupotrebe) (prijevare) itd.
83. Ne valja **nipodaštavati** tuđe napore.	Ne valja potcjenjivati (prezirati) tuđe napore.
84. Oni **niukoliko** nisu prikladni za . . .	Oni nikako (nipošto) nisu prikladni za . . .
85. **Niukoliko** se ne može reći da . . .	Nikako (nipošto) se ne može reći da . . .
86. **Ni u kom slučaju!**	Nikako! Nipošto! Nikada!
87. Uveli su neke dobre **novine.**	Uveli su neke dobre novosti.

ČESTO SE GOVORI ILI PIŠE OVAKO:	IAKO BI SE (KATKADA I BOLJE) MOGLO OVAKO:
88. To je značajna **novina** u...	To je značajna novost u...
O	
89. To je zaista **obiman** posao.	To je zaista opsežan posao.
90. Treba **objediniti** sve koji na tome rade.	Valja ujediniti (okupiti) (povezati) sve koji na tome rade.
91. U **oblasti** obrazovanja treba... (rus.)	U području obrazovanja treba... U obrazovanju valja...
92. Vlada je **odbacila** protestnu notu.	Vlada je odbila protestnu notu.
93. Ti su podaci **od velikoga interesa.**	To su vrlo važni (značajni) (zanimljivi) podaci.
94. **Odlaganje** rješenja samo bi pogoršalo situaciju.	Odgađanje rješenja samo bi pogoršalo situaciju. Odgoda rješenja samo bi pogoršala situaciju.
95. Kako se **odnosi** prema tebi? (rus.)	Kakav je prema tebi? Kako postupa s tobom?
96. Tvoje ponašanje **odudara** od tvojih načela.	Tvoje se ponašanje ne slaže s tvojim načelima. Tvoje se ponašanje razlikuje od tvojih načela.
97. Vaši rezultati **odudaraju** među ostalima.	Vaši rezultati odskaču od ostalih. Vaši se rezultati ističu među ostalima.

ČESTO SE GOVORI ILI PIŠE OVAKO:	IAKO BI SE (KATKADA I BOLJE) MOGLO OVAKO:
98. U tom području su **odumrla** čitava plemena.	U tom su području izumrla čitava plemena.
99. U vašoj praksi **ogleda** se nedostatak sigurnih kriterija.	U vašoj praksi vidi se (pokazuje se) nedostatak sigurnih kriterija.
100. Ta nam se vaša **opaska** ne sviđa.	Ta nam se vaša napomena (vaš prigovor) (vaša bilješka) ne sviđa.
101. Njegovo je **ophođenje** primjerno. (rus.)	Njegovo je ponašanje primjerno.
102. Mi smo **oprečnoga** mišljenja.	Mi smo drukčijega (protivnoga) (suprotnoga) (drugoga) mišljenja. Mi mislimo suprotno (drukčije).
103. Njegovo **osebujno** ponašanje...	Njegovo osobito (posebno) (čudno) ponašanje...
104. Moje **osjećanje** mu je služilo za porugu.	Moj mu je osjećaj služio za porugu.
105. **Osjetno** povećanje troškova...	Osjetljivo (prilično) (primjetljivo) (zamjetljivo) (vidljivo) (veliko) povećanje troškova...
106. To treba svakako **osujetiti.** (rus.)	To valja svakako spriječiti (zapriječiti) (onemogućiti).
107. Zbog snijega promet je u veljači bio vrlo **otežan.**	Zbog snijega promet je u veljači bio vrlo težak.

ČESTO SE GOVORI ILI PIŠE OVAKO:	IAKO BI SE (KATKADA I BOLJE) MOGLO OVAKO:
108. Zbog povišenja cijena nabava je sada vrlo **otežana.**	Zbog povišenja cijena nabava je sada mnogo teža.
109. Tu je opskrba vodom znatno **otežana.**	Tu je opskrba vodom vrlo teška.
110. Opskrba je **otežana** poteškoćama radi pomanjkanja mjesta za iskrcavanje.	Opskrbljivanje je pogoršano time što nema mjesta za iskrcavanje.
111. Valja stalno **otklanjati** nedostatke. (rus.)	Valja stalno uklanjati nedostatke.
112. Jučer su **otpočeli** pregovori sa . . .	Jučer su počeli pregovori sa . . .
P	
113. Ustanici su otvorili topovsku **paljbu.**	Ustanici su otvorili topovsku vatru.
114. Vjetar je **pocijepao** zastavu.	Vjetar je razderao (poderao) (raskidao) zastavu.
115. To znači **podilaziti** lošemu ukusu. On stalno **podilazi** direktoru i njegovoj kliki. Takvi filmovi **podilaze** negativnim sklonostima publike.	To znači ulagivati se (ulizivati se) lošemu ukusu. On se stalno ulaguje (ulizuje) (dodvorava) direktoru i njegovoj kliki. Takvi filmovi se ulaguju (ulizuju) (dodvoruju) negativnim sklonostima publike.
116. Takav postupak **podstrekava** nezadovoljstvo masa. (rus.)	Takav postupak potiče (podjaruje) (podbada) nezadovoljstvo masa.

ČESTO SE GOVORI ILI PIŠE OVAKO:	IAKO BI SE (KATKADA I BOLJE) MOGLO OVAKO:
117. **Ponekad** mi ponestane hrabrosti.	Katkad(a) (kadikad) (gdjegod) (koji put) mi ponestane hrabrosti.
118. **Pored** nas prisustvovali su i drugi.	Osim nas (uz nas) prisustvovali su i drugi.
119. **Pored** svih naših nastojanja . . .	Unatoč (usprkos) svim našim nastojanjima . . . Uza sva naša nastojanja.
120. Ta se **porodica** sastoji od četiri člana: muža, žene i dvoje djece. Organizirano je savjetovanje o suvremenoj **porodici. Porodični** je faktor vrlo važan u odgoju djeteta.	Ta se obitelj sastoji od četiri člana: muža, žene i dvoje djece. Organizirano je savjetovanje o suvremenoj obitelji. Obiteljski je faktor vrlo važan u odgoju djeteta. *»Porodica« može značiti širu rodbinsku zajednicu u kojoj osim roditelja i njihove djece živi još koji srodnik: djed, baka, tetka i sl.*
121. Taj dio mora **posjedovati** svojstvo netruljenja.	Taj dio mora biti otporan na truljenje (protiv truljenja).
121.a Razvojni put ide od uočavanja vanjskih vrijednosti do stvarnih vrijednosti koje **postoje** u ljudima.	Razvojni put ide od uočavanja vanjskih do uočavanja stvarnih vrijednosti u ljudima.

ČESTO SE GOVORI ILI PIŠE OVAKO:	IAKO BI SE (KATKADA I BOLJE) MOGLO OVAKO:
122. Južni Slaveni su dugo bili **potčinjeni** tuđinskoj vlasti.	Južni Slaveni su dugo bili pokoreni. Južni Slaveni su dugo bili podvrgnuti tuđinskoj vlasti. Južni Slaveni su dugo bili podložni tuđinskoj vlasti.
123. Ne valja **pothranjivati** rasnu netrpeljivost.	Ne valja poticati (podupirati) (razbuktavati) rasnu nesnošljivost (mržnju).
124. Zbog te afere digla se velika **povika** u javnosti.	Zbog te se afere digla velika vika (buka) u javnosti.
125. U tom slučaju **povlačim** svoj prijedlog!	U tom slučaju odustajem od svojega prijedloga!
126. To nužno **povlači za sobom** teške posljedice.	To nužno uzrokuje teške posljedice.
127. To nikako nije **pravilno.**	To nikako nije dobro (u redu). To je loše (slabo). To ne valja.
128. **Predano** su obavili svoje zadatke.	Požrtvovno (zdušno) su obavili svoje zadatke.
129. **Predbacivao** mu je nerad. (germ.)	Prigovarao mu je zbog nerada. Spočitavao mu je nerad.
130. Taj nam zadatak ne **predstavlja** problem.	Taj nam zadatak nije problem.
131. Učenici u toj školi **predstavljaju** djecu iz siromašnih četvrti.	Učenici su u toj školi djeca iz siromašnih četvrti.

ČESTO SE GOVORI ILI PIŠE OVAKO:	IAKO BI SE (KATKADA I BOLJE) MOGLO OVAKO:
132. Zlo valja **predusresti** na vrijeme. (germ.)	Zlo valja spriječiti na vrijeme.
133. Novi tip stroja ima stanovita **preimućstva.** (rus.)	Novi tip stroja ima određene (neke) prednosti.
134. On je pokazao izrazito **preimućstvo** u drugom poluvremenu. (rus.)	On je pokazao izrazitu nadmoć u drugom poluvremenu.
135. Magla **prekriva** čitavu dolinu Save.	Magla pokriva (zakriva) (zastire) čitavu dolinu Save.
136. Ovogodišnji troškovi ne **prelaze** lanjske.	Ovogodišnji troškovi nisu veći od lanjskih. Ovogodišnji troškovi ne nadmašuju lanjske.
137. U **prepisci** između šefova dviju država došla je do izražaja... (rus.)	U dopisivanju između šefova dviju država došla je do izražaja...
138. Sada su na redu trke s **preponama.** (čeh.)	Sada su na redu utrke sa zaprekama.
139. Tržište je **preplavljeno** robom.	Tržište je poplavljeno robom. Tržište je zasićeno robom.
140. Sve je to **prepreka** bržemu ostvarivanju privredne reforme.	Sve je to zapreka (smetnja) bržemu ostvarivanju društvene reforme.
141. Donijeli su **presudnu** odluku.	Usvojili su sudbonosnu odluku.
142. U tim **presudnim** časovima...	U tim odlučnim (sudbonosnim) časovima...

ČESTO SE GOVORI ILI PIŠE OVAKO:	IAKO BI SE (KATKADA I BOLJE) MOGLO OVAKO:
143. **Prethodno** treba istražiti uvjete. (germ.)	Prije valja istražiti uvjete.
144. To smo **prethodno** bili spomenuli. (germ.)	To smo prije (već) bili spomenuli.
145. Siledžije su **pretukle** milicionera.	Siledžije su istukle (izmlatile) (premlatile) (namlatile) (umlatile) (isprebijale) (izlemale) (nalemale) milicionara.
146. Raspravljat ćemo o **problemu** učenja, o **problemu** discipline, o **problemu** nagrađivanja, o **problemu** dopusta, o **problemu** problema . . .	Raspravljat ćemo o učenju, disciplini, nagrađivanju, o dopustima, o problemu . . .
147. U **procesu** rada pokazali su se svi njegovi nedostaci.	U radu su se pokazali svi njegovi nedostaci.
148. Iz Splita je **proslijedio** za Hvar.	Iz Splita je nastavio (put) (putovanje) u Hvar.
R	
149. **Radnje** su otvorene . . . **radnje** su zatvorene . . . **radnje** su raznih vrsta.	Trgovine . . . radionice . . . prodavaonice . . . dućani . . .
150. **Radnje** mogu biti privatne i društvene . . .	Trgovine . . . radionice . . . prodavaonice . . . dućani . . . mogu biti . . .
151. On je nevjerovatno **rasijan** čovjek. (rus.)	On je nevjerojatno rastresen (smeten) čovjek.

ČESTO SE GOVORI ILI PIŠE OVAKO:	IAKO BI SE (KATKADA I BOLJE) MOGLO OVAKO:
152. Njihove su snage bile **rasparčane** na bezbroj zadataka.	Njihove su snage bile raspršene (rastrkane) na bezbroj zadataka.
153. **Raspolažemo** podacima prema kojima . . . (rus.)	Imamo podatke prema kojima (na osnovu kojih) . . .
154. Brod je građen posebno za **rasuti** teret.	Brod je građen posebno za sipki teret.
155. **Riječ je** o sasvim drugim procesima.	Govori se (piše se) o sasvim drugim procesima. To su sasvim drugi procesi.
S	
156. **Sačekali** su ga pred vratima škole.	Dočekali su ga pred vratima škole.
157. **Sačekaj** me samo jedan časak!	Pričekaj me (počekaj me) samo jedan časak!
158. Zajedno sa starim dijelom nova zgrada **sačinjava** skladnu cjelinu.	Zajedno sa starim dijelom nova zgrada čini (tvori) (pravi) (oblikuje) (stvara) skladnu cjelinu. Stari i novi dio zgrade tvore (prave) (čine) (oblikuju) (stvaraju) skladnu cjelinu.
159. Probleme valja **sagledati** u svim njihovim dimenzijama.	Probleme valja (upoznati) (spoznati) u svima njihovim dimenzijama.

ČESTO SE GOVORI ILI PIŠE OVAKO:	IAKO BI SE (KATKADA I BOLJE) MOGLO OVAKO:
160. **Sagledavanje** pravih uzroka mnogo će pomoći.	Upoznavanje pravih uzroka mnogo će pomoći.
161. Pravo na **samoopredjeljenje** naroda. (rus.)	Pravo na samoodređenje (samoodlučivanje) naroda.
162. Želje valja **saobraziti** s mogućnostima. (rus.)	Želje valja uskladiti s mogućnostima. Želje treba prilagoditi mogućnostima.
163. Ja sam drugu **savjetovao** da...	Ja sam druga savjetovao da...
164. **Saznanje** vlastite nemoći dotuklo ga je.	Spoznaja o vlastitoj nemoći dotukla ga je. Svijest o vlastitoj nemoći dotukla ga je.
165. Pojava **siledžija** pokazuje da...	Pojava nasilnika (izgrednika) (pustopašnika) (divljaka) pokazuje da...
166. Zatvorenike su **skidali** do gola.	Zatvorenike su svlačili do gola.
167. **Skoro** je poginuo.	Zamalo (umalo) (gotovo) (malne) je poginuo. *»Skoro« može značiti samo »uskoro«, ubrzo.*
168. Taj je pothvat vrlo **složen.** (rus.)	Taj je pothvat vrlo težak (zamršen).
169. **Smatram** da nemate pravo!	Držim (mislim) (vjerujem) da nemate pravo.

ČESTO SE GOVORI ILI PIŠE OVAKO:	IAKO BI SE (KATKADA I BOLJE) MOGLO OVAKO:
170. To se **smatra** za veliki uspjeh.	To se drži velikim uspjehom.
171. S **obzirom na to** da nemate pravo...	Budući da (kako) nemate pravo...
172. Nisu došli s **obzirom na to** što nisu imali interesa.	Nisu došli zato što (jer) nisu imali interesa. Nisu došli zbog toga što...
173. To je, **s obzirom na** lanjske rezultate, zaista velik napredak.	To je, prema lanjskim rezultatima, velik napredak. To je, u usporedenju s lanjskim rezultatima, velik napredak.
174. **S obzirom na** njegovo mišljenje to ne zadovoljava.	Po (prema) njegovu mišljenju to ne zadovoljava. Kako on misli, to ne zadovoljava.
175. Veći dio života **sproveo** je na poslovima...	Veći je dio života radio...
176. Evo rezultata **sprovođenja** te odluke u život.	Evo rezultata ostvarivanja te odluke.
177. Tvoje **sramno** ponašanje prevršilo je mjeru.	Tvoje sramotno (besramno) (bestidno) ponašanje prevršilo je mjeru.
178. Nedostaje nam novčanih **sredstava.**	Nedostaje nam novaca.
179. **Suglasni** smo da dođete i vi. (rus.)	Slažemo se da dođete i vi.
180. Morate nam dati svoju **suglasnost.** (rus.)	Morate nam dati svoj pristanak.

181. I vi se morate **suglasiti** s nama! (rus.) — I vi se morate složiti s nama. I vi morate pristati uz nas.

182. Previše si **sujetan.** (rus.) — Previše si tašt (ohol) (umišljen).

Š

183. Ne **šegači** se s ozbiljnim čovjekom! (turc.) — Ne rugaj se ozbiljnom čovjeku. Ne šali se s ozbiljnim čovjekom.

184. Tvoj je prijatelj pravi **šeret.** (turc.) — Tvoj je prijatelj pravi šaljivac (prava šaljivčina).

185. To omogućuje **širu upotrebu** postojećih sredstava. — To omogućuje veću (bolju) (brojniju) (raznovrsniju) upotrebu sadašnjih sredstava.

186. To nam otvara **široke** mogućnosti izvoza. Taj proizvod ima **široku** upotrebu. Ta je akcija bila **široko** zamišljena. Nove metode u proizvodnji omogućit će nam **širi** asortiman. Zainteresirana je **najšira** javnost. — To nam otvara velike mogućnosti izvoza. Taj proizvod ima raznovrsnu mogućnost upotrebe. Ta je akcija bila sveobuhvatno zamišljena. Nove metode u proizvodnji omogućit će nam raznovrsniji asortiman. Zainteresiran je najveći dio javnosti.

187. Vaš je izvještaj dosta **štur.** Pravilnik je dosta **štur.** Pristigle vijesti su vrlo **šture.** Tekst je **štur.** Pokazali su se vrlo **šturi** plodovi. — Vaš je izvještaj prilično siromašan (nedovoljan) (oskudan) (slab) (površan) (nepotpun). Pravilnik je prilično oskudan (slab) (površan). Pristigle vijesti su vrlo oskudne (nepotpune). Tekst je siromašan (oskudan) (površan) (nepotpun). Pokazali su se vrlo slabi (oskudni) (nedovoljni) plodovi.

T

188. U **takmičenju** su učestvovali brojni takmičari i **takmičili** se za pehar škole. — U natjecanju su sudjelovali brojni natjecatelji i natjecali se za pehar škole.

189. Ostvarili su zaista **tijesnu** suradnju. — Ostvarili su zaista dobru (čvrstu) suradnju.

190. Treba uspostaviti još **tješnje** veze. — Valja uspostaviti još bolje (čvršće) veze. *Kao i 545 u I dijelu.*

191. U gostioni se zametnula žestoka **tuča.** — U gostionici se zametnula žestoka tučnjava. *Riječ »tuča« bolje je upotrebljavati samo u značenju »grad« (krupa).*

U

192. Ta pojava je u **cijelosti** pozitivna. — Ta je pojava posve (čitava) (potpuno) pozitivna.

193. **Učesnici** su bili ugodno iznenađeni. — Sudionici su bili ugodno iznenađeni.

ČESTO SE GOVORI ILI PIŠE OVAKO:	IAKO BI SE (KATKADA I BOLJE) MOGLO OVAKO:
194. Osigurano je **učestvovanje** mnogih gostiju.	Osigurano je sudjelovanje mnogih gostiju.
195. Koliko je njihovo **učešće** u ukupnim troškovima?	Kolik je njihov udio (udjel) u ukupnim troškovima?
196. **Učestvovali** su svi vježbači.	Sudjelovali su svi vježbači.
197. **Učmalost** je zavladala gradićem.	Mrtvilo je obuzelo gradić. Uspavanost je obuzela gradić.
198. Gledano iz **ugla** proizvođača . ..	Gledano sa stajališta proizvođača . . .
199. Tome je **umnogome** doprinio tvoj povratak.	Tome je mnogo (uvelike) (puno) (vrlo) (veoma) (u koječemu) pridonio tvoj povratak.
200. To **unekoliko** mijenja dosadašnju situaciju.	To donekle (dijelom) (na neki način) mijenja dosadašnju situaciju.
201. Kako je taj tek **uobražen!** (rus.)	Kako je taj tek umišljen.
202. **U odnosu na** prošlu godinu to i nije tako loše.	U odnosu prema prošloj godini to i nije tako loše (slabo).
203. Broj **uposlenih** varira prema mjesecima.	Broj zaposlenih varira prema mjesecima.
204. Tabelu treba **upotpuniti** novim podacima.	Tabelu valja popuniti novim podacima.

ČESTO SE GOVORI ILI PIŠE OVAKO:	IAKO BI SE (KATKADA I BOLJE) MOGLO OVAKO:
205. .... **u protivnom** slučaju nećete uspjeti!	... inače (drukčije) nećete uspjeti!
206. Propisi koji su **u pripremi . . .**	Propisi koji se pripremaju . . .
207. **U roku od** četiri godine naraste dva metra.	U četiri (za četiri) godine naraste dva metra.
208. Ove zakone treba **usaglasiti** sa već postojećima. (rus.)	Ove zakone valja uskladiti s dosadašnjima.
209. To su ipak **usamljene** pojave.	To su ipak osamljene (rijetke) pojave.
210. Komisija **u sastavu** od četiri člana . . .	Komisija od četiri člana . . . Komisija sastavljena od četiri člana . . . Četveročlana komisija . . .
211. Njegov će povratak **uslijediti** uskoro.	On će se uskoro vratiti.
212. **U stvari,** valja započeti iznova.,	Zapravo, treba započeti iznova.
213. Osobni dohoci su **uvećani** za oko 5%.	Osobni su dohoci povećani oko 5%.
214. Mogućnosti prodora na strana tržišta su **uvećane.**	Povećane su mogućnosti prodora na strana tržišta.
215. To je objavljeno **u vidu** novinske vijesti. (rus.)	To je objavljeno u obliku novinske vijesti. To je objavljeno kao novinska vijest.

ČESTO SE GOVORI ILI PIŠE OVAKO:	IAKO BI SE (KATKADA I BOLJE) MOGLO OVAKO:
216. Danas, **u uvjetima** intenzivne izgradnje ...	Danas, u intenzivnoj izgradnji ... Danas kada se intenzivno gradi ...
217. Danas, **u uvjetima** svestranog razvoja ...	Danas, u mogućnostima svestranoga razvoja ... Danas, u prilikama svestranoga razvoja ... Danas, u okolnostima svestranog razvoja ...
218. To se **u velikoj (većoj) (najvećoj) mjeri** odnosi na starije generacije.	To se najviše (posebno) (ponajviše) (uglavnom) (najvećma) (osobito) (naročito) odnosi na starije generacije.
219. Vrijeme je još **uvijek** lijepo. (germ.)	Vrijeme je još lijepo. Vrijeme je stalno lijepo.
V	
220. To nisu radnici, **već** neradnici!	To nisu radnici, nego neradnici!
221. To je tek jedan **vid** stvarnosti.	To je jedan oblik (jedan dio) (jedno područje) stvarnosti.
222. To je tkanina od **vještačke** niti.	To je tkanina od umjetne niti.
223. On **vrši** službu noćnoga čuvara.	On obavlja službu noćnoga čuvara.
224. Od **vrši** izmjenu pravilnika.	On mijenja pravilnik.
225. On **vrši** težak posao.	On radi težak posao (obavlja težak posao).

ČESTO SE GOVORI ILI PIŠE OVAKO:	IAKO BI SE (KATKADA I BOLJE) MOGLO OVAKO:
226. Govori se o **zabrinjavajućim** pojavama, **zabrinjavajućem** stanju, **zabrinjavajućem** porastu alkoholizma i prostitucije, o **zabrinjavajućem** porastu maloljetničke delikvencije, o **zabrinjavajućem** padu temperature, o **zabrinjavajućoj** nebrizi za jezik, o **zabrinjavajućem** porastu prometnih nesreća, o **zabrinjavajućem** opadanju prirodnoga priraštaja stanovništva, o **zabrinjavajućem** ponavljanju izraza »**zabrinjavajući**«.	*Ne bi li bar jedan put mogao koji od tih »porasta« ili »padova« biti i »težak«, »opasan«, »onaj što ugrožava« i slično?*
227. U **zasebnom** poglavlju obrađeno je ...	U posebnom je (odjelitom) poglavlju obrađeno ...
228. **Zategnutost** je nešto popustila.	Napetost je nešto popustila.
229. **Značaj** slobodnih aktivnosti je u tome ...	Značenje (smisao) (svrha) slobodnih aktivnosti ...
230. To su **značajni** zadaci, a njihov je **značaj** u tome da ...	To su važni (istaknuti) zadaci, a njihova je važnost (njihovo je značenje) (njihov je smisao) u tome što ...
231. To su **znatno** veći prihodi.	To su mnogo (puno) veći prihodi.

GDJE SE MOGU NAĆI STRUČNA RAZJAŠNJENJA O PRIMJERIMA U RJEČNIKU

Tko želi doznati stručna razjašnjenja o tome zašto »ne ovako« — »nego ovako« može ih potražiti u raznim djelima: udžbenicima, priručnicima te stručnim časopisima. Ovdje sam uz brojeve koji označuju primjere dao podatke o tome gdje se nešto može naći u ovim poznatim djelima:

1) Dr T. Maretić, **Hrvatski ili srpski jezični savjetnik,** Zagreb 1924 (citiram ga skraćeno »Maretić«, strana npr. »79«)

2) časopis **Jezik** (citiram ga ovako »Jezik«, godina npr. »1965—1966«, ime pisca npr. »Jonke«, strana npr. »88—87«)

3) Ljudevit Jonke, **Književni jezik u teoriji i praksi,** Zagreb 1965, II izdanje (citiram ga ovako »Jonke«, zatim broj strane npr. »178—179«)

4) Dr Ivan Brabec, dr Mate Hraste, dr Sreten Živković, **Gramatika hrvatskosrpskoga jezika,** Zagreb, izdanja IV (1961), V (1963), VI (1965), VII (1966), VIII (1968). To djelo citiram skraćeno »BHŽ« i broj strane npr. »225—226«

5) Miodrag S. Lalević, **Srpskohrvatski u mom džepu. — Naša kolebanja,** Beograd, 1963. (U tome priručniku upućujem samo na ona razjašnjenja koja mogu vrijediti i za hrvatsku varijantu). Citiram ga »Lalević«, broj strane npr. »1004—1005«).

I. DIO

1.b Lalević 945 i 986—987
2. Jonke 405—407
3. Maretić 3
4. Maretić 3; Jonke 403—404
BHŽ 202
5. Maretić 12
7. Maretić 166
9. Jonke 293—294
BHŽ 125—126
12. Maretić 2
12.a Jezik, 1964—1965, Babić 93—95
13. Maretić 2
15. Maretić 10
18. i 19. Maretić 7
20. Maretić 8
23. Jezik 1961—1962, Šipka 92—93
24. Maretić 9
25a. Maretić 9
BHŽ 105, Lalević 1004—1005
BHŽ 207
26. Maretić 10
Lalević 905—906
27. Jonke 405—407
28.a BHŽ 245 i 253
28b. Jonke 400—401
35. Maretić 12
Lalević 757 i 772
36. Jezik 1956—1957, Pavešić 128
37. Maretić 189
38. Lalević 752—755
40. Maretić 13
42. Maretić 13
Lalević 837—838
43. Maretić 14
44a. Jezik 1959—1960, Šipka 31—32; Jonke 309—310
45. Maretić 15
50.a Lalević 1031—1032
56. Maretić 17
57. Maretić 17
58. Maretić 16
63.b Maretić 20
65.c Lalević 945 i 986—987
66.b i 66.c Jezik 1954—1955, Vince 90—91; Jonke 383—385
Lalević 860—862
72. Maretić 25
75. i 76. Jezik 1966—1967, Kovačević 20
78. Jezik 1954, R. 88
85.b Jezik 1954, R. 88
89. Maretić 29
91. Maretić 30
96. BHŽ 104
97. Maretić 32
100. Maretić 32
101. i 102. Maretić 33
Lalević 863—864
103. Lalević 863—864
107. Maretić 35
108. Maretić 107
110. Maretić 36; Jonke 407—408
111. Lalević 1013—1014
112. Jezik 1962-1963, Babić 95—96; Jezik 1963—1964, Babić 126—127
117. Lalević 772—773
123. BHŽ 97
124. Jezik 1953—1954, Jonke 149—150
128. Maretić 39
130. BHŽ 248, Lalević 852—853
132. Maretić 39
Lalević 945—946 i 994—995
138.a-b-c Jezik 1954—1955, Vince 90—91; Jonke 383—385

138.d Maretić 40
BHŽ 154, Lalević 860—862
BHŽ 154, Lalević 860—862
144. BHŽ 225, Lalević, 834—835
146. i 147. Maretić 42; Jezik 1964—1965, Menac 72—78; Jezik 1966—1967, Babić 60—61
BHŽ 225, Lalević 857—859
147. BHŽ 225, Lalević 834—835
148. Jezik 1954, Mulić 86; Jonke 371—372
BHŽ 99, Lalević 854—857
154. Maretić 43
156. Maretić 43
161. Jezik 1952—1953, J. H. 60—61; Jonke 125—126
164. Maretić 44
Lalević 1024—1026
166. i 167. Maretić 46; Jezik 1954, Jonke 125—126; Jezik 1955—1956 Brabec 90—91; Jonke 391—392
BHŽ 231, Lalević 1169—1170
170.b Lalević 838—839
171. Maretić 49
175.b Maretić 52
176. i 177. Maretić 53
178. Maretić 54
180. i 181. Maretić 55
185. Maretić 57
189. Lalević 843—847
193. Jezik 1966—1967, Babić 59
202. i 203. Maretić 60
204. Maretić 61; Jezik 1965—1966, Pavleš 104—106
204.a Lalević 1097—1098
209. Maretić 54
212. Jezik 1964—1965, Nametak 58
213. Maretić 61
220. Maretić 62
223. Maretić 58
224. Maretić 62
Lalević 1076—1078
225. Maretić 62
225.a Lalević 1170—1171
225.b BHŽ 229
240. Lalević 907
241. Maretić 64; Jezik 1958—1959, Erdeljac 95; Jonke 412—413
249.a Maretić 66
254. Jezik 1962—1963, Šipka 159
262. Maretić 68; Jezik 1954—1955, Vince 24—25
BHŽ 156—157
263.b-c-d-e Jezik 1955—1956, Vince 93—96
BHŽ 259, Lalević 870—871
264—266. Jonke 386—387
BHŽ 102, Lalević 788—789
267. BHŽ 110—111, Lalević 776—778
271. BHŽ 110—111, Lalević 776—778
273. i 274. Jezik 1953—1954, Jonke 151; Jonke 403—404
275. BHŽ 226
280. Maretić 74
283. Maretić 75
285. Maretić 75
286. i 287. Maretić 75
292. BHŽ 226
294. Maretić 76
296. i 297. Lalević 1078—1079
298. Jezik 1952—1953, Prpić 88

300. Maretić 77
302. Maretić 195; Jezik 1961—1962, Šipka 62—63
303. i 304. Maretić 78
305. Maretić 79
308. i 309. Maretić 79—80
311. Jezik 1955—1956, Dunkić 158
318. i 318.a BHŽ 103
319.b Jonke 436—437
324—326. Maretić 83 i 85
328. Lalević 775
336. Maretić 90
337. Maretić 90—91; Jonke 407—408
338. i 339. Maretić 91
343. Maretić 91
345. Lalević 1107—1108
349. Maretić 93
350. Maretić 94
352. Maretić 94
Lalević 781—783
353. Maretić 94
355. Maretić 95
355.a Lalević 890—892
357. Maretić 87
357. BHŽ 237, Lalević 833—834
359. Maretić 97; Jezik 1961—1962, Brozović 65—71
360. Maretić 97
362. Maretić 97
363. Maretić 98
378. Maretić 100
380. Maretić 101
383. Maretić 102
388. Jezik 1963—1964, Grekšić 157
392. Maretić 104; Jezik 1952—1953, Prpić 87
393. i 394. Jezik 1956—1957, Pavešić 125—127
395. Maretić 104
396. Maretić 104
397. Maretić 104
398. Maretić 105
403. i 404. Jezik 1955—1956, Jonke 160
408. Maretić 107
410. Maretić 107
418. Jezik 1955—1956, Finka 16
420. Jonke 315—316
421. Maretić 101
425. Jezik 1963—1964, Babić 26
426. Maretić 112
427. Maretić 112
429. Jezik 1966—1967, Kovačević 21
435. Maretić 114
439. Maretić 117
440. Maretić 117
445.a Maretić 124; Jezik 1954—1955, Skok 124; Jezik 1955—1956, Jonke 31
445.b Maretić 119
BHŽ 48
446. Jezik 1958—1959, Kovačević 109—111; Jonke 394—395
BHŽ 209—210 i 227, Lalević 787 i 910—917
448. Maretić 120
Lalević 905—906
449. Maretić 121
450. Jezik 1959—1960, Šipka 58
Lalević 974—975
451. Maretić 122
452.a Lalević 990—991
455. Jezik 1957—1958, Pranjić 156—158
456. i 457. Maretić 125
458. Maretić 126
459. Lalević 945
460. Maretić 128
462. Maretić 128
463. Lalević 640—641

466. Jezik 1954, Kosor 90; Jezik 1959—1960, Brabec 50—56; Jonke 389—391
BHŽ 240—241, Lalević 791—794, 886—887, 902—903
467. Maretić 128
468. Jezik 1954, Kosor 90; Jezik 1959—1960, Brabec 50—56; Jonke 389—391
BHŽ 241
472. Maretić 129.
473. Maretić 130
475.a Lalević 786—787 i 830—831
486.a Lalević 945 i 986—987
487. Maretić 133
489. Maretić 135
490. Maretić 136
491—494. Maretić 136
495. Maretić 137
497. Maretić 139
501. Maretić 139
504. Maretić 141
506. Maretić 141
507. Maretić 141
508. Maretić 141
510. Maretić 142
512. Maretić 142
513. Maretić 142
515. Maretić 143
516—520. Maretić 143
527. Maretić 147
528. Lalević 1024—1026
529. Maretić 147
530. Maretić 147
531. Maretić 148
532. i 533. Maretić 148
536. Jonke 282—283
543. Maretić 153
545. Maretić 154
546. Maretić 155
549—551.a Jezik 1962—1963, Jonke 156—158; Jonke 396—400
Lalević 740 i 759—760
550. i 551. Maretić 157
552. Lalević 1162—1163
553. Maretić 157
556. Maretić 158
558. Maretić 160
559. Jonke 125—126
Lalević 741
560. Maretić 160
563. Jezik 1961—1962, Brozović 65—71; Jonke 316—317
568. Maretić 162
572. Maretić 162
575. Maretić 162
576. Jezik, 1955—1956, Finka 15
577. Maretić 66
578. Maretić 163
580.a BHŽ 229
582. Maretić 66
583. Maretić 66
585—587. Jezik 1966—1967, Kovačević 18
588. Maretić 164
590. Maretić 165
597. Maretić 165; Jonke 407—408
599. Maretić 165
600.a Maretić 165
602. Maretić 166
605. Maretić 166
613. BHŽ 229, Lalević 862—863
624. i 625. Jonke 378—379
628. i 629. Maretić 170
632—635. Maretić 171
636. Maretić 170
640. Maretić 172
642. Maretić 173
643. i 644. Maretić 174
644. Lalević 905—906

646.b Jonke 376—378
Lalević 769—770
i 867—868
647. Maretić 174
650. Jonke 408—409
653. i 654. Maretić 120 i
176—177
656—659. Maretić 177—178
667. Maretić 179
669. i 670. Maretić 180
674. Maretić 179; Jezik
1952—1953, Lj. J. 151—
152; Jonke 359—360
676. Lalević 917—919
677. Maretić 181
681. Maretić 54
683. Maretić 179; Jezik
1952—1953, Lj. J. 151
—152; Jonke 359—360
685.b Maretić 179; Jezik
1952—1953, Lj. J. 151
—152; Jonke 359—360
BHŽ 259
688. i 689. Maretić 185
692. i 693. Jezik 1958—1959,
Kovačević 109—111;
Jonke 394—395
BHŽ 209—210
694. Maretić 187

SADRŽAJ

Predgovor *(Dalibor Brozović)* 5
O suvremenom stanju našega javnog jezika . 11
Iz literature 49
Bilješke 69
Rječnik 79

Radovan Vidović

KAKO NE VALJA — KAKO VALJA PISATI

*

Izdavač *Nakladni zavod Matice hrvatske*
Zagreb, Matičina 2

Za izdavača *Pero Budak*

Oprema *Aleksandar Srnec*

Novinsko izdavačko poduzeće *»Slobodna Dalmacija«*, Split
1969.